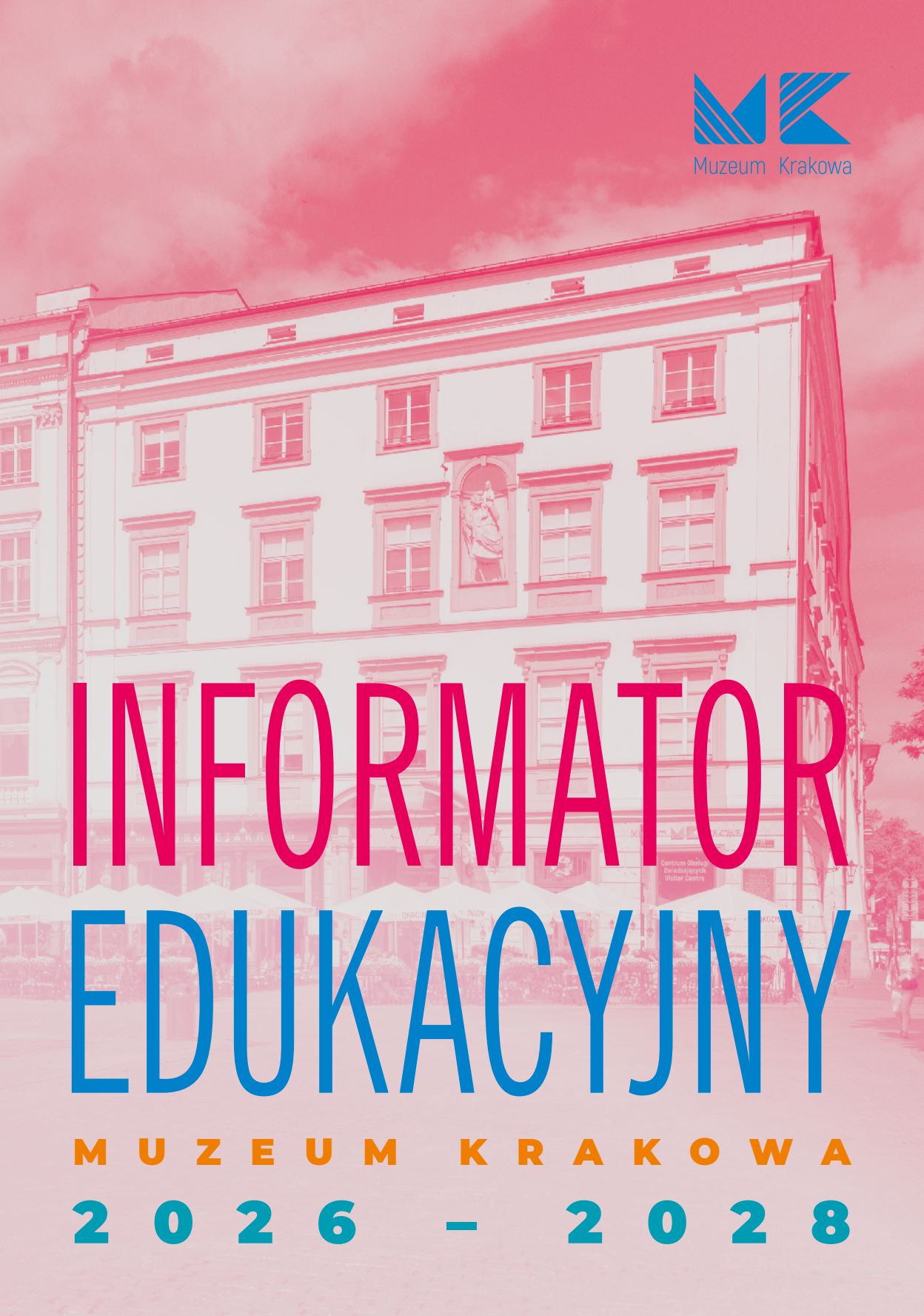
Muzeum Krakowa

INFORMATOR EDUKACYJNY

MUZEUM KRAKOWA

2026 – 2028

OBSZARY EDUKACYJNE REALIZOWANE NA POSZCZEGÓLNYCH ZAJĘCIACH

edukacja historyczna

edukacja językowa, polonistyczna

edukacja artystyczna

edukacja społeczno-obywatelska

edukacja przyrodnicza i ekologiczna

edukacja regionalna

Tematy wiodące, wokół których jest zbudowany program, zostały wskazane w podanych przy każdych zajęciach słowach kluczowych.

PRZEDSZKOLA

SZKOŁA PODSTAWOWA KLASY I–III

SZKOŁA PODSTAWOWA KLASY IV–VIII

SZKOŁY PONAD-PODSTAWOWE

ZAJĘCIA ONLINE

PROGRAM ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH DLA PRZEDSZKOLI I SZKÓŁ

INFORMATOR EDUKACYJNY

MUZEUM KRAKOWA

2026 – 2028

SZANOWNI PAŃSTWO, NAUCZYCIELKI I NAUCZYCIELE!

Rola muzeum jako pramedium do poznawania świata oraz interakcji z nim została sformułowana już dawno. Muzeum to przestrzeń poznania i rozumienia rzeczywistości, zachęcająca do poszukiwania wiedzy; to miejsce odkrywania świata, które uczy, jak wpływać na jego obecny i przyszły kształt. Muzeum to świat wartości, które przejmujemy i które kształtują naszą sferę duchową i emocjonalną; to przestrzeń pracy z wyobraźnią, rozwoju wrażliwości estetycznej i artystycznej. To wreszcie miejsce rozrywki, które stwarza okazje do dobrej zabawy i przyjemnego spędzania czasu.

Zadania te, determinowane w nieznanym dotąd stopniu przez wyzwania współczesności, realizowane są w rozmaitej formie, a jedną z nich jest działalność edukacyjna. I choć czasy, w których edukacja muzealna była dedykowana przede wszystkim dzieciom i młodzieży, minęły bezpowrotnie, a muzeum stało się demokratyczną strefą pracy edukacyjnej z różnymi grupami odbiorców, jednym z filarów, a zarazem kamieniem węgielnym tej działalności, pozostał program dla przedszkoli i szkół. Stworzyliśmy go w przekonaniu, że muzeum i szkoła mogą – a wręcz powinny – być partnerami w przygotowaniu dzieci i młodzieży do dorosłego życia poprzez pozytywne oddziaływanie na ich rozwój osobowy i współuczestnictwo w wysiłku kształcenia i wychowania młodych pokoleń. Nasze zajęcia są więc uzupełnieniem i wzbogaceniem programów szkolnych – poszerzają je o nowe wątki i konteksty dotyczące historii i dziedzictwa kulturowego Krakowa. A wszystko to na gruncie gromadzonych przez Muzeum Krakowa dóbr kultury, które zaspokajają tak istotną potrzebę obcowania z przedmiotem oryginalnym i autentycznym oraz sprawiają, że działania edukacyjne zyskują zupełnie nowy wymiar.

Oddajemy w Państwa ręce publikację, w której znajdują się szczegółowe informacje dotyczące naszej oferty edukacyjnej. Mamy nadzieję, że ułatwi ona Państwu wybór zajęć, a także wzbogaci i uatrakcyjni przygotowywane przez Państwa lekcje szkolne. Różnorodność podjętych przez nas tematów pozwala nam wierzyć, że każdy nauczyciel znajdzie w niej coś dla siebie.

Zapraszamy do muzeum!

dr Michał Niezabitowski
Dyrektor Muzeum Krakowa

WARTO WIEDZIEĆ

Zajęcia edukacyjne są przeznaczone dla uczniów wszystkich etapów nauczania: wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych (klasy I–III oraz IV–VIII) oraz szkół ponadpodstawowych (licea, technika i szkoły branżowe I stopnia).

Zajęcia są realizowane w formie lekcji muzealnych, warsztatów edukacyjnych, a także spacerów miejskich, gier terenowych, questingów i wycieczek objazdowych.

Podczas zajęć wykorzystujemy różnorodne metody pracy edukacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem technik aktywizujących.

Program edukacyjny został przygotowany zgodnie z podstawą programową. Realizuje on treści z zakresu takich przedmiotów, jak: **historia**, **język polski**, **WOS i edukacja obywatelska**, **a także geografia, przyroda, plastyka, technika, historia sztuki**, **etyka**.

Oprócz oferty całorocznej, program obejmuje również zajęcia edukacyjne nawiązujące do najważniejszych świąt religijnych i państwowych, które tworzą tzw. ofertę okazjonalną.

Zajęcia są prowadzone w salach edukacyjnych i na ekspozycjach muzealnych, umożliwiając uczestnikom bezpośredni kontakt z cennymi zabytkami i dziełami sztuki. Wybrane zajęcia z oferty oddziału Thesaurus Cracoviensis są realizowane w muzealnych pracowniach konserwatorskich.

Zajęcia *Odwiedziny w Synagodze* są realizowane w partnerstwie z Żydowskim Muzeum Galicja i odbywają się w dwóch lokalizacjach: w Żydowskim Muzeum Galicja i w Starej Synagodze.

Zajęcia są prowadzone przez muzealników przygotowanych do pracy edukacyjnej z dziećmi i młodzieżą, a w oddziale Thesaurus Cracoviensis również przez specjalistów z Pracowni Konserwacji.

Wybrane zajęcia, po konsultacji z oddziałem prowadzącym, mogą zostać dostosowane do potrzeb uczniów ze szczególnymi potrzebami.

Wybrane tematy mogą zostać przeprowadzone w języku angielskim.

Zajęcia *Co się kryje pod Rynkiem? Tajemnice archeologii*
Rynek Podziemny
fot. Anna Magiera

INFORMACJE ORGANIZA-CYJNE

REZERWACJE

Rezerwacje na zajęcia edukacyjne oraz oprowadzania po wystawach czasowych przyjmowane są najpóźniej dwa tygodnie przed planowanym terminem wizyty w muzeum, w zależności od dostępnych terminów.

Zarezerwowanie zajęć edukacyjnych jest równoznaczne z akceptacją *Regulaminu stacjonarnych zajęć edukacyjnych* oraz regulaminów zwiedzania oddziału Muzeum Krakowa, w którym odbywają się dane zajęcia edukacyjne (dostępne na stronie www.muzeumkrakowa.pl).

LEKCJE I WARSZTATY MUZEALNE ORAZ SPACERY MIEJSKIE

Zamówienia należy składać telefonicznie lub mailowo w oddziale organizującym zajęcia. Numery telefonów oraz adresy mailowe zostały podane w sekcji *Oddziały Muzeum Krakowa* (s. 93–100).

Zajęcia edukacyjne realizowane przez **Dział Edukacji** prosimy zamawiać mailowo (edukacja@muzeumkrakowa.pl).

Zajęcia edukacyjne w oddziale **Rydlówka** prosimy rezerwować na stronie https://bilety.mhk.pl/ poprzez wybranie oddziału Rydlówka oraz daty i godziny zwiedzania. Następnie, aby potwierdzić termin, należy kliknąć w link aktywacyjny przesłany na adres e-mail oraz skontaktować się z oddziałem w celu ostatecznego ustalenia szczegółów zajęć edukacyjnych.

Zajęcia edukacyjne w oddziale **Thesaurus Cracoviensis** prosimy rezerwować:
– interaktywne zwiedzanie magazynu *Misja detektyw*, warsztaty *Budujemy Skarbiec* oraz lekcje *Cześć! Nazywam się Thesaurus...* i *Gra o artefakt* – mailowo (zbiory.magazyn@muzeumkrakowa.pl) lub telefonicznie (12 422 51 47, wew. 117);
– warsztaty *Spotkanie z konserwatorem dzieł sztuki* oraz lekcję *Skarbiec od kuchni* – mailowo (konserwacja@muzeumkrakowa.pl) lub telefonicznie (12 422 51 47, wew. 109).

OPROWADZANIE PO WYSTAWACH STAŁYCH I CZASOWYCH

Usługę oprowadzania **po wystawach stałych** należy zamawiać przez:
– internetowy system rezerwacji dostępny na stronie https://bilety.mhk.pl;
– Centrum Obsługi Zwiedzających, Rynek Główny 35, 31-011 Kraków, tel. 12 426 50 60, info@muzeumkrakowa.pl. Czynne codziennie od 10.00 do 19.00.

Zamówienia – telefoniczne i mailowe – na usługę oprowadzania **po wystawach czasowych** przyjmują oddziały, w których prezentowana jest dana ekspozycja.

OPŁATY

▸ **Lekcje muzealne, warsztaty muzealne, spacery miejskie, gry i questingi** –
15 zł od osoby (jednak nie mniej niż 200 zł od grupy)

▸ **Zajęcia edukacyjne w oddziale Rynek Podziemny** –
22 zł od osoby (jednak nie mniej niż 200 zł od grupy)

▸ **Zajęcia *Odwiedziny w Synagodze*** – 20 zł od osoby (10 zł płatne w Żydowskim Muzeum Galicja + 10 zł płatne w Starej Synagodze)

▸ **Wycieczki objazdowe** realizowane w Muzeum Nowej Huty – 15 zł od osoby (jednak nie mniej niż 200 zł od grupy). Cena nie zawiera kosztów transportu, który zamawiający organizuje we własnym zakresie.

Bezpłatny wstęp na zajęcia przysługuje jednemu opiekunowi na 10 uczestników.

OPROWADZANIE PO WYSTAWACH STAŁYCH

Zgodnie z cennikiem dostępnym na stronach poszczególnych oddziałów (www.muzeumkrakowa.pl/oddzialy).

OPROWADZANIE PO WYSTAWACH CZASOWYCH

▸ 150 zł od grupy + koszt biletów wstępu

INNE

Zajęcia edukacyjne odbywają się od poniedziałku do piątku, w dni otwarcia wystaw stałych.
– Zajęcia **w Rynku Podziemnym nie odbywają się we wtorki.**
– Zajęcia w oddziale **Thesaurus Cracoviensis są realizowane w każdy piątek** (z wyjątkiem dni wolnych od pracy).

Czas trwania zajęć, podany przy każdym z tematów, **jest orientacyjny**.

W każdym z oddziałów obowiązuje inny limit dotyczący **maksymalnej liczby uczestników**. Na ogół wynosi on **25–30 osób** (łącznie z opiekunami).

Limit 20 uczestników obowiązuje w oddziałach **Podziemna Nowa Huta** oraz **Thesaurus Cracoviensis** (tylko w przypadku zajęć *Skarbiec od kuchn*i oraz *Spotkanie z konserwatorem dzieł sztuki* limit osób wynosi 30, jednak grupy większe niż 15-osobowe zostaną podzielone na dwie mniejsze), a także w **Rynku Podziemnym** (tylko zajęcia *Co się kryje pod Rynkiem? Tajemnice archeologii* oraz *W warsztacie mistrza. Opowieści o krakowskich rzemieślnikach*).

W przypadku rezygnacji z zajęć edukacyjnych lub oprowadzania po wystawie czasowej prosimy o niezwłoczne poinformowanie oddziału.

Anulowanie rezerwacji usługi oprowadzania po wystawach stałych można dokonać mailowo lub osobiście w Centrum Obsługi Zwiedzających. Bezkosztowa anulacja usługi jest możliwa do pięciu dni przed planowaną wizytą.

W wyjątkowych przypadkach muzeum zastrzega sobie prawo do odwołania zajęć – po uprzednim powiadomieniu zamawiającego.

Wybrane zajęcia edukacyjne mogą być **hospitowane**. W związku z tym może w nich uczestniczyć kilkuosobowa grupa pracowników muzeum.

Program edukacyjny dla przedszkoli i szkół jest również dostępny **na stronie internetowej Muzeum Krakowa** (www.muzeumkrakowa.pl) w zakładce *Edukacja*.

Nauczycieli zainteresowanych otrzymywaniem **newslettera edukacyjnego** zapraszamy do przesłania zgłoszenia na adres edukacja@muzeumkrakowa.pl

ODDZIAŁY MUZEUM KRAKOWA

Spis oddziałów Muzeum Krakowa – s. 93–100.

Zajęcia *Podgórskie biuro projektowe*
Muzeum Podgórza
fot. Anna Warzecha

PRZEDSZKOLA

Pałac Krzysztofory

MOJA WŁASNA ŚWIĄTYNIA MUZ, CZYLI WARSZTATY MUZEALNICZE

- **Warsztaty muzealne dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Czas trwania: 90 minut**

Co się robi w muzeum? Czym jest zabytek? Co można zobaczyć na wystawie? Czy przedmiotów pokazanych w muzeum można dotykać? Podczas zajęć poszukamy odpowiedzi na te pytania. Zaczniemy od spaceru po wystawie, gdzie przyjrzymy się elementom składowym ekspozycji (gabloty z zabytkami, podpisy) oraz sposobom ich aranżacji. Następnie wcielimy się w role muzealników i spróbujemy przygotować własne wystawy, do czego wykorzystamy kopie zabytków oraz pudełka, które posłużą nam jako ekspozytory. Uczestnicy będą musieli sami wymyślić tytuł wystawy, zrobić podpisy do zabytków (lub je narysować) oraz oprowadzić po ekspozycji pozostałe osoby (starsze dzieci). Podczas zajęć przewidziana jest wizyta na wystawie stałej *Kraków od początku, bez końca*.

Słowa kluczowe: ekspozycja, eksponat, kolekcja, praca w muzeum, muzealnik

LEGENDY I ZWYCZAJE KRAKOWSKIE

- **Warsztaty teatralno-plastyczne dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Czas trwania: 90 minut**

Niewyjaśnione zjawiska, sploty tajemniczych zdarzeń i postaci, niezwykłe miejsca – wszystko to bierze swój początek w najodleglejszych, legendarnych początkach prastarego Krakowa. Warsztaty wprowadzają w bogaty świat legend i zwyczajów krakowskich, które tworzą magiczny obraz miasta. Podczas zajęć dzieci w aktywny i twórczy sposób uczestniczą w scenkach teatralnych. W drugiej części warsztatów, w zależności od preferencji nauczyciela, wykonują prace plastyczne lub zwiedzają wybrane sale wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca* (te, które dotyczą legend).

Słowa kluczowe: legendy, tradycje, teatr, prawda i fikcja

ABC FECHTUNKU, CZYLI JAK KIEDYŚ WOJOWANO

- **Warsztaty bronioznawcze z zajęciami ruchowymi dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Czas trwania: 90 minut**

Broń biała od zarania dziejów jest podstawowym narzędziem prowadzenia walki. Podczas warsztatów uczestnicy poznają historię, użycie i przeznaczenie poszczególnych przykładów broni od średniowiecza po powstanie kościuszkowskie oraz dowiedzą się, jaką rolę spełniał Kraków w trakcie konfliktów zbrojnych. Dla lepszego utrwalenia nabytej wiedzy uczniowie będą mogli dotknąć prezentowanych eksponatów oraz wziąć udział w ćwiczeniach, które przybliżą specyfikę posługiwania się bronią białą, czyli fechtunku.

Słowa kluczowe: broń biała, fechtunek, ćwiczenia fizyczne

Rynek Podziemny

POGROMCY LEGEND, CZYLI RÓŻNICA MIĘDZY BUJDĄ A HISTORIĄ

WERYFIKACJA ELEMENTÓW HISTORYCZNYCH W KRAKOWSKICH LEGENDACH

- **Lekcja interaktywna dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Czas trwania: 60–75 minut**

Na zajęciach dzieci poznają trzy krakowskie legendy: o księciu Kraku, o hejnale z wieży Kościoła Mariackiego i o dwóch braciach. Spotkają się ze Smokiem Wawelskim, odwiedzą osadę przed

najazdem tatarskim i usłyszą pierwszą krakowską opowieść kryminalną. Niczym detektywi postarają się odszukać we wszystkich opowieściach „ziarnko prawdy". Efekty poszukiwań mogą się okazać zaskakujące!

Słowa kluczowe: Smok Wawelski, najazd tatarski, hejnał, Kościół Mariacki, legendy

CO SIĘ KRYJE POD RYNKIEM? TAJEMNICE ARCHEOLOGII

- **Warsztaty muzealne dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Czas trwania: 70 minut**

Kim jest i jak pracuje archeolog? Czy pędzelek jest mu potrzebny do malowania? W czasie zajęć dzieci będą miały okazję odkryć tajemnice skrywane pod powierzchnią Rynku Głównego i wiele się dowiedzieć o historii Krakowa i jego mieszkańców. Na zakończenie spróbują rozwiązać specjalne zadanie archeologiczne.

Słowa kluczowe: archeolog, antropolog, rekonstrukcja, świadek archeologiczny, historia

Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa

LAJKONIK – KONIK ZWIERZYNIECKI

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60 minut**

Lajkonik, czyli Konik Zwierzyniecki, to krakowska tradycja wywodząca się ze Zwierzyńca. Warsztaty nawiązują do corocznego pochodu Lajkonika w oktawę Bożego Ciała. W pierwszej części zajęć prowadzący zapoznaje uczestników z legendą i tradycją Lajkonika, poszczególnymi rolami w orszaku oraz omawia elementy stroju Konika Zwierzynieckiego. Druga część ma charakter zabawy muzyczno-ruchowej. Jedno z dzieci zakłada strój Lajkonika (dostosowany rozmiarami do jego wieku), a pozostali uczestnicy wcielają się we włóczków i mlaskotów, otrzymując mniejsze kopie buńczuków, chorągiewek i różnego typu instrumentów. Prowadzący uczy dzieci piosenki o harcach Lajkonika i tańca Konika Zwierzynieckiego, który następnie cała grupa wspólnie wykonuje.

Słowa kluczowe: legendy krakowskie, tradycja, zwyczaje, niematerialne dziedzictwo, krakowski folklor, włóczkowie, Zwierzyniec

Muzeum Nowej Huty

OPOWIEŚCI Z NOWEJ HUTY

- **Warsztaty muzealne dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Czas trwania: 60–75 minut (do uzgodnienia)**

Tereny dzisiejszej Nowej Huty były zamieszkane przez ludzi od niepamiętnych czasów. Przez stulecia pojawiło się wiele legend nawiązujących do postaci i zdarzeń znanych z historii tych miejsc. Opowieści o legendarnej Wandzie i usypanym dla niej kopcu, o czarownicy z Mistrzejowic czy krzesławickim koniu wprowadzą dzieci w tajemniczy klimat dawnych wieków. Uczestnicy zajęć nie tylko poznają te legendy, ale także wykonają zadania plastyczne związane z ich bohaterami.

Słowa kluczowe: legendy nowohuckie, Wanda, koń z Krzesławic, krucyfiks z Mogiły, czarownica z Mistrzejowic

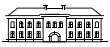
ZBUDUJ Z NAMI NOWĄ HUTĘ

- **Warsztaty muzealne dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Czas trwania: 60–75 minut (do uzgodnienia)**

Uczestnicy zapoznają się z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi architektury Nowej Huty, a następnie zbudują makietę własnego miasta z wykorzystaniem wskazówek prowadzącego,

wiedzy zdobytej na początku spotkania oraz materiałów przygotowanych przez muzeum. Aby wykonać zadanie, należy podejmować odpowiednie decyzje i współpracować ze sobą, dzieląc się obowiązkami.

Słowa kluczowe: PRL, urbanistyka, projektowanie przestrzenne, Tadeusz Ptaszycki

Muzeum Podgórza

CZY W PODGÓRZU ŻYŁY DINOZAURY?

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–90 minut**

Zapraszamy dzieci na fascynującą podróż w głąb podgórskiej przeszłości. Cofniemy się do czasów, kiedy po lądzie wędrowały dinozaury, a w morzach pływały nieznane nam dziś stworzenia. W czasie zajęć opowiemy o powstaniu podgórskich Krzemionek, o tym, z czego są zbudowane i skąd pochodzi ich nazwa. Zajrzymy w głąb morza i poznamy jego mieszkańców, których ślady do dziś zachowały się w muzealnych gablotkach i które można znaleźć na spacerze po podgórskich Krzemionkach.

Słowa kluczowe: geologia, Krzemionki, wapień, zwierzęta prehistoryczne, amonit, krzemień

PODGÓRSKIE BIURO PROJEKTOWE

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–90 minut**

Wszystko, co nas otacza, zostało przez kogoś zaprojektowane. Ubrania, które nosimy, zabawki, którymi się bawimy, a nawet nasze domy i… Muzeum Podgórza. W czasie zajęć przyjrzymy się prezentowanym na wystawie przedmiotom produkowanym w podgórskich fabrykach, a także oryginalnym opakowaniom i innym ciekawym obiektom, które powstały w Podgórzu. Na ich przykładzie opowiemy o zasadach projektowania, a także o różnych motywach zdobniczych i formach. W części warsztatowej dzieci wcielą się w prawdziwych projektantów i zaprojektują własne opakowanie. A na co? To już pozostawimy wyobraźni uczestników.

Słowa kluczowe: projekt, projektant, fabryka, ornament, logo, znak firmowy

Kamienica Hipolitów

MODOWY ZAWRÓT GŁOWY

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Ewolucja mody w XIX wieku była nierozerwalnie połączona z ówczesnymi wydarzeniami dziejowymi. Dlaczego zrezygnowano z przepychu dworu Ludwika XVI? Skąd inspiracje antykiem? Jak to naprawdę było z krynoliną? Na te i wiele innych pytań odpowiemy sobie na zajęciach poświęconych modzie sprzed ok. 200 lat. Wykorzystamy ryciny modowe oraz akcesoria, takie jak elementy strojów, błyszcząca biżuteria, elegancki frak czy gustowna torebka. W trakcie warsztatów uczestnicy wykonają własne projekty strojów.

Słowa kluczowe: moda, historia mody, historia obyczajów, XIX wiek

W RYTMIE WALCA, CZYLI BALE I ZABAWY W DAWNYM KRAKOWIE

- **Warsztaty muzealne dla dzieci w wieku 3–6 lat**
- **Czas trwania: 60–90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Ponad sto lat temu, podobnie jak współcześnie, okres karnawału był okazją do hucznych zabaw i uroczystych balów. Zarówno arystokracja, jak i mieszczanie z wielką pieczołowitością przy-

gotowywali się do rozmaitych zabaw, bądź to w celach towarzysko-rozrywkowych, bądź… dla znalezienia dobrych kandydatów i kandydatek na męża lub żonę. W trakcie warsztatów dzieci dowiedzą się m.in.: jak przygotować się do balu i co na siebie włożyć, jak wykonać modną fryzurę za pomocą lokówki, co zrobić z uszkodzoną lub ubrudzoną w czasie balu suknią, czy wachlarz służył tylko do wachlowania oraz po co pannie karnet balowy i co to właściwie jest. Uczestnicy warsztatów będą również mieli okazję stworzyć własne karnawałowe maski, kotyliony oraz zaprojektować niepowtarzalny wachlarz lub ozdobną muchę.

Słowa kluczowe: historia codzienności, historia zabawy, karnawał, XIX wiek, bal maskowy, kotylion

Stara Synagoga

ODWIEDZINY W SYNAGODZE

- **Lekcja interaktywna dla dzieci w wieku 3–6 lat**
- **Czas trwania: 60 minut (30 + 30)**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w partnerstwie z Żydowskim Muzeum Galicja. Odbywają się w dwóch lokalizacjach: w Muzeum Galicja i w Starej Synagodze.

Podczas zajęć uczestnicy poznają synagogę jako miejsce spotkań, modlitwy i ważnych wydarzeń w życiu społeczności żydowskiej. Zajęcia składają się z dwóch części. Pierwsza z nich jest realizowana w Muzeum Galicja, w specjalnie przygotowanej dla najmłodszych przestrzeni KEF, co w języku hebrajskim oznacza zabawę. Dzieci w przystępny i angażujący sposób dowiedzą się tutaj, jak synagoga wygląda w środku, jakie znajdują się w niej charakterystyczne elementy oraz jakie zwyczaje są z nią związane. W drugiej części zajęć odwiedzimy wystawę stałą w Starej Synagodze, obejrzymy prezentowane eksponaty oraz wsłuchamy się w opowieści o funkcji synagogi, świętach i zwyczajach polskich Żydów. Zajęcia pozwolą najmłodszym rozwinąć ciekawość świata, nauczyć się szacunku wobec różnorodności kulturowej oraz pokażą, że różne tradycje są częścią wspólnego dziedzictwa.

Słowa kluczowe: synagoga, tradycja, muzeum, kultura żydowska

Rydlówka

SKRZYNIA JAK MALOWANA

- **Warsztaty muzealne dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Czas trwania: 60–75 minut**

W dawnym podkrakowskim domu skrzynia stanowiła mebel wielofunkcyjny. Służyła nie tylko do przechowywania ubrań czy cennych przedmiotów, ale była też „pudłem do przeprowadzki", które panna młoda zabierała ze sobą do nowego domu, a nawet stołem, łóżkiem czy ławą! Zapraszamy na zajęcia, podczas których dzieci dowiedzą się, jak wyglądała i czemu dokładnie służyła tradycyjna skrzynia krakowska oraz jakie skarby w niej przechowywano. Następnie wykonają własne skrzynie na skarby, które zabiorą ze sobą do domu.

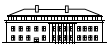
Słowa kluczowe: folklor, rękodzieło, obrzędy, wieś, historia

CO KRYJE SKRZYNIA? PO CO PANNIE KORONA?

- **Warsztaty z elementami questingu dla dzieci w wieku 3–6 lat**
- **Czas trwania: 45–60 minut**

Uczestnicy będą mogli nie tylko zwiedzić Rydlówkę, dowiadując się, co to za miejsce i z jakimi wydarzeniami się wiąże, ale przede wszystkim odkryć jej różne tajemnice. Uwaga dzieci skoncentruje się na najsłynniejszym polskim weselu. Porozmawiamy o zwyczajach i obrzędach weselnych. Uczestnicy odkryją, dlaczego kiedyś panna młoda płakała, czym była korona kwietna, a czym czepiec oraz co cennego skrywała skrzynia krakowska. Wspólnie zaśpiewamy i może nawet zatańczymy podczas odtwarzania zabaw weselnych.

Słowa kluczowe: folklor, zwyczaje, obrzędy, wieś, historia, sztuka

Thesaurus Cracoviensis

MISJA – DETEKTYW

- **Interaktywne zwiedzanie magazynu dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Czas trwania: 90 minut**

W pełnym tajemnic muzealnym skarbcu na uczestników czeka wiele wyzwań! Z pomocą detektywistycznego sprzętu, sprytu i wrodzonej dociekliwości, a czasem odrobiny szczęścia, tajni wywiadowcy mogą rozwiązać niejedną zagadkę. Podczas zajęć uczniowie zwiedzą muzealny magazyn i wcielą się w rolę detektywów, odkrywając tajemnice zgromadzonych tam obiektów.

Słowa kluczowe: artefakt, dzieła sztuki, magazyn zbiorów, muzeum

BUDUJEMY SKARBIEC

- **Warsztaty muzealne dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Czas trwania: 120 minut**

W czasie zajęć dzieci zapoznają się z rolą skarbca w dawnych czasach oraz funkcją Thesaurusa Cracoviensis, czyli współczesnego Krakowskiego Skarbca, gdzie znajduje się muzealny magazyn. W części praktycznej uczestnicy wspólnie wybudują skarbiec, dla którego przykładem pod względem formy będzie Thesaurus, i wypełnią go własnoręcznie wykonanymi skarbami, powstałymi w oparciu o to, co zobaczyli.

Słowa kluczowe: artefakt, dzieła sztuki, magazyn zbiorów, muzeum, kolekcje, chronologia

Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

ABY W BRZUCHACH NIE BURCZAŁO
TAJEMNICE WOJSKOWEJ KUCHNI

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**

W czasie zajęć realizowanych w jednym z fortów Twierdzy Kraków uczestnicy przeniosą się do odległych czasów, gdy w budynku tym stacjonowali żołnierze armii austro-węgierskiej. Wizyta w Forcie Jugowice dostarczy odpowiedzi na pytania związane z żołnierską kuchnią. Skąd armia brała zaopatrzenie dla swoich żołnierzy? Jak wyglądał jadłospis przeciętnego szeregowca? Czy wojskowi dobrze się odżywiali? Jak radzono sobie z brakami jedzenia podczas wojny i kto czyhał na dobra schowane w fortecznych magazynach? Na zakończenie zajęć uczestnicy wczują się w rolę aprowizatorów – wojskowych kucharzy i przygotują pyszne podpłomyki!

Słowa kluczowe: życie żołnierskie, aprowizacja, kuchnia polowa, Twierdza Kraków, armia Austro–Węgier

ZWIERZĘCY KOMPANI W OKOPACH

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Zapraszamy na lekcję historii poprowadzoną z nietypowej, bo zwierzęcej perspektywy. Czy zwierzęta służyły w szeregach armii? Skąd gołębie pocztowe wiedziały, gdzie lecieć? Jaką rolę w fortach Twierdzy Kraków pełniły koty? Jakie zwierzęta towarzyszyły żołnierzom w okopach i jak były przez nich traktowane? Na te pytania postaramy się odpowiedzieć w czasie zajęć realizowanych w Forcie nr 52a Jugowice, budowli pełnej tajemniczych zakamarków, w których można odnaleźć ślady po futrzanych mieszkańcach twierdzy. W czasie lekcji zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: zwierzęta, życie żołnierskie, I wojna światowa, Twierdza Kraków, armia Austro–Węgier

W DWA LATA DOOKOŁA ŚWIATA

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90–120 minut**

Podczas zajęć uczestnicy wyruszą w symboliczną podróż śladami harcerskiej wyprawy dookoła świata z lat 20. XX wieku. Na wystawie *Harcerskie ścieżki* poznają początki skautingu i harcerstwa oraz zastanowią się, jakie cechy powinien mieć harcerz. Następnie wspólnie odkryją historię wyprawy – przeanalizują wyposażenie podróżników i odtworzą na mapie trasę, którą pokonali, poznając wybrane miejsca i ciekawostki z różnych części świata. W części warsztatowej, wykorzystując technikę kolażu, stworzą własne prace inspirowane wybranym regionem. Zajęcia łączą elementy historii, geografii i twórczego działania, zachęcając do aktywnego poznawania świata.

Słowa kluczowe: harcerstwo, skauting, podróż dookoła świata, mapa, geografia, kolaż

Oferta okazjonalna – JESIEŃ

ABECADŁO NIEPODLEGŁOŚCI

- **Warsztaty muzealne dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**

Warsztaty przybliżą dzieciom podstawowe zagadnienia z zakresu edukacji patriotycznej. Uczestnicy zdobędą wiedzę na temat symboli narodowych – polskiego hymnu, flagi oraz godła. Zapoznają się także z wybranymi eksponatami ze zbiorów Muzeum Krakowa nawiązującymi do tematu spotkania. Dowiedzą się ponadto, jakie znaczenie ma niepodległość i co to znaczy być patriotą. W części warsztatowej dzieci wykonają kokardy narodowe (kotyliony), które są jednym z narodowych symboli Polaków.

Słowa kluczowe: hymn, godło, flaga, Mazurek Dąbrowskiego, kokarda narodowa, mundur

Oferta okazjonalna – ZIMA

SZOPKA KRAKOWSKA

- **Warsztaty plastyczne**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są prowadzone w czasie otwarcia pokonkursowej wystawy szopek krakowskich.

Tradycja budowania szopki krakowskiej – inspirowanego miejską architekturą „pałacyku" z drewna i staniolu – wywodzi się z przedmieść Krakowa. Tamtejsi murarze i robotnicy budowlani tworzyli szopki bożonarodzeniowe, z którymi odwiedzali później mieszczańskie domy, odgrywając jasełka. Podczas warsztatów dzieci zapoznają się z historią oraz kolejnymi etapami budowy szopki krakowskiej, a także charakterystycznymi metodami i technikami jej powstawania. W drugiej części zajęć uczestnicy zaprojektują własną szopkę, twórczo przetwarzając zdobytą uprzednio wiedzę i wykorzystując, w zależności od wieku, różne techniki i metody pracy twórczej.

Słowa kluczowe: tradycja, folklor, szopka krakowska, Konkurs Szopek Krakowskich, szopkarz

ŚWIAT NA CHOINCE

- **Warsztaty muzealne**
- **Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** warsztaty są prowadzone w okresie Świąt Bożego Narodzenia.

Zgodnie z tradycją w przedmiejskich domach ozdoby choinkowe wykonywano własnoręcznie. W listopadowe i grudniowe wieczory dzieci pod opieką dorosłych przygotowywały zabawki i dekoracje, które ozdabiały później świąteczne drzewka. Podczas zajęć uczniowie poznają dawne zwyczaje związane z dekorowaniem domu na

Boże Narodzenie oraz przygotują tradycyjne zabawki choinkowe z papieru, bibuły i naturalnych materiałów, takich jak szyszki, słoma, orzechy czy… opłatek.

Słowa kluczowe: Boże Narodzenie, tradycja, zwyczaje, ozdoby choinkowe, rękodzieło

CZAS NA KARNAWAŁ!

- **Warsztaty plastyczne**
- **Kamienica Hipolitów**
- **Czas trwania: 60–75 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Karnawał od wieków był najbardziej wyczekiwanym okresem w życiu codziennym wielu miast. Podczas zajęć opowiemy, jak zmieniały się tradycje karnawałowe na przestrzeni lat. Sprawdzimy, gdzie odbywały się najpiękniejsze bale maskowe i dlaczego w pewnym momencie zostały zakazane. Skąd sprowadzano tkaniny na suknie balowe i czy kolor stylizacji miał znaczenie? Porozmawiamy o tym, czym dawniej inspirowano się, wybierając strój karnawałowy na tzw. bal tematyczny oraz jaką rolę odgrywały dodatki. W części warsztatowej wykonamy wachlarze inspirowane dziewiętnastowiecznym utworem *Karnawał zwierząt* autorstwa francuskiego kompozytora Charlsa Camilla Saint-Saënsa. Na uczestników czekać będzie również muzyczna zagadka. Czy uda nam się rozpoznać zwierzęta, które wybierają się na nasz bal?

Słowa kluczowe: karnawał, *savoir–vivre*, muzyka, dawne obyczaje, XIX wiek

Oferta okazjonalna – WIOSNA

ŚWIĄTECZNY KOGEL-MOGEL, CZYLI WIELKANOC PO KRAKOWSKU

- **Warsztaty muzealne dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** warsztaty są prowadzone w okresie Świąt Wielkanocnych.

W trakcie zajęć dzieci poznają różnorodność zwyczajów i obrzędów związanych ze Świętami Wielkiejnocy, począwszy od Niedzieli Palmowej, przez obchody Wielkiego Tygodnia, po zwierzyniecki odpust Emaus i prasłowiańską Rękawkę pod Kopcem Krakusa. Uczestnicy warsztatów dowiadują się również, kim są siuda baba, pucherok czy dziady śmigustne. W części praktycznej dzieci wykonują prace plastyczne – ozdabiają jajka wielkanocne.

Słowa kluczowe: tradycja, Wielkanoc, pucheroki, Emaus, Rękawka, pisanki

ABECADŁO NIEPODLEGŁOŚCI

- **Warsztaty muzealne dla dzieci w wieku 5–6 lat**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**

Warsztaty przybliżą dzieciom podstawowe zagadnienia z zakresu edukacji patriotycznej. Uczestnicy zdobędą wiedzę na temat symboli narodowych – polskiego hymnu, flagi oraz godła. Zapoznają się także z wybranymi eksponatami ze zbiorów Muzeum Krakowa nawiązującymi do tematu spotkania. Dowiedzą się ponadto, jakie znaczenie ma niepodległość i co to znaczy być patriotą. W części warsztatowej dzieci wykonają kokardy narodowe (kotyliony), które są jednym z narodowych symboli Polaków.

Słowa kluczowe: hymn, godło, flaga, Mazurek Dąbrowskiego, kokarda narodowa, mundur

Zajęcia *Modowy zawrót głowy*
Kamienica Hipolitów
fot. Katarzyna Kucharska

Piknik z legionistami
Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego
fot. Piotr Idem

SZKOŁA PODSTAWOWA KLASY I–III

W POGONI ZA KRZYSZTOFORSKIM KOGUTEM

- **Zwiedzanie z elementami questingu**
- **Czas trwania: 90 minut**

Czy wiecie, że Pałac Krzysztofory ma swojego ducha? Co więcej, z naszą rezydencją związana jest pewna legenda. Pojawia się w niej tajemniczy kogut, który na końcu okaże się… Ciii, tego sekretu nie zdradzimy. W trakcie zajęć ruszymy śladem koguta ukrywającego się w krzysztoforskich piwnicach. Zostawi nam on zagadki w postaci questingu, które w trakcie zwiedzania będziemy wspólnie rozwiązywać. Co odkryjemy w krzysztoforskich czeluściach? Czy spotkamy Czarną Damę przechadzającą się po sali balowej? Tego wszystkiego dowiemy się podczas wspólnego zwiedzania. Serdecznie zapraszamy!

Słowa kluczowe: questing, zagadki i łamigłówki, legendy

MOJA WŁASNA ŚWIĄTYNIA MUZ, CZYLI WARSZTATY MUZEALNICZE

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**

Co się robi w muzeum? Czym jest zabytek? Co można zobaczyć na wystawie? Czy przedmiotów pokazanych w muzeum można dotykać? Podczas zajęć poszukamy odpowiedzi na te pytania. Zaczniemy od spaceru po wystawie, gdzie przyjrzymy się elementom składowym ekspozycji (gabloty z zabytkami, podpisy) oraz sposobom ich aranżacji. Następnie wcielimy się w role muzealników i spróbujemy przygotować własne wystawy, do czego wykorzystamy kopie zabytków oraz pudełka, które posłużą nam jako ekspozytory. Uczestnicy będą musieli sami wymyślić tytuł wystawy, zrobić podpisy do zabytków (lub je narysować) oraz oprowadzić po ekspozycji pozostałe osoby (starsze dzieci). Podczas zajęć przewidziana jest wizyta na wystawie stałej *Kraków od początku, bez końca*.

Słowa kluczowe: ekspozycja, eksponat, kolekcja, praca w muzeum, muzealnik

LEGENDY I ZWYCZAJE KRAKOWSKIE

- **Warsztaty teatralno-plastyczne**
- **Czas trwania: 90 minut**

Niewyjaśnione zjawiska, sploty tajemniczych zdarzeń i postaci, niezwykłe miejsca – wszystko to bierze swój początek w najodleglejszych, legendarnych początkach prastarego Krakowa. Warsztaty wprowadzają w bogaty świat legend i zwyczajów krakowskich, które tworzą magiczny obraz miasta. Podczas zajęć dzieci w aktywny i twórczy sposób uczestniczą w scenkach teatralnych. W drugiej części warsztatów, w zależności od preferencji nauczyciela, wykonują prace plastyczne lub zwiedzają wybrane sale wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca* (te, które dotyczą legend).

Słowa kluczowe: legendy, tradycje, teatr, prawda i fikcja

ABC FECHTUNKU, CZYLI JAK KIEDYŚ WOJOWANO

- **Warsztaty bronioznawcze z zajęciami ruchowymi**
- **Czas trwania: 90 minut**

Broń biała od zarania dziejów jest podstawowym narzędziem prowadzenia walki. Podczas warsztatów uczestnicy poznają historię, użycie i przeznaczenie poszczególnych przykładów broni od średniowiecza po powstanie kościuszkowskie oraz dowiedzą się, jaką rolę spełniał Kraków w trakcie konfliktów zbrojnych. Dla lepszego utrwalenia nabytej wiedzy uczniowie będą mogli dotknąć prezentowanych eksponatów oraz wziąć udział w ćwiczeniach przybliżających specyfikę posługiwania się bronią białą, czyli fechtunku.

Słowa kluczowe: broń biała, fechtunek, ćwiczenia fizyczne

Wieża Ratuszowa

Z WIZYTĄ W DAWNYM KRAKOWSKIM RATUSZU

- **Zwiedzanie z elementami questingu**
- **Czas trwania: 90 minut**

Wieża Ratuszowa to obok Sukiennic i Kościoła Mariackiego najbardziej znany symbol Krakowa. Nie wszyscy jednak wiedzą, że jest ona pozostałością po dawnej siedzibie władz miejskich, tj. krakowskim ratuszu. W trakcie oprowadzania na podstawie przygotowanych łamigłówek odkryjemy, gdzie budowniczowie wieży zostawili po sobie znaki i odszyfrujemy ich znaczenie. Dowiemy się również, kto poza królem mógł się posługiwać berłem i w jakich okolicznościach go używał. Zastanowimy się także, jakie związki łączyły kata z budynkiem ratusza i czy był on jego częstym gościem. Postaramy się policzyć schody, które trzeba pokonać, żeby móc rozkoszować się panoramą widoczną z najwyższego piętra wieży.

Słowa kluczowe: władza w mieście, ratusz miejski, burmistrz, rajcy, prawo magdeburskie

Rynek Podziemny

POGROMCY LEGEND, CZYLI RÓŻNICA MIĘDZY BUJDĄ A HISTORIĄ

WERYFIKACJA ELEMENTÓW HISTORYCZNYCH W KRAKOWSKICH LEGENDACH

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 60–75 minut**

Na zajęciach dzieci poznają trzy krakowskie legendy: o księciu Kraku, o hejnale z wieży Kościoła Mariackiego i o dwóch braciach. Spotkają się ze Smokiem Wawelskim, odwiedzą osadę przed najazdem tatarskim i usłyszą pierwszą krakowską opowieść kryminalną. Niczym detektywi postarają się odszukać we wszystkich opowieściach „ziarnko prawdy". Efekty poszukiwań mogą się okazać zaskakujące!

Słowa kluczowe: legendy, Smok Wawelski, najazd tatarski, hejnał, Kościół Mariacki

CO SIĘ KRYJE POD RYNKIEM? TAJEMNICE ARCHEOLOGII

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 70 minut**

Kim jest i jak pracuje archeolog? Czy pędzelek jest mu potrzebny do malowania? W czasie zajęć dzieci będą miały okazję odkryć tajemnice skrywane pod powierzchnią Rynku Głównego i wiele się dowiedzieć o historii Krakowa i jego mieszkańców. Na zakończenie spróbują rozwiązać specjalne zadanie archeologiczne.

Słowa kluczowe: archeolog, antropolog, rekonstrukcja, świadek archeologiczny, historia

W WARSZTACIE MISTRZA

OPOWIEŚĆ O KRAKOWSKICH RZEMIEŚLNIKACH

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 90 minut**

Co to jest majstersztyk? Kim byli iglarze, a czym zajmowali się paśnicy? Zapraszamy na zajęcia poświęcone dawnym rzemiosłom i rzemieślnikom. W czasie lekcji przeniesiemy się do barwnego i gwarnego średniowiecznego Krakowa, aby przyjrzeć się życiu i pracy dawnych rękodzielników. Uczestnicy poznają dawne zawody, z których część już nie istnieje, zgłębią tajniki produkcji, a na koniec będą mogli wcielić się w jednego z rzemieślników i zaprojektować dla siebie… Ale to zdradzimy już podczas zajęć.

Słowa kluczowe: średniowieczne miasto, rzemiosło, rzemieślnik, handel, cech

Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa

LAJKONIK – KONIK ZWIERZYNIECKI

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60 minut**

Lajkonik, czyli Konik Zwierzyniecki, to krakowska tradycja wywodząca się ze Zwierzyńca. Warsztaty nawiązują do corocznego pochodu Lajkonika w oktawę Bożego Ciała. W pierwszej części zajęć prowadzący zapoznaje uczestników z legendą i tradycją Lajkonika, poszczególnymi rolami w orszaku oraz omawia elementy stroju Konika Zwierzynieckiego. Druga część ma charakter zabawy muzyczno-ruchowej. Jedno z dzieci zakłada strój Lajkonika (dostosowany rozmiarami do jego wieku), a pozostali uczestnicy wcielają się we włóczków i mlaskotów, otrzymując mniejsze kopie buńczuków, chorągiewek i różnego typu instrumentów. Prowadzący uczy dzieci piosenki o harcach Lajkonika i tańca Konika Zwierzynieckiego, który następnie cała grupa wspólnie wykonuje.

Słowa kluczowe: legendy krakowskie, tradycja, zwyczaje, niematerialne dziedzictwo, krakowski folklor, włóczkowie, Zwierzyniec

Muzeum Nowej Huty

OPOWIEŚCI Z NOWEJ HUTY

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–75 minut**

Tereny dzisiejszej Nowej Huty były zamieszkane przez ludzi od niepamiętnych czasów. Przez stulecia pojawiło się wiele legend nawiązujących do postaci i zdarzeń znanych z historii tych miejsc. Opowieści o legendarnej Wandzie i usypanym dla niej kopcu, o czarownicy z Mistrzejowic czy krzesławickim koniu wprowadzą dzieci w tajemniczy klimat dawnych wieków. Uczestnicy zajęć nie tylko poznają te legendy, ale także wykonają zadania plastyczne związane z ich bohaterami.

Słowa kluczowe: legendy nowohuckie, Wanda, koń z Krzesławic, krucyfiks z Mogiły, czarownica z Mistrzejowic

ZBUDUJ Z NAMI NOWĄ HUTĘ

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–75 minut (do uzgodnienia)**

Uczestnicy zapoznają się z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi architektury Nowej Huty, a następnie zbudują makietę własnego miasta z wykorzystaniem wskazówek prowadzącego, wiedzy zdobytej na początku spotkania oraz materiałów przygotowanych przez muzeum. Aby wykonać zadanie, należy podejmować odpowiednie decyzje i współpracować ze sobą, dzieląc się obowiązkami.

Słowa kluczowe: PRL, urbanistyka, projektowanie przestrzenne, Tadeusz Ptaszycki

W MALOWANEJ SKRZYNI

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–75 minut (do uzgodnienia)**

Sztuka ludowa cieszy się coraz większym zainteresowaniem, zaś wywodzące się z niej motywy pojawiają się nie tylko na ubraniach, gadżetach i innych przedmiotach codziennego użytku, lecz nawet na fasadach domów. Warsztaty mają na celu przybliżyć dzieciom zarówno dzieje wsi, na terenie których powstała obecna dzielnica Nowa Huta, jak i zaznajomić je z charakterystyczną dla tych obszarów kulturą ludową.

Słowa kluczowe: Bieńczyce, Mogiła, strój ludowy, Franciszek Ptak

OBJAZD PO DWORACH I PAŁACACH NOWEJ HUTY

- **Wycieczka objazdowa**
- **Czas trwania: 180 minut**
- **Uwaga:** organizacja autobusu we własnym zakresie. Na życzenie zamawiających jest możliwa modyfikacja trasy (tematyki) i czasu trwania wycieczki.

Gdzie znajduje się najstarszy nowohucki zabytek? Kto ufundował kościół w Ruszczy? Czy Kopiec Wandy to jedyny nowohucki kopiec? Na te i wiele innych pytań odpowiemy podczas wycieczki autokarowej na trasie: Mogiła – Pleszów – Branice – Ruszcza – Wadów – Łuczanowice – Kościelniki. Zazwyczaj odwiedzamy trzy lub cztery z wymienionych miejscowości.

Słowa kluczowe: dwory Nowej Huty, Pałac w Kościelnikach, Dworek Matejki, Lamus w Branicach, Dwór w Ruszczy, Dwór w Wadowie, Dwór w Łuczanowicach, zespół dworsko-parkowy w Pleszowie

Muzeum Podgórza

CZY W PODGÓRZU ŻYŁY DINOZAURY?

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–90 minut**

Zapraszamy dzieci na fascynującą podróż w głąb podgórskiej przeszłości. Cofniemy się do czasów, kiedy po lądzie wędrowały dinozaury, a w morzach pływały nieznane nam dziś stworzenia. W czasie zajęć opowiemy o powstaniu podgórskich Krzemionek, o tym, z czego są zbudowane i skąd pochodzi ich nazwa. Zajrzymy w głąb morza i poznamy jego mieszkańców, których ślady do dziś zachowały się w muzealnych gablotkach i które można znaleźć na spacerze po podgórskich Krzemionkach.

Słowa kluczowe: geologia, Krzemionki, wapień, zwierzęta prehistoryczne, amonit, krzemień

PODGÓRSKIE BIURO PROJEKTOWE

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–90 minut**

Wszystko, co nas otacza, zostało przez kogoś zaprojektowane. Ubrania, które nosimy, zabawki, którymi się bawimy, a nawet nasze domy i… Muzeum Podgórza. W czasie zajęć przyjrzymy się prezentowanym na wystawie przedmiotom produkowanym w podgórskich fabrykach, a także oryginalnym opakowaniom i innym ciekawym obiektom, które powstały w Podgórzu. Na ich przykładzie opowiemy o zasadach projektowania, a także o różnych motywach zdobniczych i formach. W części warsztatowej dzieci wcielą się w prawdziwych projektantów i zaprojektują własne opakowanie. A na co? To już pozostawiamy wyobraźni uczestników.

Słowa kluczowe: projekt, projektant, fabryka, ornament, logo, znak firmowy

Kamienica Hipolitów

W CZTERECH KĄTACH PRADZIADKÓW

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Uczestnicy zajęć poznają realia życia XIX-wiecznej rodziny, obowiązki i przywileje każdego z domowników, codzienne oraz odświętne zwyczaje, a także sposoby na przerwanie domowej nudy. Uczniowie zapoznają się z wybranymi elementami wyposażenia dawnego mieszkania, których zastosowania mogą obecnie już tylko się domyślać, a także odkryją znajome im przedmioty, które – pomimo zmiany wyglądu na przestrzeni ponad stu lat – nadal pełnią te same funkcje i są obecne w prawie każdym współczesnym domu.

Słowa kluczowe: historia codzienności, życie codzienne, przodkowie, dawne gospodarstwo domowe

MODOWY ZAWRÓT GŁOWY

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Ewolucja mody w XIX wieku była nierozerwalnie połączona z ówczesnymi wydarzeniami dziejowymi. Dlaczego zrezygnowano z przepychu dworu Ludwika XVI? Skąd inspiracje antykiem? Jak to naprawdę było z krynoliną? Na te i wiele innych pytań odpowiemy sobie na zajęciach poświęconych modzie sprzed ok. 200 lat. Wykorzystamy ryciny modowe oraz akcesoria, takie jak elementy strojów, błyszcząca biżuteria, elegancki frak czy gustowna torebka. W trakcie warsztatów uczestnicy wykonają własne projekty strojów.

Słowa kluczowe: moda, historia mody, historia obyczajów, XIX wiek

W RYTMIE WALCA, CZYLI BALE I ZABAWY W DAWNYM KRAKOWIE

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Ponad sto lat temu, podobnie jak współcześnie, okres karnawału był okazją do hucznych zabaw i uroczystych balów. Zarówno arystokracja, jak i mieszczanie z wielką pieczołowitością przygotowywali się do rozmaitych zabaw, bądź to w celach towarzysko-rozrywkowych, bądź… dla znalezienia dobrych kandydatów i kandydatek na męża lub żonę. W trakcie warsztatów dzieci dowiedzą się m.in.: jak przygotować się do balu i co na siebie włożyć, jak wykonać modną fryzurę za pomocą lokówki, co zrobić z uszkodzoną lub ubrudzoną w czasie balu suknią, czy wachlarz służył tylko do wachlowania oraz po co pannie karnet balowy i co to właściwie jest. Uczestnicy warsztatów będą również mieli okazję stworzyć własne karnawałowe maski, kotyliony oraz zaprojektować niepowtarzalny wachlarz lub ozdobną muchę.

Słowa kluczowe: historia codzienności, historia zabawy, karnawał, XIX wiek, bal maskowy, kotylion

NIE TYLKO BAL... CZYLI JAK SPĘDZANO CZAS WOLNY NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–75 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Podczas zajęć dowiemy się, jak mieszkańcy dawnego Krakowa spędzali czas wolny w okresie po karnawale. Opowiemy o popularnych na przełomie XIX i XX wieku kierunkach podróży i o przywożonych z nich pamiątkach. Sprawdzimy, gdzie w Krakowie można było wybrać się na rekreacyjną przechadzkę. Dowiemy się, jakie aktywności sportowe były najpopularniejsze i gdzie je uprawiano. Zajrzymy również do koszyka piknikowego, w którym znajdziemy przedmioty umilające czas spędzany na świeżym powietrzu. Będzie to okazja do spotkania z niepowtarzalnymi zabytkami z epoki. W części warsztatowej uczniowie wykonają pocztówkę z podróży do przeszłości.

Słowa kluczowe: historia codzienności, życie codzienne, historia obyczajów

Stara Synagoga

ODWIEDZINY W SYNAGODZE

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 60 minut (30 + 30)**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w partnerstwie z Żydowskim Muzeum Galicja. Odbywają się w dwóch lokalizacjach: w Muzeum Galicja i w Starej Synagodze.

Podczas zajęć uczestnicy poznają synagogę jako miejsce spotkań, modlitwy i ważnych wydarzeń w życiu społeczności żydowskiej. Zajęcia składają się z dwóch części. Pierwsza z nich jest realizowana w Muzeum Galicja, w specjalnie przygotowanej dla najmłodszych przestrzeni KEF,

co w języku hebrajskim oznacza zabawę. Dzieci w przystępny i angażujący sposób dowiedzą się tutaj, jak synagoga wygląda w środku, jakie znajdują się w niej charakterystyczne elementy oraz jakie zwyczaje są z nią związane. W drugiej części zajęć odwiedzimy wystawę stałą w Starej Synagodze, obejrzymy prezentowane eksponaty oraz wsłuchamy się w opowieści o funkcji synagogi, świętach i zwyczajach polskich Żydów. Zajęcia pozwolą najmłodszym rozwinąć ciekawość świata, nauczyć się szacunku wobec różnorodności kulturowej oraz pokażą, że różne tradycje są częścią wspólnego dziedzictwa.

Słowa kluczowe: synagoga, tradycja, muzeum, kultura żydowska

Rydlówka

SKRZYNIA JAK MALOWANA

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–75 minut**

W dawnym podkrakowskim domu skrzynia stanowiła mebel wielofunkcyjny. Służyła nie tylko do przechowywania ubrań czy cennych przedmiotów, ale była też „pudłem do przeprowadzki", które panna młoda zabierała ze sobą do nowego domu, a nawet stołem, łóżkiem czy ławą! Zapraszamy na zajęcia, podczas których dzieci dowiedzą się, jak wyglądała i czemu dokładnie służyła tradycyjna skrzynia krakowska oraz jakie skarby w niej przechowywano. Następnie wykonają własne skrzynie na skarby, które zabiorą ze sobą do domu.

Słowa kluczowe: folklor, rękodzieło, obrzędy, wieś, historia

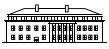
CO KRYJE SKRZYNIA? PO CO PANNIE KORONA?

- **Warsztaty z elementami questingu**
- **Czas trwania: 60–75 minut**

Uczestnicy będą mogli nie tylko zwiedzić Rydlówkę, dowiadując się, co to za miejsce i z jakimi wydarzeniami się wiąże, ale przede wszystkim odkryć jej różne tajemnice. Uwaga dzieci skoncentruje się na najsłynniejszym polskim weselu. Porozmawiamy o zwyczajach i obrzędach weselnych. Uczestnicy odkryją, dlaczego kiedyś panna młoda płakała, czym była korona kwietna, a czym czepiec oraz co cennego skrywała skrzynia krakowska. Wspólnie zaśpiewamy i może nawet zatańczymy podczas odtwarzania zabaw weselnych.

Słowa kluczowe: folklor, zwyczaje, obrzędy, wieś, historia, sztuka

Thesaurus Cracoviensis

MISJA – DETEKTYW

- **Interaktywne zwiedzanie magazynu**
- **Czas trwania: 90 minut**

W pełnym tajemnic muzealnym skarbcu na uczestników czeka wiele wyzwań! Z pomocą detektywistycznego sprzętu, sprytu i wrodzonej dociekliwości, a czasem odrobiny szczęścia, tajni wywiadowcy mogą rozwiązać niejedną zagadkę. Podczas zajęć uczniowie zwiedzą muzealny magazyn i wcielą się w rolę detektywów, odkrywając tajemnice zgromadzonych tam obiektów.

Słowa kluczowe: artefakt, dzieła sztuki, magazyn zbiorów, muzeum

BUDUJEMY SKARBIEC

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 120 minut**

W czasie zajęć dzieci zapoznają się z rolą skarbca w dawnych czasach oraz funkcją Thesaurusa Cracoviensis, czyli współczesnego Krakowskiego Skarbca, gdzie znajduje się muzealny magazyn. W części praktycznej uczestnicy wspólnie wybudują skarbiec, dla którego przykładem pod względem formy będzie Thesaurus, i wypełnią go własnoręcznie wykonanymi skarbami, powstałymi w oparciu o to, co zobaczyli.

Słowa kluczowe: artefakt, dzieła sztuki, magazyn zbiorów, muzeum, kolekcje, chronologia

Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

WILCZE TROPY
ŚLADEM GEN. ROBERTA BADEN-POWELLA

- **Gra terenowa dla dzieci od dziewiątego roku życia**
- **Czas trwania: 60 minut**

Zapraszamy do udziału w grze terenowej szlakiem przygód gen. Roberta Baden-Powella, założyciela skautingu. Eksplorując otoczenie jugowickiego fortu, śledząc mapę i rozwiązując różnorakie zadania, uczestnicy dowiedzą się, jak powstał skauting, co wspólnego miał Bi-Pi z wilkiem i hipopotamem, dlaczego skauci witają się lewą ręką oraz co oznacza słowo Jamboree. Zapraszamy do wspólnej przygody pełnej emocji i dobrej zabawy!

Słowa kluczowe: skauting, Robert Baden–Powell, wychowanie młodzieży

W DWA LATA DOOKOŁA ŚWIATA

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90–120 minut**

Podczas zajęć uczestnicy wyruszą w symboliczną podróż śladami harcerskiej wyprawy dookoła świata z lat 20. XX wieku. Na wystawie *Harcerskie ścieżki* poznają początki skautingu i harcerstwa oraz zastanowią się, jakie cechy powinien mieć harcerz. Następnie wspólnie odkryją historię wyprawy – przeanalizują wyposażenie podróżników i odtworzą na mapie trasę, którą pokonali, poznając wybrane miejsca i ciekawostki z różnych części świata. W części warsztatowej, wykorzystując technikę kolażu, stworzą własne prace inspirowane wybranym regionem. Zajęcia łączą elementy historii, geografii i twórczego działania, zachęcając do aktywnego poznawania świata.

Słowa kluczowe: harcerstwo, skauting, podróż dookoła świata, mapa, geografia, kolaż

ABY W BRZUCHACH NIE BURCZAŁO
TAJEMNICE WOJSKOWEJ KUCHNI

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**

W czasie zajęć realizowanych w jednym z fortów Twierdzy Kraków uczestnicy przeniosą się do odległych czasów, gdy w budynku tym stacjonowali żołnierze armii austro-węgierskiej. Wizyta w Forcie Jugowice dostarczy odpowiedzi na pytania związane z żołnierską kuchnią. Skąd armia brała zaopatrzenie dla swoich żołnierzy? Jak wyglądał jadłospis przeciętnego szeregowca? Czy wojskowi dobrze się odżywiali? Jak radzono sobie z brakami jedzenia podczas wojny i kto czyhał na dobra schowane w fortecznych magazynach? Na zakończenie zajęć uczestnicy wczują się w rolę aprowizatorów – wojskowych kucharzy i przygotują pyszne podpłomyki!

Słowa kluczowe: życie żołnierskie, aprowizacja, kuchnia polowa, Twierdza Kraków, armia Austro–Węgier

ZWIERZĘCY KOMPANI W OKOPACH

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Zapraszamy na lekcję historii poprowadzoną z nietypowej, bo zwierzęcej perspektywy. Czy zwierzęta służyły w szeregach armii? Skąd gołębie pocztowe wiedziały, gdzie lecieć? Jaką rolę w fortach Twierdzy Kraków pełniły koty? Jakie zwierzęta towarzyszyły żołnierzom w okopach i jak były przez nich traktowane? Na te pytania postaramy się odpowiedzieć w czasie zajęć realizowanych w Forcie nr 52a Jugowice, budowli pełnej tajemniczych zakamarków, w których można odnaleźć ślady po futrzanych mieszkańcach twierdzy. W czasie lekcji zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: zwierzęta, życie żołnierskie, I wojna światowa, Twierdza Kraków, armia Austro–Węgier

Oferta okazjonalna – JESIEŃ

ABECADŁO NIEPODLEGŁOŚCI

- **Warsztaty muzealne**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**

Warsztaty przybliżą dzieciom podstawowe zagadnienia z zakresu edukacji patriotycznej. Uczestnicy zdobędą wiedzę na temat symboli narodowych – polskiego hymnu, flagi oraz godła. Zapoznają się także z wybranymi eksponatami ze zbiorów Muzeum Krakowa nawiązującymi do tematu spotkania. Dowiedzą się ponadto, jakie znaczenie ma niepodległość i co to znaczy być patriotą. W części warsztatowej dzieci wykonają kokardy narodowe (kotyliony), które są jednym z narodowych symboli Polaków.

Słowa kluczowe: hymn, godło, flaga, Mazurek Dąbrowskiego, kokarda narodowa, mundury

Oferta okazjonalna – ZIMA

SZOPKA KRAKOWSKA

- **Warsztaty plastyczne**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są prowadzone w czasie otwarcia pokonkursowej wystawy szopek krakowskich.

Tradycja budowania szopki krakowskiej – inspirowanego miejską architekturą „pałacyku" z drewna i staniolu – wywodzi się z przedmieść Krakowa. Tamtejsi murarze i robotnicy budowlani tworzyli szopki bożonarodzeniowe, z którymi odwiedzali później mieszczańskie domy, odgrywając jasełka. Podczas warsztatów dzieci zapoznają się z historią oraz kolejnymi etapami budowy szopki krakowskiej, a także charakterystycznymi metodami i technikami jej powstawania. W drugiej części zajęć uczestnicy zaprojektują własną szopkę, twórczo przetwarzając zdobytą uprzednio wiedzę i wykorzystując, w zależności od wieku, różne techniki i metody pracy twórczej.

Słowa kluczowe: tradycja, folklor, szopka krakowska, Konkurs Szopek Krakowskich, szopkarz

ŚWIAT NA CHOINCE

- **Warsztaty muzealne**
- **Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** warsztaty są prowadzone w okresie Świąt Bożego Narodzenia.

Zgodnie z tradycją w przedmiejskich domach ozdoby choinkowe wykonywano własnoręcznie. W listopadowe i grudniowe wieczory dzieci pod opieką dorosłych przygotowywały zabawki i dekoracje, które ozdabiały później świąteczne drzewka. Podczas zajęć uczniowie poznają dawne zwyczaje związane z dekorowaniem domu na Boże Narodzenie oraz przygotują tradycyjne zabawki choinkowe z papieru, bibuły i naturalnych materiałów, takich jak szyszki, słoma, orzechy czy… opłatek.

Słowa kluczowe: Boże Narodzenie, tradycja, zwyczaje, ozdoby choinkowe, rękodzieło

CZAS NA KARNAWAŁ!

- **Warsztaty plastyczne**
- **Kamienica Hipolitów**
- **Czas trwania: 60–75 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Karnawał od wieków był najbardziej wyczekiwanym okresem w życiu codziennym wielu miast. Podczas zajęć opowiemy, jak zmieniały się tradycje karnawałowe na przestrzeni lat. Sprawdzimy, gdzie odbywały się najpiękniejsze bale maskowe i dlaczego w pewnym momencie zostały zakazane. Skąd sprowadzano tkaniny na suknie balowe i czy kolor stylizacji miał znaczenie? Porozmawiamy o tym, czym dawniej inspirowano się, wybierając strój karnawałowy na tzw. bal tematyczny oraz jaką rolę odgrywały dodatki. W części warsztatowej wykonamy wachlarze inspirowane dziewiętnastowiecznym utworem *Karnawał zwierząt* autorstwa francuskiego kompozytora Charlsa Camilla Saint-Saënsa. Na uczestników czekać będzie również muzyczna zagadka. Czy uda nam się rozpoznać zwierzęta, które wybierają się na nasz bal?

Słowa klucze: karnawał, *savoir–vivre*, muzyka, dawne obyczaje, XIX wiek

NOWY ROK DRZEW

- **Warsztaty muzealne**
- **Stara Synagoga**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są prowadzone w okresie styczeń–luty.

W tradycji żydowskiej są cztery daty, które określa się mianem Nowego Roku. Jedna z nich przypada na przełomie stycznia i lutego, kiedy w Izraelu rozpoczyna się pora deszczowa, rusza wegetacja roślin, a w drzewach zaczynają krążyć życiodajne soki. W tym czasie Żydzi obchodzą święto Tu Bi Szwat, zwane Nowym Rokiem Drzew. Podczas warsztatów dzieci stworzą drzewo przestrzenne i zapoznają się z zaczerpniętą z tradycji żydowskiej symboliką wybranych drzew i owoców. Starsi uczniowie, za pomocą metody twórczej Celestyna Freineta, ułożą opowiadania inspirowane biblijną symboliką i ciekawostkami z książki leśnika Petera Wohllebena *Sekretne życie drzew*. Uczestnicy zajęć będą też mogli degustować owoce i nasiona charakterystyczne dla Ziemi Izraela, takie jak daktyle, mandarynki, oliwki, figi, granaty czy migdały.

Słowa kluczowe: judaizm, kalendarz żydowski, święta, ekologia

ŚWIĄTECZNY KOGEL-MOGEL, CZYLI WIELKANOC PO KRAKOWSKU

- **Warsztaty muzealne**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** warsztaty są prowadzone w okresie Świąt Wielkanocnych

W trakcie zajęć dzieci poznają różnorodność zwyczajów i obrzędów związanych ze Świętami Wielkiejnocy, począwszy od Niedzieli Palmowej, przez obchody Wielkiego Tygodnia, po zwierzyniecki odpust Emaus i prasłowiańską Rękawkę pod Kopcem Krakusa. Uczestnicy warsztatów dowiadują się również, kim są siuda baba, pucherok czy dziady śmigustne. W części praktycznej dzieci wykonują prace plastyczne – ozdabiają jajka wielkanocne.

Słowa kluczowe: tradycja, Wielkanoc, pucheroki, Emaus, Rękawka, pisanki

ABECADŁO NIEPODLEGŁOŚCI

- **Warsztaty muzealne**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**

Warsztaty przybliżą dzieciom podstawowe zagadnienia z zakresu edukacji patriotycznej. Uczestnicy zdobędą wiedzę na temat symboli narodowych – polskiego hymnu, flagi oraz godła. Zapoznają się także z wybranymi eksponatami ze zbiorów Muzeum Krakowa nawiązującymi do tematu spotkania. Dowiedzą się ponadto, jakie znaczenie ma niepodległość i co to znaczy być patriotą. W części warsztatowej dzieci wykonają kokardy narodowe (kotyliony), które są jednym z narodowych symboli Polaków.

Słowa kluczowe: hymn, godło, flaga, Mazurek Dąbrowskiego, kokarda narodowa, mundury

Zajęcia *Misja - detektyw*
Thesaurus Cracoviensis
fot. Anna Surma

SZKOŁA PODSTAWOWA KLASY IV–VIII

W POGONI ZA KRZYSZTOFORSKIM KOGUTEM

- **Zwiedzanie z elementami questingu dla uczniów klas IV–V**
- **Czas trwania: 90 minut**

Czy wiecie, że Pałac Krzysztofory ma swojego ducha? Co więcej, z naszą rezydencją związana jest pewna legenda. Pojawia się w niej tajemniczy kogut, który na końcu okaże się… Ciii, tego sekretu nie zdradzimy. W trakcie zajęć ruszymy śladem koguta ukrywającego się w krzysztoforskich piwnicach. Zostawi nam on zagadki w postaci questingu, które w trakcie zwiedzania będziemy wspólnie rozwiązywać. Co odkryjemy w krzysztoforskich czeluściach? Czy spotkamy Czarną Damę przechadzającą się po sali balowej? Tego wszystkiego dowiemy się podczas wspólnego zwiedzania. Serdecznie zapraszamy!

Słowa kluczowe: questing, zagadki i łamigłówki, legendy

MOJA WŁASNA ŚWIĄTYNIA MUZ, CZYLI WARSZTATY MUZEALNICZE

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**

Co się robi w muzeum? Czym jest zabytek? Co można zobaczyć na wystawie? Czy przedmiotów pokazanych w muzeum można dotykać? Podczas zajęć poszukamy odpowiedzi na te pytania. Zaczniemy od spaceru po wystawie, gdzie przyjrzymy się elementom składowym ekspozycji (gabloty z zabytkami, podpisy) oraz sposobom ich aranżacji. Następnie wcielimy się w role muzealników i spróbujemy przygotować własne wystawy, do czego wykorzystamy kopie zabytków oraz pudełka, które posłużą nam jako ekspozytory. Uczestnicy będą musieli sami wymyślić tytuł wystawy, zrobić podpisy do zabytków (lub je narysować) oraz oprowadzić po ekspozycji pozostałe osoby (starsze dzieci). Podczas zajęć przewidziana jest wizyta na wystawie stałej *Kraków od początku, bez końca*.

Słowa kluczowe: ekspozycja, eksponat, kolekcja, praca w muzeum, muzealnik

LEGENDY I ZWYCZAJE KRAKOWSKIE

- **Warsztaty teatralno-plastyczne dla uczniów klas IV–V**
- **Czas trwania: 90 minut**

Niewyjaśnione zjawiska, sploty tajemniczych zdarzeń i postaci, niezwykłe miejsca – wszystko to bierze swój początek w najodleglejszych, legendarnych początkach prastarego Krakowa. Warsztaty wprowadzają w bogaty świat legend i zwyczajów krakowskich, które tworzą magiczny obraz miasta. Podczas zajęć dzieci w aktywny i twórczy sposób uczestniczą w scenkach teatralnych. W drugiej części warsztatów, w zależności od preferencji nauczyciela, wykonują prace plastyczne lub zwiedzają wybrane sale wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca* (te, które dotyczą legend).

Słowa kluczowe: legendy, tradycje, teatr, prawda i fikcja

ABC FECHTUNKU, CZYLI JAK KIEDYŚ WOJOWANO

- **Warsztaty bronioznawcze z zajęciami ruchowymi dla uczniów klas IV–VI**
- **Czas trwania: 90 minut**

Broń biała od zarania dziejów jest podstawowym narzędziem prowadzenia walki. Podczas warsztatów uczestnicy poznają historię, użycie i przeznaczenie poszczególnych przykładów broni od średniowiecza po powstanie kościuszkowskie oraz dowiedzą się, jaką rolę spełniał Kraków w trakcie konfliktów zbrojnych. Dla lepszego utrwalenia nabytej wiedzy uczniowie będą mogli dotknąć prezentowanych eksponatów oraz wziąć udział w ćwiczeniach, które przybliżą specyfikę posługiwania się bronią białą, czyli fechtunku.

Słowa kluczowe: broń biała, fechtunek, ćwiczenia fizyczne

LOKUJEMY ŚREDNIOWIECZNE MIASTO

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**

Na wystawie *Kraków od początku, bez końca* uczestnicy zajęć zobaczą, jak wyglądał Kraków przed Wielką Lokacją 1257 roku i co się w nim zmieniło w jej wyniku. Oglądając faksymile aktu lokacyjnego, poznają jego najważniejsze postanowienia. Porównując plan Krakowa, Kazimierza i Kleparza, wskażą wspólne elementy, niezbędne dla średniowiecznego miasta lokowanego na prawie magdeburskim (rynek, farę miejską, ratusz i kramy) oraz role, jakie pełniły. Uzbrojeni w tę wiedzę uczestnicy zaprojektują – za pomocą drewnianych klocków – własne średniowieczne miasto.

Słowa kluczowe: Kraków w średniowieczu, lokacja, Bolesław Wstydliwy, Rynek Główny

SĄDY, KARY I... NIECNE ZAMIARY
MAGDEBURSKI WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI I JEGO ECHA W POLSCE

- **Spacer miejski**
- **Czas trwania: 90 minut**

W średniowiecznym Krakowie, tak jak w innych lokowanych na prawie niemieckim miastach, obowiązywały określone zasady prawne, które przedstawimy w trakcie lekcji. Ukazana zostanie rola i kompetencje ławy miejskiej jako głównego organu sądownictwa średniowiecznego. Omówimy rodzaje dawnych kar i tortur stosowanych przez kata oraz używane przez niego narzędzia. Nie zabraknie również charakterystyki miejskich publicznych urządzeń penitencjarnych, takich jak szubienica, pręgierz czy dyby. Elementem zajęć jest także spacer po Rynku Głównym w poszukiwaniu miejsc, w których dawniej publicznie wymierzano kary.

Słowa kluczowe: prawo magdeburskie, ratusz, ława miejska, kat, kuny, pręgierz

OBYWATEL CZY MIESZKANIEC, CZYLI JAK SIĘ KIEDYŚ ŻYŁO W KRAKOWIE

- **Warsztaty interaktywne dla uczniów klas V–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**

Kraków przez wieki był miastem stołecznym, siedzibą królów, a jednocześnie miejscem skupiającym rzesze ludzi z całej Europy. Zróżnicowana społeczność miasta pełniła konkretne role oraz miała różne prawa i obowiązki. Podczas zwiedzania wystawy uczestnicy poznają historię ratusza – centralnego punktu na mapie Krakowa – oraz funkcje, jakie spełniał. Dowiedzą się również, kim byli ludzie sprawujący w mieście władzę. Poznają także dzieje państwa z perspektywy miasta i jego mieszkańców, od czasów średniowiecza po utratę niepodległości. Zwieńczeniem zajęć są warsztaty, podczas których uczniowie staną przed decyzjami analogicznymi do tych, przed jakimi stali nasi przodkowie, a następnie poznają ich historyczne skutki.

Słowa kluczowe: mieszczanie, patrycjat, pospólstwo, plebs, ratusz, samorząd, rada miasta, burmistrz

W RYCERSKIEJ I MIEJSKIEJ ZBROJOWNI

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Historię broni białej znamy głównie z perspektywy jej użytkowników. W trakcie warsztatów spojrzymy na nią z perspektywy wytwórców i przeniesiemy się do warsztatów rzemieślników, którzy ją wykonywali. Dowiemy się, dlaczego w mieście powstawały cechy, jak miecznicy wytwarzali broń sieczną, a płatnerze – zbroje. Uczestnicy będą mieli możliwość sami chwycić za miecz i szablę oraz przywdziać hełmy, doświadczając na własnej skórze ich wagi. Dowiemy się także, kto z tej broni korzystał, odpowiadał za obronę miasta i że niekoniecznie byli to rycerze.

Słowa kluczowe: rycerstwo i mieszczaństwo, cechy rzemieślnicze, obronność miejska

KRAKÓW – PRZYSTANEK NIEPODLEGŁOŚĆ

- **Lekcja muzealna dla uczniów klas VI–VIII**
- **Czas trwania: 60 minut**

Podczas zajęć uczestnicy poznają zrywy niepodległościowe w kontekście Krakowa – od czasów insurekcji kościuszkowskiej do odzyskania niepodległości w 1918 roku. Przywołamy wydarzenia z czasów powstania kościuszkowskiego, Księstwa Warszawskiego, powstań listopadowego i krakowskiego, Wiosny Ludów, powstania styczniowego oraz wydarzenia z lat 1914–1918. Uczestnicy będą mieli okazję zapoznać się z dawnym umundurowaniem wojskowym oraz zabytkami z epoki oraz zwiedzić wybrane sale wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca*. Na życzenie nauczyciela lekcja może dotyczyć wybranego wydarzenia z czasów krakowskiej walki o niepodległość.

Słowa kluczowe: niepodległość, insurekcja kościuszkowska, powstania narodowe, umundurowanie

„POSZLI NASI W BÓJ…"

ŚLADAMI MIEJSC ZWIĄZANYCH Z CZYNEM NIEPODLEGŁOŚCIOWYM W KRAKOWIE W LATACH 1914–1918

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**

Na mapie współczesnego Krakowa można odnaleźć wiele miejsc związanych z czynem niepodległościowym Polaków walczących o wolność w latach I wojny światowej. To z krakowskich Oleandrów wyruszyła I Kompania Kadrowa, rozpoczynając tym samym polski czyn niepodległościowy w tym wielkim konflikcie zbrojnym. I to właśnie Kraków był pierwszym wyzwolonym miastem na ziemiach polskich. Podczas spaceru poznamy najważniejsze miejsca związane z czynem niepodległościowym w Krakowie w latach 1914–1918, w tym: Pałac Krzysztofory, Wieżę Ratuszową, Drzewo Wolności, Magistrat (Pałac Wielopolskich), ul. Oleandry.

Słowa kluczowe: strzelcy, Oleandry, Legiony Polskie, Józef Piłsudski, Antoni Stawarz, wyzwolenie Krakowa

Wieża Ratuszowa

Z WIZYTĄ W DAWNYM KRAKOWSKIM RATUSZU

- **Zwiedzanie z elementami questingu dla uczniów klas IV–V**
- **Czas trwania: 90 minut**

Wieża Ratuszowa to obok Sukiennic i Kościoła Mariackiego najbardziej znany symbol Krakowa. Nie wszyscy jednak wiedzą, że jest ona pozostałością po dawnej siedzibie władz miejskich, tj. krakowskim ratuszu. W trakcie oprowadzania odkryjemy na podstawie przygotowanych łamigłówek, gdzie budowniczowie wieży zostawili po sobie znaki i odszyfrujemy ich znaczenie. Dowiemy się również, kto poza królem mógł się posługiwać berłem i w jakich okolicznościach go używał. Zastanowimy się także, jakie związki łączyły kata z budynkiem ratusza i czy był on jego częstym gościem. Postaramy się policzyć schody, które trzeba pokonać, żeby móc rozkoszować się panoramą widoczną z najwyższego piętra wieży.

Słowa kluczowe: władza w mieście, ratusz miejski, burmistrz, rajcy, prawo magdeburskie

POGROMCY LEGEND, CZYLI RÓŻNICA MIĘDZY BUJDĄ A HISTORIĄ

WERYFIKACJA ELEMENTÓW HISTORYCZNYCH W KRAKOWSKICH LEGENDACH

- **Lekcja interaktywna dla uczniów klas IV–VI**
- **Czas trwania: 60–75 minut**

Na zajęciach dzieci poznają trzy krakowskie legendy: o księciu Kraku, o hejnale z wieży Kościoła Mariackiego i o dwóch braciach. Spotkają się ze Smokiem Wawelskim, odwiedzą osadę przed najazdem tatarskim i usłyszą pierwszą krakowską opowieść kryminalną. Niczym detektywi postarają się odszukać we wszystkich opowieściach „ziarnko prawdy". Efekty poszukiwań mogą się okazać zaskakujące!

Słowa kluczowe: legendy, Smok Wawelski, najazd tatarski, hejnał, Kościół Mariacki

DZIEŃ JAK CO DZIEŃ

ŻYCIE CODZIENNE W ŚREDNIOWIECZNYM KRAKOWIE

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są dostępne również w języku angielskim.

Podczas podróży w czasie po średniowiecznym rynku krakowskim uczestnicy dowiedzą się między innymi o modowych trendach, za którymi podążali ówcześni mieszczanie, i poznają sekrety ich jadłospisów. Zapoznają się także z meandrami systemu miar i wag obowiązującego średniowiecznych kupców. Wśród pochodzących sprzed wieków artefaktów uczniowie rozpoznają przedmioty codziennego użytku znane nam w XXI wieku.

Słowa kluczowe: życie codzienne w średniowieczu, osada, lokacja, rynek, religia, miary i wagi, handel, rzemiosło

W WARSZTACIE MISTRZA

OPOWIEŚĆ O KRAKOWSKICH RZEMIEŚLNIKACH

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 90 minut**

Co to jest majstersztyk? Kim byli iglarze, a czym zajmowali się paśnicy? Zapraszamy na zajęcia poświęcone dawnym rzemiosłom i rzemieślnikom. W czasie lekcji przeniesiemy się do barwnego i gwarnego średniowiecznego Krakowa, aby przyjrzeć się życiu i pracy dawnych rękodzielników. Uczestnicy poznają dawne zawody, z których część już nie istnieje, zgłębią tajniki produkcji, a na koniec będą mogli wcielić się w jednego z rzemieślników i zaprojektować dla siebie… Ale to zdradzimy już podczas zajęć.

Słowa kluczowe: średniowieczne miasto, rzemiosło, rzemieślnik, handel, cech

ŚRENIOWIECZNE WIERZENIA I PRZESĄDY

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 90 minut**

Znamy dobrze mitologię Greków, Rzymian czy Egipcjan. A co z naszymi przodkami Słowianami? Zapraszamy na interaktywną lekcję na wystawie stałej opowiadającą o dawnych słowiańskich bogach, średniowiecznym chrześcijaństwie, okołoświątecznych tradycjach i przesądach, które bardzo często towarzyszą nam do dziś. Dowiemy się, skąd się wzięły niektóre ze zwyczajów kultywowanych w naszych domach przy okazji Bożego Narodzenia, Wielkiejnocy i innych świąt oraz jak stare mają one korzenie. Momentami poczujemy gęsią skórkę, innym razem rozbawi nas pomysłowość naszych przodków w wyjaśnianiu świata bez pomocy nauki. Dowiemy się też, jak dawne wierzenia pomagały w radzeniu sobie z codziennymi sprawami i zjawiskami niewytłumaczalnymi.

Słowa kluczowe: dawne wierzenia, bogowie, mity, legendy, przesądy, chrześcijaństwo

JAK POWSTAŁ KRAKOWSKI RYNEK

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 90 minut**

Kraków to modelowe wręcz miasto średniowieczne, a Rynek Główny to jeden z największych średniowiecznych placów Europy. Zajęcia pozwolą uczniom zrozumieć, na czym polegały i jakie zmiany w funkcjonowaniu miejskiego organizmu spowodowały lokacja Krakowa na prawie magdeburskim i wytyczenie tego jakże szczególnego placu miasta. Poznamy więc układ urbanistyczny i najważniejsze zabytki średniowiecznej metropolii – zarówno te istniejące, jak i te, których już dawno nie ma – oraz zasady prawne regulujące życie miasta. Zagłębimy się w sprawy handlowe, w tym meandry dawnego systemu miar i wag. Przyjrzymy się miejskiej wytwórczości rzemieślniczej i zasadom jej organizacji. Poznamy też średniowiecznych mieszkańców: dowiemy się, czym się zajmowali oraz jakie mieli prawa i obowiązki.

Słowa kluczowe: średniowieczne miasto, lokacja, Rynek Główny, prawo magdeburskie

Barbakan i Mury Obronne

SZLAKIEM OBROŃCÓW KRAKOWA

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 60 minut**

Podczas spaceru uczestnicy poznają otoczenie i historię średniowiecznych obwarowań miasta Krakowa, zabytków wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Zwiedzają Barbakan, perłę architektury obronnej: wchodzą do wnętrza jego machikuł, a na przykładzie Mostu Kleparskiego poznają też działanie mostu zwodzonego. Następnie wspinają się na mury miejskie, gdzie zwiedzają wnętrze Baszty Pasamoników, kaplicę w Bramie Floriańskiej oraz ganki staży miejskiej.

Słowa kluczowe: średniowiecze, obronność miejska, fortyfikacje, Barbakan, bramy i mury miejskie

Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa

ZIELONE DZIEDZICTWO
ROŚLINY W TRADYCJI I KULTURZE MIASTA

- **Spacer edukacyjny z elementami warsztatowymi**
- **Czas trwania: 90–120 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są prowadzone w okresie od wiosny do jesieni.

Podczas spotkania uczniowie poznają znaczenie roślin w kulturze i obrzędach dorocznych oraz tradycjach rodzinnych. Omawiane są dawne i współczesne zwyczaje związane z wykorzystaniem roślin – m.in. tworzenie bukietów zielnych, wianków oraz zbieranie naturalnych materiałów, takich jak zioła, kasztany, kamienie czy grzyby. Spacer prowadzi przez wybrane przyrodnicze enklawy miasta, które mają znaczenie kulturowe, historyczne lub legendowe. Uczniowie dowiadują się, jak natura była i jest obecna w przestrzeni miejskiej oraz jak wpływa na lokalne opowieści i tradycje. W trakcie zajęć realizowane są krótkie zadania i obserwacje terenowe, które pomagają rozwijać umiejętność rozpoznawania roślin oraz dostrzegania ich roli w środowisku miejskim. Uczestnicy poznają zastosowanie ziół i owoców w medycynie i kuchni, w tym podstawy ludowej fitoterapii oraz etnobotaniki (czyli wiedzy o relacji człowieka z roślinami w kulturze), a także zaznajamiają się z wybranymi regionalnymi nazwami roślin, co pozwala lepiej zrozumieć lokalne dziedzictwo językowe. Spacer jest częścią cyklu *Magiczna siła rośliny* realizowanego w ramach programu FEnIKS.

Słowa kluczowe: rośliny w kulturze, zioła i tradycje ludowe, edukacja terenowa, przyroda w mieście, etnobotanika

CO MÓWIĄ O NAS PAMIĄTKI RODZINNE?

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas IV–VI**
- **Czas trwania: 90 minut**

Jakie pamiątki rodzinne skrywa Twój dom? Co potrafią o Tobie opowiedzieć? Jaką wartość mają dla Ciebie i twoich bliskich? Czy potrafisz nazwać osoby na rodzinnych zdjęciach? Jak opisać i jak przechowywać zdjęcia? Uczestnicy warsztatów poznają wojenne losy Teresy Macak, pseudonim Skierka, harcerki konspiracyjnej organizacji Szarych Szeregów i Henryka Mellera, „papierosiarza" z Dworca Głównego w Krakowie. Razem odkryjemy tajemnice zapisane w relacjach świadków i dawnych zdjęciach, pamiętając, że często informacje, które można z nich odczytać, odsłaniają tylko niewielką część prawdy. Celem warsztatów jest rozbudzenie szacunku do rodzinnych pamiątek oraz podkreślenie ich kluczowego znaczenia dla naszej tożsamości i pamięci o przeszłości.

Słowa kluczowe: pamiątki rodzinne, źródła historyczne, dzieciństwo w czasie wojny, życie codzienne, harcerstwo w okresie II wojny światowej

SZARE KSIĘGI

DYLEMATY MORALNE, POSTAWY I WYBORY MIESZKAŃCÓW KRAKOWA W OKRESIE NIEMIECKIEJ OKUPACJI

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia dostępne są również w języku angielskim

Obok instalacji nazwanej *Salą wyborów* na wystawie *Kraków – czas okupacji 1939–1945* umieszczono tzw. białą i czarną księgę. Na ekranach monitorów wyświetlane są przykłady postaw bohaterskich, a także zasługujących na potępienie. Są to jednak postawy skrajne, przejawiane przez stosunkowo niewielką procentowo część społeczeństwa. A co z resztą mieszkańców wojennego Krakowa? Codziennie dokonywali wyborów, od których zależało życie ich oraz ich bliskich, skupiając się na przetrwaniu w warunkach narzuconych przez niemieckiego okupanta. Poprzez konkretne historie Krakowian pokazujemy, że świat nie jest wyłącznie czarno-biały, a postawy i zachowania tej samej jednostki mogą się różnić w zależności od wielu czynników. W trakcie warsztatów uczestnicy nie tylko poznają realia Krakowa w czasie wojny, ale też uczą się formułowania wypowiedzi i argumentowania.

Słowa kluczowe: Polacy, Niemcy, Żydzi, niemiecka okupacja, Generalne Gubernatorstwo, postawy społeczne, jednostka wobec totalitaryzmu, egocentryzm, altruizm

AKTY WALKI, AKTY ODWAGI, AKTY OPORU

LOSY KRAKOWIAN W CYWILNYCH I ZBROJNYCH STRUKTURACH POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO

- **Warsztaty w przestrzeni wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945* dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**

Celem warsztatów jest popularyzacja wiedzy historycznej, ze szczególnym uwzględnieniem losów ludzi tworzących fenomen Polskiego Państwa Podziemnego (PPP) w Krakowie. Zajęcia mają na celu zaprezentowanie historii PPP, które powstało w sposób naturalny na skutek oddolnej inicjatywy osób zaangażowanych przez całe swoje życie w pracę społeczną i polityczną. Działające w wyjątkowych warunkach konspiracyjne państwo było przejawem społeczeństwa obywatelskiego, zjawiska, które współcześnie jest analizowane w szkołach, na uczelniach oraz przez liczne organizacje społeczne. Fenomen oporu Polaków w trakcie niemieckiej okupacji stanowi obecnie wzór i cenną lekcję na temat patriotyzmu i budowy świadomego, nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego. Uczestnicy warsztatów zastanowią się, jak – z uporu i bohaterstwa Polaków w okresie wojny – mogą dzisiaj czerpać inspiracje do budowy silnego państwa i narodu.

Słowa kluczowe: II wojna światowa w Krakowie, Generalne Gubernatorstwo, Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, konspiracja

„NAS JUŻ NIE MA, JUŻ NIE ISTNIEJEMY”

ZAGŁADA ŻYDÓW W GENERALNYM GUBERNATORSTWIE

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90–120 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są dostępne również w języku angielskim.

Celem warsztatów jest przybliżenie zagadnienia Zagłady polskich Żydów w ramach tzw. akcji „Reinhardt” na terenie Generalnego Gubernatorstwa. Punktem wyjścia do omówienia tematu będą polityka III Rzeszy wobec Żydów w latach 1933–1939 oraz losy żydowskich mieszkańców Krakowa w trakcie niemieckiej okupacji w latach 1939–1945, z szerszym kontekstem wydarzeń w Polsce. Podczas zajęć prześledzony zostanie proces Zagłady – od dyskryminacji słownej, poprzez dyskryminację prawną, kończąc na eksterminacji polskich Żydów w trzech obozach zagłady: w Bełżcu, Sobiborze i Treblince. Poza tematyką historyczną podejmowane będą również kwestie związane z prawami człowieka, dyskryminacją oraz rasizmem we współczesnym świecie.

Słowa kluczowe: Zagłada, ustawy norymberskie, Żydzi w XX wieku, prawa człowieka, dyskryminacja, piramida nienawiści (Allporta)

W STRONĘ CIEMNOŚCI

MECHANIZMY I PRZEBIEG LUDOBÓJSTW W EUROPIE W XX I XXI WIEKU

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 120 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są dostępne również w języku angielskim

Zagłada Żydów i zbrodnie wojenne Niemców na Polakach z lat 1939–1945 nie były ostatnimi ludobójstwami, do których doszło w Europie. W późniejszych latach XX i następnie XXI wieku nadal dokonywano masowych mordów na tle narodowym, etnicznym czy religijnym. Podczas warsztatów przyjrzymy się, jakie mechanizmy prowadzą do ludobójstw i zbrodni wojennych, jak działa pamięć o nich oraz dlaczego słowa „Nigdy więcej dla wojen i ludobójstw!” nie były i najpewniej nie będą niczym więcej niż sloganem pozwalającym wypierać traumatyczne wydarzenia, które nie dotyczą nas samych. Poza przykładami z II wojny światowej omówione zostaną konflikty militarne i etniczne na terenie byłej Jugosławii z lat 90. XX wieku, wojna między Rosją a Ukrainą z lat 2014–2026 oraz, w kontekście globalnym, ludobójstwo w Bangladeszu, reżim Czerwonych Khmerów i działania odwetowe Izraela w Strefie Gazy w Palestynie.

Słowa kluczowe: ludobójstwo, Zagłada, prawa człowieka, zbrodnie wojenne, ONZ, teorie Gregory'ego Stantona

OD GOEBBELSA DO FAKE NEWSÓW I WOJEN INFORMACYJNYCH XXI WIEKU

ROLA PROPAGANDY I DEZINFORMACJI W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ ORAZ WSPÓŁCZEŚNIE

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są dostępne również w języku angielskim

Punktem wyjścia do rozważań o propagandzie będą działania niemieckiego Ministerstwa Propagandy i Oświaty kierowanego przez Josepha Goebbelsa w okresie przed i w trakcie II wojny światowej w III Rzeszy. Uczestnicy przyjrzą się mechanizmom dezinformacyjnym oraz sposobom oddziaływania władzy za pomocą czarnej i białej propagandy. Agresywna czarna propaganda stosowana przez reżimy totalitarne zostanie zestawiona i porównana z propagandą demokratycznych państw – takich jak Polska, Izrael, Ukraina czy Stany Zjednoczone. Czy dzisiaj jesteśmy ofiarami propagandy w życiu codziennym i jak się przed tym bronić? Kto (bo nie tylko władza) i jak nami manipuluje? Czym był „Der Stürmer”, a czym jest hasbara i Olgino? Na te pytania spróbujemy odpowiedzieć podczas warsztatów.

Słowa kluczowe: czarna i biała propaganda, populizm, historia II wojny światowej, historia współczesna, inżynieria społeczna, wojny informacyjne, fake newsy

CODZIENNOŚĆ OKUPOWANEGO KRAKOWA I JEGO MIESZKAŃCÓW

- **Warsztaty w przestrzeni wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945* dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**

Warsztaty przybliżają zagadnienia życia codziennego w Krakowie w latach 1939–1945, w trakcie niemieckiej okupacji. Celem zajęć jest pokazanie, jak w tym czasie radzili sobie polscy, żydowscy, ale także niemieccy mieszkańcy miasta oraz zestawienie tych trzech zupełnie różnych perspektyw. Poprzez lokalną mikrohistorię mieszkańców Krakowa uczestnicy dowiedzą się, jak istotny wpływ na życie codzienne miały polityka rasowa okupanta oraz decyzje władz nazistowskich o znaczeniu międzynarodowym. Poznamy emocje, obawy i nadzieje oraz problemy i dylematy dnia codziennego, które dotyczyły mieszkańców okupacyjnego Krakowa.

Słowa kluczowe: życie codzienne w Krakowie w trakcie okupacji, germanizacja miasta, polityka rasowa III Rzeszy, mikrohistoria

ZWYKLI KRAKOWIANIE – NIEZWYKLI BOHATEROWIE

- **Warsztaty w przestrzeni wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945* i w sali edukacyjnej dla uczniów klas VI–VIII**
- **Czas trwania: 120 minut**

Celem warsztatów jest popularyzacja wiedzy historycznej ze szczególnym uwzględnieniem losów wybranych osób, mieszkańców Krakowa w latach 1939–1945. Na zajęciach zostaną przedstawieni Krakowianie, którzy poprzez zorganizowane lub indywidualne formy oporu przeciwstawiali się okupantowi. Uczestnicy zapoznają się z sylwetką m.in. płk. Juliana Filipowicza. Dowiedzą się także, kim byli Jan Jakóbiec, Tadeusz Seweryn czy Stanisław Dobrowolski. Ponadto zostaną zaprezentowane sylwetki krakowskich Sprawiedliwych: Mirosławy Gruszczyńskiej, Marii Nowak, Teresy Dietrich i Marii Kot. Kobiety te przeciwstawiły się zbrodniczym nakazom okupanta i narażały życie swoje oraz swoich bliskich, niosąc pomoc cierpiącym sąsiadom – Żydom. W czasie zajęć przedstawimy również bohaterską i jednocześnie tragiczną historię nastoletnich harcerzy z podgórskiego plutonu „Alicja". W części warsztatowej uczestnicy odpowiedzą m.in. na pytania, czym są współczesny patriotyzm i postawa obywatelska dzisiaj, a czym były w czasie wojny. Historia każdego z bohaterów warsztatów jest opowieścią o walce o człowieczeństwo i przykładem niezwykłej odwagi.

Słowa kluczowe: patriotyzm, społeczeństwo obywatelskie, Polskie Państwo Podziemne, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, harcerstwo w okresie niemieckiej okupacji

ŚLADAMI NIEMIECKIEGO TERRORU W KRAKOWIE

- **Spacer edukacyjny dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 120 minut**

W trakcie spaceru opowiemy o wybranych miejscach i ofiarach represji, które rozpoczęły się z chwilą wkroczenia wojsk niemieckich do miasta w 1939 roku i trwały do ostatnich dni okupacji. Trasa wyprawy biegnie z Placu Jana Nowaka Jeziorańskiego, przez ul. Lubicz, Botaniczną, Grzegórzecką, Starowiślną, Szeroką, Wąską i Bulwar Lotników Alianckich na ul. Lipową 4.

Słowa kluczowe: II wojna światowa w Krakowie, Generalne Gubernatorstwo, polityka terroru, KL Plaszow

ŚLADAMI OKUPACYJNEJ KONSPIRACJI W KRAKOWIE

- **Spacer edukacyjny dla uczniów klas VI–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**

Na trasie wokół Fabryki Schindlera, Placu Bohaterów Getta i Rynku Podgórskiego uczniowie odwiedzą miejsca związane z cywilną i wojskową konspiracją na tym terenie w czasie II wojny światowej. Zobaczą m.in. punkt kontaktowy Armii Krajowej na ówczesnym Placu Zgody i pomnik harcerzy podgórskiego plutonu Grup Szturmowych „Alicja" znajdujący się przy ul. Zamoyskiego 2 (w obejściu Kościoła św. Józefa).

Słowa kluczowe: Armia Krajowa, Polskie Państwo Podziemne, konspiracja, patriotyzm, harcerstwo w okresie II wojny światowej

WOKÓŁ ULICY LIPOWEJ – OD REKORDU I EMALII DO LIVINNX

- **Spacer edukacyjny dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**

W trakcie spaceru uczestnicy zaznajomią się z historię Zabłocia od drugiej połowy XIX wieku, od czasu powstania pierwszych fabryk, aż po współczesność, czyli epokę postindustrialną. Oprócz nazw zakładów, takich jak Telpod czy Miraculum, poznają losy wybranych właścicieli fabryk. Będą mogli porównać współczesny wygląd Zabłocia z archiwalnymi fotografiami. Centralnym punktem spaceru jest ulica Lipowa i fabryka kierowana niegdyś przez Oskara Schindlera. Uczestnicy spaceru usłyszą historię uratowanych dzięki Schindlerowi Żydów, odnajdą pozostałości po historycznej Deutsche Emailwarenfabrik oraz miejsca upamiętniające alianckich lotników, którzy zginęli, niosąc pomoc walczącej Warszawie.

Słowa kluczowe: Zabłocie, Oskar Schindler, dziedzictwo architektoniczne miasta w XIX, XX i XXI wieku, industrializacja, dzielnice postindustrialne

Apteka Pod Orłem

ANTYSEMITYZM – JAK SŁOWA TWORZĄ IDEOLOGIE

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 120 minut**

Wciąż obecny we współczesnych społeczeństwach antysemityzm jest jedną z najbardziej wyrazistych przyczyn wykluczenia. W latach 30. XX wieku stał się filarem ideologii narodowo-socjalistycznej, która wykorzystała hasła antysemickie w zbrodniczej polityce III Rzeszy. Dlaczego hasła antysemickie otworzyły wtedy drogę do całkowitego wykluczenia milionów ludzi tylko ze względu na ich pozorną odmienność? Na przykładzie ówczesnego antysemityzmu prześledzimy proces, w jakim pozornie nieszkodliwe słowa stają się punktem wyjścia do izolacji, a później także eksterminacji. Sprawdzimy, jak język determinuje nasze myślenie i czy mamy realny wpływ na kształtowanie naszego otoczenia. Celem warsztatów jest pokazanie, jak słowa mogą wpływać na naszą rzeczywistość oraz że wykluczeniu można zapobiegać na wczesnym etapie, biorąc odpowiedzialność za język, jakiego używamy, a od którego często zaczyna się wykluczenie prowadzące do tragedii.

Słowa kluczowe: antysemityzm, wykluczenie, III Rzesza, Adolf Hitler, hejt, język nienawiści, antydyskryminacja

NA POCZĄTKU BYŁ MUR – POWSTANIE I LIKWIDACJA GETT

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 120 minut**

Zjawisko izolowania grupy uznawanej za obcą jest bardzo wyraźnym sygnałem alarmowym, ponieważ może ono prowadzić do prób całkowitego jej usunięcia. Tworzenie gett na okupowanych terenach Polski stanowi wyrazisty przykład izolacji prowadzącej bezpośrednio do eksterminacji. Pierwsze getto powstało w Piotrkowe Trybunalskim, największe w Warszawie, a najdłużej funkcjonujące – w Łodzi. Wyjątkowe znaczenie wśród tego typu „dzielnic" miała ta zlokalizowana w stolicy Generalnego Gubernatorstwa, czyli w Krakowie. Podczas warsztatów uczestnicy zapoznają się z ewolucją niemieckiej polityki względem ludności żydowskiej. Stanowi ona przykład piramidy nienawiści, czyli narastającego wykluczenia – to uniwersalny proces, którego świadkami jesteśmy także we współczesnym świecie.

Słowa kluczowe: okupacja, izolacja, getto, Holokaust, wykluczenie, dyskryminacja

KRAKOWSKIE GETTO

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**

W trakcie zajęć uczestnicy zapoznają się z relacjami ocalonych z Zagłady krakowskich Żydów oraz z treścią antyżydowskich zarządzeń niemieckich z czasów II wojny światowej. Poprzez historie konkretnych osób dowiedzą się, jakie warunki panowały w getcie krakowskim i w jaki sposób radzono sobie z wymierzonymi w ludność

żydowską przepisami. Na podstawie pozyskanej wiedzy uczniowie przeanalizują, jakie prawa nie były przestrzegane w tzw. dzielnicy żydowskiej. Celem zajęć jest pokazanie stosowanej wobec Żydów polityki narastającego wykluczenia, która prowadziła do eksterminacji, oraz sposobów radzenia sobie z prześladowaniami.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, getto, dyskryminacja, Zagłada

AMBASADA WOLNOŚCI

APTEKA POD ORŁEM I TADEUSZ PANKIEWICZ

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 75 minut**

Pośród wszechobecnego zagrożenia, strachu i cierpienia na terenie krakowskiego getta istniało miejsce, gdzie solidarność i życzliwość ludzka nie przestały istnieć. W aptece prowadzonej przez Tadeusza Pankiewicza wielu mieszkańców zamkniętej dzielnicy mogło liczyć na pomoc i wsparcie. Poznając historię jedynej apteki działającej na terenie krakowskiego getta oraz relacje świadków, zwrócimy uwagę na stopniowo pogarszające się warunki życia mieszkańców. Poznamy także różne postawy nieżydowskich świadków wobec prześladowanych Żydów. Zastanowimy się, czym jest odwaga, czy każdy z nas musi być odważny i czym faktycznie może być pomoc. Celem warsztatów jest zapoznanie uczestników z historią Apteki pod Orłem i jej pracowników oraz zwrócenie uwagi na możliwe postawy wobec narastającego terroru i zła.

Słowa kluczowe: II wojna światowa w Krakowie, Zagłada, getto krakowskie, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, Tadeusz Pankiewicz, Apteka pod Orłem

„NAPISAŁEM, CO WIDZIAŁEM, CO CZUŁEM”

OPROWADZANIE EDUKACYJNE PO WYSTAWIE STAŁEJ

- **Interaktywne oprowadzanie po wystawie dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 75 minut**

Specjalistyczne oprowadzanie edukatorskie po wystawie stałej, oparte na relacjach właściciela apteki Tadeusza Pankiewicza zawartych w książce *Apteka w getcie krakowskim* oraz materiałach archiwalnych. Uczestnicy będą mogli odtworzyć atmosferę Apteki pod Orłem na podstawie wspomnień i archiwalnych zdjęć, a także skonfrontować dzisiejszą narrację wystawy z rzeczywistymi wydarzeniami. Ponadto odniesiemy do współczesności wątki oraz obiekty przedstawione na ekspozycji. Celem oprowadzania jest nie tylko poznanie historii miejsca, ale także zaznajomienie się z obiektami, relacjami i archiwaliami na co dzień niedostępnymi dla zwiedzających.

Słowa kluczowe: Zagłada, getto krakowskie, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, Tadeusz Pankiewicz, Apteka pod Orłem, pomoc

ZA MURAMI KRAKOWSKIEGO GETTA

- **Spacer edukacyjny dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 120 minut**

Teren krakowskiego getta – dzisiaj stanowiący integralną i niepozorną część Podgórza – był świadkiem niemieckiego okrucieństwa podczas II wojny światowej. Na terenie tzw. żydowskiej dzielnicy mieszkaniowej wciąż znajdują się budynki, które pamiętają tamten czas. Podczas spaceru uczestnicy będą mogli poznać historię krakowskiego getta i jego mieszkańców oraz związane z nimi miejsca pamięci.

Słowa kluczowe: II wojna światowa w Krakowie, getto, Zagłada, Podgórze

JAK LUDZIE LUDZIOM MOGLI ZGOTOWAĆ TAKI LOS?

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**

W oparciu o analizę *Baśni o rudowłosych* (napisanej specjalnie na potrzeby zajęć przez Małgorzatę Tracz) omówimy problem uprzedzeń i dyskryminacji, a także proces ich powstawania. Uczniowie poznają takie pojęcia, jak: faszyzm, eksterminacja, Holokaust, obóz koncentracyjny. Na zajęciach poruszane są zagadnienia związane z żydowską ludnością Krakowa oraz historią krakowskiego getta. Celem warsztatów jest promowanie zasady tolerancji w życiu społecznym.

Słowa kluczowe: stereotypy, prześladowania, dyskryminacja, tolerancja

KRAKOWIANIE W RĘKACH GESTAPO

- **Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 60 minut**

Uczniowie poznają działanie systemu niemieckiego terroru wobec Polaków na przykładzie losów aresztowanych przez Gestapo Krakowian, których połączył pobyt w celach przy ul. Pomorskiej. Więziono tu kilka tysięcy osób, pochodzących z najróżniejszych środowisk i najczęściej związanych z działalnością konspiracyjną. Wiele z nich zostało zamęczonych na śmierć podczas brutalnego śledztwa, wiele rozstrzelano na terenie Krakowa, a część wywieziono do obozów koncentracyjnych. Zajęcia rozpoczynają się w celach aresztu Gestapo przy ul. Pomorskiej, gdzie uczniowie zapoznają się z historią tego miejsca. Następnie w sali wykładowej prezentowane są losy kilku osób zatrzymanych i torturowanych na ul. Pomorskiej. Prezentację ilustrują fotografie, które pokazują codzienne życie ofiar z okresu przed ich aresztowaniem.

Słowa kluczowe: Gestapo, terror, konspiracja, Ulica Pomorska, obóz koncentracyjny

LOS POLAKÓW, NIEMIECKICH WIĘŹNIÓW MONTELUPICH I POMORSKIEJ

- **Warsztaty z elementami dramy dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**

Warsztaty koncentrują się wokół zbrodni hitlerowskich w Krakowie, które są prezentowane poprzez losy konkretnych osób aresztowanych i przesłuchiwanych w siedzibie Gestapo przy ul. Pomorskiej oraz w więzieniu przy ul. Montelupich. Istotną rolę odgrywa zindywidualizowanie losów ofiar niemieckiego terroru, ponieważ do uczniów przemawiają nie liczby, daty, fakty, ale losy poszczególnych osób prezentowane na fotografiach, w listach, wspomnieniach i oryginalnych dokumentach z czasów wojny. Zajęcia zawierają elementy dramy, które aktywizują uczniów i wprowadzają do procesu dydaktycznego czynnik emocjonalny.

Słowa kluczowe: II wojna światowa w Krakowie, Gestapo, Ulica Pomorska, Montelupich, obóz koncentracyjny, Auschwitz

PRZECIWKO WYKLĘTYM – WALKA I PROPAGANDA

- **Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 60 minut**

Lekcja pokaże proces dyskredytowania Polskiego Państwa Podziemnego przez władze komunistyczne po roku 1945. Obejmował on bezwzględne działania jednostek Urzędu Bezpieczeństwa przeciwko konspiracyjnym oddziałom zbrojnym, które postanowiły kontynuować walkę o wolną Polskę. Uczniowie zapoznają się z sytuacją w Polsce po zakończeniu II wojny światowej i losami żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego. Przedstawione zostaną mechanizmy komunistycznej propagandy oraz historia wybranych oddziałów żołnierzy niezłomnych z rejonu Małopolski.

Słowa kluczowe: Polskie Państwo Podziemne, żołnierze wyklęci, UB, NKWD, Montelupich, propaganda, terror

MÓWIĄCE ULICE, CZYLI STRATY WOJENNE KRAKOWA

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 60 minut**

Spacer prowadzi uczestników śladami miejsc związanych z niemiecką okupacją Krakowa w latach 1939–1945. Trasa wiedzie wzdłuż kamienic, które skrywają dramatyczne historie ich mieszkańców – żołnierzy Armii Krajowej, harcerzy Szarych Szeregów, członków Rady Pomocy Żydom „Żegota", duchownych i naukowców. Na dziesięciu przystankach uczniowie poznają biografie i wydarzenia związane z bohaterami opowieści: aresztowania, działalność konspiracyjną i dywersyjną czy przykłady pomocy Żydom. Spacer pokazuje straty miasta zarówno w wymiarze materialnym, jak i ludzkim, często dotyczącym osób w wieku samych uczestników. Zajęcia dają konkretną, lokalną podstawę do refleksji nad omawianymi w szkole zagadnieniami historycznymi i tekstami literackimi o tematyce okupacyjnej. Trasa spaceru wiedzie ulicami: Pomorską, Sienkiewicza, Siemiradzkiego, Łobzowską, Dunajewskiego.

Słowa kluczowe: Generalne Gubernatorstwo, okupacja, konspiracja, polityka terroru, Sonderaktion Krakau, Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, „Żegota", dywersja, Szare Szeregi

Muzeum Nowej Huty

ZBUDUJ Z NAMI NOWĄ HUTĘ

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas IV–VI**
- **Czas trwania: 60–75 minut (do uzgodnienia)**

Uczestnicy zapoznają się z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi architektury Nowej Huty, a następnie zbudują makietę własnego miasta z wykorzystaniem wskazówek prowadzącego, wiedzy zdobytej na początku spotkania oraz materiałów przygotowanych przez muzeum. Aby wykonać zadanie, należy podejmować odpowiednie decyzje i współpracować ze sobą, dzieląc się obowiązkami.

Słowa kluczowe: PRL, urbanistyka, projektowanie przestrzenne, Tadeusz Ptaszycki

OD WANDY DO SENDZIMIRA, CZYLI KRÓTKA HISTORIA NOWEJ HUTY

- **Lekcja muzealna dla uczniów klas VI–VIII**
- **Czas trwania: 60–90 minut (do uzgodnienia)**

Choć zwana „najmłodszą dzielnicą Krakowa", Nowa Huta wcale nie jest taka młoda. Multimedialne zajęcia pokażą, że dzieje tego terenu nie zaczynają się w 1949 roku, ale w czasach prehistorycznych. Kopiec Wandy, dwory w Branicach czy Ruszczy, forty Twierdzy Kraków – to tylko przykłady nowohuckich zabytków znacznie starszych niż sama dzielnica. Co się stało z miejscowościami, na których terenach powstała Nowa Huta? Kto ją budował? Jakie wydarzenia szczególnie zapisały się w dziejach tej części Krakowa? Odpowiedzi na te i wiele innych pytań będzie można uzyskać podczas spotkania.

Słowa kluczowe: Wanda, Klasztor w Mogile, Dworek Matejki, budowa Nowej Huty, Solidarność

OBJAZD PO DWORACH I PAŁACACH NOWEJ HUTY

- **Wycieczka objazdowa**
- **Czas trwania: 180 minut**
- **Uwaga:** organizacja autobusu we własnym zakresie. Na życzenie zamawiających jest możliwa modyfikacja trasy (tematyki) i czasu trwania wycieczki.

Gdzie znajduje się najstarszy nowohucki zabytek? Kto ufundował kościół w Ruszczy? Czy Kopiec Wandy to jedyny nowohucki kopiec? Tego wszystkiego dowiemy się podczas wycieczki autokarowej na trasie: Mogiła – Pleszów – Branice – Ruszcza – Wadów – Łuczanowice – Kościelniki. Zazwyczaj odwiedzamy trzy lub cztery z wymienionych miejscowości.

Słowa kluczowe: dwory Nowej Huty, Pałac w Kościelnikach, Dworek Matejki, Lamus w Branicach, Dwór w Ruszczy, Dwór w Wadowie, Dwór w Łuczanowicach, zespół dworsko-parkowy w Pleszowie

ŻYCIE CODZIENNE NOWEJ HUTY W CZASACH PRL

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Czym był saturator? Jak długo w PRL czekano na przydział mieszkania? Jak był zorganizowany dzień życia pracownika kombinatu metalurgicznego? Jakiej muzyki słuchano kilkadziesiąt lat temu? Jak w młodości ubierali się nasi dziadkowie i rodzice? Gdzie i na jakie filmy Nowohucianie chodzili do kina? Na te i inne pytania odpowiemy podczas multimedialnej lekcji w muzeum.

Słowa kluczowe: życie codzienne w PRL

JAK BUDOWANO MIASTO IDEALNE, CZYLI ARCHITEKTURA I URBANISTYKA NOWEJ HUTY

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Co to jest socrealizm? Co oznacza „jednostka sąsiedzka"? Co wspólnego z Nową Hutą mieli amerykańscy architekci i dlaczego jest tutaj tyle bram? Odpowiedzi na te i wiele innych pytań będziemy szukać podczas multimedialnych zajęć poświęconych początkom Nowej Huty oraz najważniejszym zmianom w powojennej urbanistyce i architekturze na przykładzie historii tej dzielnicy. Uczniowie zastanowią się, jakie działania są potrzebne do stworzenia nowego miasta i jacy specjaliści są do tego niezbędni.

Słowa kluczowe: architektura Nowej Huty, Tadeusz Ptaszycki, projekt urbanistyczny, jednostka sąsiedzka

ABC NOWEJ HUTY

- **Spacer miejski**
- **Czas trwania: 120 minut**
- **Uwaga:** na życzenie zamawiających jest możliwa modyfikacja trasy (tematyki) i czasu trwania spaceru.

Zapraszamy na spacer edukacyjny po Nowej Hucie, podczas którego uczestnicy poznają historię jednej z najbardziej wyjątkowych dzielnic Krakowa, jej architekturę oraz najważniejsze punkty na mapie lokalnego dziedzictwa. Trasa prowadzi przez najstarsze osiedla, Plac Centralny, Aleję Róż, okolice Teatru Ludowego oraz wybrane miejsca związane z powstaniem i rozwojem Nowej Huty. W trakcie spaceru uczestnicy poznają charakterystyczne cechy architektury socrealistycznej i modernistycznej, dowiedzą się o okolicznościach budowy miasta, życiu codziennym jego mieszkańców oraz wydarzeniach, które tworzyły historię dzielnicy. Spacer oferuje połączenie wiedzy historycznej, architektonicznej i społecznej, pozwalając spojrzeć na Nową Hutę z różnych perspektyw.

Słowa kluczowe: historia Nowej Huty, architektura, socrealizm, modernizm, Plac Centralny, Aleja Róż, Teatr Ludowy, osiedla nowohuckie, dziedzictwo lokalne

ROLA OPOZYCJI NOWOHUCKIEJ W HISTORII POLSKI I KRAKOWA

- **Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 45–60 minut (do uzgodnienia)**

Chociaż Nowa Huta była pomyślana jako wzorcowe miasto socjalistyczne i sztandarowe założenie planu sześcioletniego, jej mieszkańcy wielokrotnie sprzeciwiali się systemowi, który ją stworzył. Pierwszym wielkim buntem Nowohucian były wydarzenia z 1960 roku określane jako „walka o krzyż w Nowej Hucie". Pod koniec lat 70. XX wieku powstała nowohucka organizacja opozycyjna – Chrześcijańska Wspólnota Ludzi Pracy – odwołująca się do tamtych wydarzeń. Dekada lat 80. przyniosła kilkadziesiąt manifestacji ulicznych oraz dwa ważne strajki – w 1981 i 1988 roku – a Nowa Huta uważana była wówczas za bastion Solidarności na południu Polski. Podczas lekcji uczniowie dowiedzą się, w jakich okolicznościach doszło do wyżej wspomnianych wydarzeń i usłyszą historię ofiar śmiertelnych stanu wojennego w Nowej Hucie. Poznają ponadto podziemne pisma, które ukazywały się na jej terenie. Lekcja będzie ilustrowana archiwalnymi materiałami fotograficznymi ze zbiorów muzeum.

Słowa kluczowe: opozycja w Nowej Hucie, Październik 1956, Krzyż Nowohucki, Solidarność

Podziemna Nowa Huta

STAN ZAGROŻENIA

- **Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 45 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane na wystawie *Stan zagrożenia* (Os. Szkolne 37, budynek Zespołu Szkół Mechanicznych nr 3).

Podczas lekcji uczniowie porozmawiają z prowadzącym o wspólnej dla ludzi i zwierząt potrzebie schronienia się w sytuacjach zagrożenia. Zapoznają się z zagadnieniem budowy schronów w Nowej Hucie, a także z najciekawszymi budowlami ochronnymi na świecie. Będą również mieć okazję zwiedzić oryginalny schron przeciwlotniczy z lat 50. XX wieku i zobaczyć jego charakterystyczne elementy.

Słowa kluczowe: zimna wojna, schrony na świecie, wojna atomowa, obrona cywilna

W CIENIU ŻELAZNEJ KURTYNY

- **Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 45 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane na wystawie *Schrony w Nowej Hucie – dziedzictwo zimnej wojny* (Os. Szkolne 22).

Lekcja dotyczy zimnej wojny oraz schronów przeciwlotniczych budowanych w jej czasie na terenie Polski, w tym licznie w Nowej Hucie. Podczas zajęć uczniowie zapoznają się z historią schronów oraz rolą obrony cywilnej w okresie PRL. Dowiedzą się, jak miały wówczas wyglądać typowe budowle ochronne i obejrzą oryginalną przestrzeń schronu z lat 50. XX wieku. Wspólnie zastanowimy się też nad współczesnymi zagrożeniami i naszym do nich przygotowaniem.

Słowa kluczowe: Nowa Huta, zimna wojna, propaganda, schron, zagrożenie, obrona cywilna

NOWA HUTA I JEJ SCHRONY

- **Spacer edukacyjny dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia obejmują zwiedzanie wystaw *Schrony w Nowej Hucie – dziedzictwo zimnej wojny* (Os. Szkolne 22) i *Stan zagrożenia* (Os. Szkolne 37, budynek Zespołu Szkół Mechanicznych nr 3) oraz spacer pomiędzy wystawami.

Na początku lat 50. XX wieku w związku z zagrożeniem zimnowojennym władze PRL przystąpiły do budowy schronów przeciwlotniczych na terenie kraju. Liczne efekty tego przedsięwzięcia można zobaczyć w Nowej Hucie. W czasie zajęć porozmawiamy o kontekście historycznym budowy schronów – o zimnej wojnie oraz o powstaniu Nowej Huty. Uczniowie dowiedzą się, jak miały wówczas wyglądać typowe budowle ochronne i obejrzą przestrzenie dwóch schronów z epoki. Wspólnie zastanowimy się też nad współczesnymi zagrożeniami i naszym do nich przygotowaniem.

Słowa kluczowe: Nowa Huta, zimna wojna, schron, zagrożenie, obrona cywilna

Muzeum Podgórza

OPERACJA „MIASTO”

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**

Projektowanie miasta od podstaw to operacja godna najlepszych specjalistów. W czasie zajęć uczniowie dowiedzą się, czym jest miasto i jakie warunki musi spełniać. Na przykładzie miasta Podgórza prześledzimy proces jego powstawania, poznamy najważniejsze dokumenty wydane przy okazji jego założenia, a także dowiemy się m.in. jakie budynki powinny znajdować się w każdym mieście oraz kto sprawuje w nim władzę. W części praktycznej uczniowie wcielą się w architektów biura projektowego i sami zaprojektują własne miasta, a następnie spróbują przekonać kolegów, że warto w nich zamieszkać.

Słowa kluczowe: miasto, lokacja, historia Podgórza, herb, urbanistyka

ZAGADKOWE PODGÓRZE

- **Spacer edukacyjny z elementami questingu**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** prosimy zwrócić uwagę na odpowiedni ubiór (dostosowany do pogody) oraz wygodne obuwie. Część spaceru prowadzi nieutwardzoną ścieżką.

Stare Podgórze skrywa wiele sekretów, wciąż nierozwiązanych zagadek oraz tajemniczych miejsc. Na spacer wyruszymy z Muzeum Podgórza, przejdziemy przez Wzgórze Lasoty i dotrzemy aż do Rynku Podgórskiego. Posługując się specjalną mapą, będziemy wędrować przez najciekawsze miejsca w Podgórzu, poznamy ich historię i odpowiemy na pytania, które pozwolą nam dotrzeć do celu i rozwiązać zagadkę.

Słowa kluczowe: historia Podgórza, legendy Podgórza, urbanistyka

Kamienica Hipolitów

W CZTERECH KĄTACH PRADZIADKÓW

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Uczestnicy zajęć poznają realia życia XIX-wiecznej rodziny, obowiązki i przywileje każdego z domowników, codzienne oraz odświętne zwyczaje, a także sposoby na przerwanie domowej nudy. Uczniowie zapoznają się z wybranymi elementami wyposażenia dawnego mieszkania, których zastosowania mogą obecnie już tylko się domyślać, a także odkryją znajome im przedmioty, które – pomimo zmiany wyglądu na przestrzeni ponad stu lat – nadal pełnią te same funkcje i są obecne w prawie każdym współczesnym domu.

Słowa kluczowe: historia codzienności, życie codzienne, przodkowie, dawne gospodarstwo domowe

MODOWY ZAWRÓT GŁOWY

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Ewolucja mody w XIX wieku była nierozerwalnie połączona z ówczesnymi wydarzeniami dziejowymi. Dlaczego zrezygnowano z przepychu dworu Ludwika XVI? Skąd inspiracje antykiem? Jak to naprawdę było z krynoliną? Na te i wiele innych pytań odpowiemy sobie na zajęciach poświęconych modzie sprzed ok. 200 lat. Wykorzystamy ryciny modowe oraz akcesoria, takie jak elementy strojów, błyszcząca biżuteria, elegancki frak czy gustowna torebka. W trakcie warsztatów uczestnicy wykonają własne projekty strojów.

Słowa kluczowe: moda, historia mody, historia obyczajów, XIX wiek

W RYTMIE WALCA, CZYLI BALE I ZABAWY W DAWNYM KRAKOWIE

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Ponad sto lat temu, podobnie jak współcześnie, okres karnawału był okazją do hucznych zabaw i uroczystych balów. Zarówno arystokracja, jak i mieszczanie z wielką pieczołowitością przygotowywali się do rozmaitych zabaw, bądź to w celach towarzysko-rozrywkowych, bądź… dla znalezienia dobrych kandydatów i kandydatek na męża lub żonę. W trakcie warsztatów dowiemy się m.in.: jak przygotować się do balu i co na siebie włożyć, jak wykonać modną fryzurę za pomocą lokówki, co zrobić z uszkodzoną lub ubrudzoną w czasie balu suknią, czy wachlarz służył tylko do wachlowania oraz po co pannie karnet balowy i co to właściwie jest. Uczestnicy warsztatów będą również mieli okazję stworzyć własne karnawałowe maski.

Słowa kluczowe: historia codzienności, historia zabawy, karnawał, XIX wiek, bal maskowy, kotylion

NIE TYLKO BAL... CZYLI JAK SPĘDZANO CZAS WOLNY NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–75 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Podczas zajęć dowiemy się, jak mieszkańcy dawnego Krakowa spędzali czas wolny w okresie po karnawale. Opowiemy o popularnych na przełomie XIX i XX wieku kierunkach podróży i o przywożonych z nich pamiątkach. Sprawdzimy, gdzie w Krakowie można było wybrać się na rekreacyjną przechadzkę. Dowiemy się, jakie aktywności sportowe były najpopularniejsze i gdzie je uprawiano. Zajrzymy również do koszyka piknikowego, w którym znajdziemy przedmioty umilające czas spędzany na świeżym powietrzu. Będzie to okazja do spotkania z niepowtarzalnymi zabytkami z epoki. W części warsztatowej uczniowie wykonają pocztówkę z podróży do przeszłości.

Słowa kluczowe: historia codzienności, życie codzienne, historia obyczajów

Stara Synagoga

ZIEMIA OBIECANA
STAROŻYTNY I WSPÓŁCZESNY IZRAEL

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 90 minut**

W czasie lekcji omówimy historię narodu żydowskiego, począwszy od starożytnego Izraela aż do współczesnego państwa, powstałego w 1948 roku. Nawiążemy do znanych z Biblii miejsc i postaci, takich jak: Abraham, Mojżesz, król Dawid i Salomon, Herod, Świątynia Jerozolimska. Wyjaśnione zostaną pojęcia: Kanaan, *Erec Izrael*, Syjon, Palestyna, Mandat Palestyny, diaspora. Opowiemy także o dwóch największych izraelskich miastach: Jerozolimie – nazywanej miastem trzech religii – i Tel Awiwie – nowoczesnym mieście o polskich korzeniach.

Słowa kluczowe: Syjon, Izrael, Jerozolima, diaspora

BOGACTWO TRADYCJI – ZWYCZAJE ŚWIĄTECZNE

- **Lekcja interaktywna na wystawie *Dzieje i kultura Żydów krakowskich***
- **Czas trwania: 90 minut**

Podczas lekcji omawiane są zasady judaizmu oraz przedmioty związane z kultem religijnym stanowiące wyposażenie synagogi (np. zwój Tory) i domu. Uczestnicy poznają męski ubiór modlitewny – tałes (szal modlitewny) i tefilin (kostki modlitewne) – oraz tradycyjne męskie i kobiece stroje żydowskie, a także ich symboliczne znaczenie. W synagodze mężczyzn (główna sala modlitewna) prezentowane są najważniejsze święta religijnego kalendarza żydowskiego, takie jak: Szabat, Chanuka, Purim, Pesach.

Słowa kluczowe: Tora, synagoga, tradycja, kalendarz i strój żydowski

DOM – CEREMONIE ŻYCIA RODZINNEGO

- **Lekcja interaktywna na wystawie *Dzieje i kultura Żydów krakowskich***
- **Czas trwania: 90 minut**

Tematem lekcji są ceremonie życia rodzinnego Żydów: obrzędy związane z narodzinami dziecka, ceremonia zaślubin, zwyczaje pogrzebowe, a także zagadnienia związane z życiem codziennym, takie jak kuchnia żydowska, nauka w chederze (szkole religijnej), małżeństwo oraz tradycyjny strój żydowski. Podczas zajęć omawiamy również podstawowe zasady judaizmu oraz najważniejsze przedmioty kultu religijnego (Tora, menora, mezuza).

Słowa kluczowe: życie codzienne rodziny żydowskiej, koszerność, bar micwa, tałes, ketuba, mezuza

JUDAIZM – PODSTAWY RELIGII NARODOWEJ ŻYDÓW

- **Lekcja interaktywna na wystawie *Dzieje i kultura Żydów krakowskich* dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**

Lekcja wprowadza uczniów w świat monoteistycznej religii narodowej Żydów. W trakcie zajęć wyjaśnimy pojęcia Pisma Świętego (kanon Biblii Hebrajskiej – Tanach, Tora) oraz funkcje i wyposażenie budynków sakralnych – Świątyni Jerozolimskiej i synagogi. Omówimy również wybrane tradycyjne święta żydowskie. Podczas zajęć uczniowie będą także mieli okazję zobaczyć przykłady kultury materialnej Żydów, np. zwój Tory, mezuzę, elementy męskiego stroju modlitewnego (tałes, tefilin). Lekcja ma charakter interaktywny i obejmuje wykorzystanie pomocy naukowych oraz zwiedzanie Starej Synagogi jako przykładu tradycyjnego domu modlitwy.

Słowa kluczowe: Tanach, Biblia, dekalog, prawo

HISTORIA ŻYDÓW W POLSCE – OBRAZKI Z HISTORII

- **Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**

Podczas lekcji omawiane są następujące zagadnienia: przyczyny pojawienia się osadnictwa Żydów w Polsce, miastotwórcza rola Żydów, ich zawody i zajęcia, przywileje nadawane Żydom przez panujących, organizacja wewnętrzna gmin żydowskich, złoty wiek Żydów polskich i czasy upadku, a także Żydzi na ziemiach polskich pod zaborami, ich udział w walkach o niepodległość Polski, asymilacja na przykładzie Krakowa oraz Żydzi w życiu samorządowym, gospodarczym, politycznym i kulturalnym miast (np. Kraków, Warszawa, Lublin) w okresie międzywojennym.

Słowa kluczowe: Polin, kahał, Kazimierz Wielki, Sejm Czterech Ziem

LOSZN-KOJDESZ I MAME-LOSZN
O JĘZYKU HEBRAJSKIM I JĘZYKU JIDISZ

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 120 minut**

Podczas zajęć scharakteryzujemy język jidysz i język hebrajski. Zaprezentowane zostaną różnice pomiędzy tymi językami, a także różnice pomiędzy biblijnym i współczesnym hebrajskim. Zapoznamy się z brzmieniem języków żydowskich na przykładzie muzyki tradycyjnej i współczesnej. Prowadzący razem z uczestnikami wskażą wpływy tych dwóch języków na język polski i odwrotnie. Na lekcji zaprezentowany zostanie także zwój Tory i omówimy sposób jego powstawania. Uczestnicy poznają podstawy alfabetu hebrajskiego, aby samodzielnie zapisać swoje imię.

Słowa kluczowe: pismo, język, jidysz, hebrajski, alfabet

MACHABEUSZE SPORTU
ŻYDOWSKIE KLUBY SPORTOWE W KRAKOWIE

- **Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 90 minut**

Uczestnicy zajęć poznają życie sportowe krakowskich Żydów przed II wojną światową. Zostaną przywołani najbardziej zasłużeni żydowscy sportowcy, tacy jak piłkarz Leon Sperling, pływak i piłkarz wodny Juliusz Ritterman, sprinterka Maryla Freiwald, narciarz Henryk Mueckenbrunn i wielu innych. Zaprezentujemy także kluby żydowskie, ich sekcje sportowe oraz obiekty sportowe. Przed wojną kilka tysięcy zawodniczek i zawodników z ponad 20 żydowskich klubów Krakowa z powodzeniem rywalizowało z zawodnikami polskimi w takich dyscyplinach, jak boks, tenis ziemny, tenis stołowy czy lekkoatletyka. Sportowcy ci reprezentowali również Polskę na zainaugurowanych w 1932 roku w Tel Awiwie Igrzyskach Makkabejskich, które wygrali. Punktem kulminacyjnym żydowskiego ruchu sportowego w Polsce przed II wojną światową były Zimowe Igrzyska Makkabi zorganizowane w Zakopanem w 1933 roku, również wygrane przez reprezentację polskich Żydów.

Słowa kluczowe: sport, Makkabi, Makkabiada, żydowski klub sportowy, żydowskie towarzystwo gimnastyczne, żydowskie towarzystwo sportowe

Rydlówka

CO KRYJE SKRZYNIA? PO CO PANNIE KORONA?

- **Warsztaty z elementami questingu**
- **Czas trwania: 60–75 minut**

Uczestnicy będą mogli nie tylko zwiedzić Rydlówkę, dowiadując się, co to za miejsce i z jakimi wydarzeniami się wiąże, ale przede wszystkim odkryć jej różne tajemnice. Uwaga uczniów skoncentruje się na najsłynniejszym polskim weselu. Porozmawiamy o zwyczajach i obrzędach weselnych. Uczestnicy odkryją, dlaczego kiedyś panna młoda płakała, czym była korona kwietna, a czym czepiec oraz co cennego skrywała skrzynia krakowska. Wspólnie zaśpiewamy i może nawet zatańczymy podczas odtwarzania zabaw weselnych.

Słowa kluczowe: folklor, zwyczaje, obrzędy, wieś, Młoda Polska

Thesaurus Cracoviensis

GRA O ARTEFAKT

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 120 minut**

Czy Thesaurus Cracoviensis, czyli współczesny Krakowski Skarbiec, w którym przechowywane są muzealne artefakty, może pełnić funkcję ogromnej planszy do gry? Ależ tak! Podczas zajęć podzieleni na drużyny uczniowie rozegrają tu grę, która będzie dotyczyć kolekcji – bractw cechowych, teatraliów, militariów, kultury materialnej, folkloru i tradycji Krakowa. Poprawne odpowiedzi i prawidłowo wykonane zadania nagrodzimy wydrukami artefaktów, a wiedza, którą zdobędą uczestnicy, będzie bezcenna!

Słowa kluczowe: artefakt, kolekcja, muzeum, kolekcje, chronologia

CZEŚĆ! NAZYWAM SIĘ THESAURUS...

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 90 minut**

Muzealne magazyny pełne są niezwykłych artefaktów, a każdy z nich ma swój niepowtarzalny „życiorys". Uczestnicy zajęć poznają historie wybranych muzealiów, a także złożony proces weryfikacji ich wartości jako obiektów zabytkowych. Zadaniem uczniów będzie samodzielna analiza wybranego eksponatu połączona z próbą naszkicowania jego „życiorysu" oraz osobistych emocji i refleksji, które ten obiekt w nich wywołuje.

Słowa kluczowe: artefakt, mieszkaniec, życiorys, opowieść, emocje

SKARBIEC OD KUCHNI

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** grupa powinna liczyć do 30 osób i zostanie podzielona na dwie podgrupy.

Oddział Thesaurus Cracoviensis (Skarbiec Krakowa) to trzy poziomy pomieszczeń przeznaczonych do przechowywania zgromadzonych przez Muzeum Krakowa artefaktów oraz jeden poziom dedykowany Działowi Konserwacji (znajdują się tu Pracownie Konserwacji: metalu, szopek, mebli i rzemiosła artystycznego, papieru, tkanin oraz malarstwa). W ramach zajęć zrealizujemy dwa tematy w systemie rotacyjnym: po części magazynowej oprowadzi pracownik tego działu, a ponadto uczestnicy odwiedzą Pracownie Konserwacji i wybrana pracownia poprowadzi warsztaty. Szczegóły zostaną uzgodnione przy zamówieniu lekcji.

Słowa kluczowe: zbiory, konserwacja, bezpieczeństwo zbiorów, kolekcje, muzealium

SPOTKANIE Z KONSERWATOREM DZIEŁ SZTUKI

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VI–VIII**
- **Czas trwania: 120 minut**
- **Uwaga:** opiekun grupy ma do wyboru dwa z sześciu proponowanych poniżej bloków tematycznych.

Zajęcia będą realizowane w podziale na dwie podgrupy, w systemie rotacyjnym (dwa tematy po około 45 min). Warsztaty prowadzą specjaliści z Pracowni Konserwacji Muzeum Krakowa. Podczas zajęć uczestnicy odwiedzają Pracownie Konserwacji, a w ramach wybranych warsztatów poznają zagadnienia, z którymi mierzą się konserwatorzy w swojej pracy.

1. W PRACOWNI KONSERWACJI TKANIN

W trakcie zajęć zaprezentujemy podstawowe rodzaje zdobień tkanin, takie jak hafty, aplikacje i malowidła. Omówione zostaną tradycyjne techniki ich tworzenia oraz wykorzystywane materiały. Podczas wizyty w pracowni uczestnicy obejrzą narzędzia i urządzenia stosowane przez konserwatorów. W części praktycznej wykonamy próbki haftu.

2. W PRACOWNI KONSERWACJI SZOPEK

Uczniowie zapoznają się z elementami konstrukcji szopki w oparciu o wybrany przykład z kolekcji Muzeum Krakowa. Zostaną zaprezentowane podstawowe techniki i materiały wykorzystywane do budowy szopek, ich konstrukcji, zdobień oraz konserwacji. W części praktycznej wykonamy element szopki wraz ze zdobieniami.

3. W PRACOWNI KONSERWACJI PAPIERU

Podczas zajęć przedstawimy budowę książki oraz szczegóły pracy introligatora: kolejne etapy przygotowania okładki, składania i szycia stron, a także zastosowanie narzędzi, takich jak szywnica, prasa ręczna i kostka introligatorska. W części praktycznej wykonamy jedno z dwóch zadań (do wyboru w trakcie zamawiania warsztatu) – notes lub ozdobny papier (w tym przypadku do odbioru w umówionym terminie).

4. W PRACOWNI KONSERWACJI METALU

Uczestnicy zaznajomią się z trudną, lecz fascynującą dziedziną sztuki, jaką jest metaloplastyka. W części teoretycznej zostaną omówione rodzaje metali, ich stopy i właściwości plastyczne, a także wyzwania, z jakimi muszą się mierzyć konserwatorzy metalu. W części praktycznej znajdzie się pokaz wykonania kopii monety z żywicy epoksydowej.

5. W PRACOWNI KONSERWACJI MEBLI I RZEŹBY

W trakcie zajęć zaprezentujemy krótką historię sztuki pozłotniczej oraz rodzaje materiałów i technik stosowanych w tej dziedzinie na przestrzeni wieków. Uczniowie będą mieli okazję poznać mozolny i czasochłonny proces rekonstrukcji obiektu, realizowany zanim zostanie on poddany złoceniu. W części praktycznej wykonamy złocenia szlagmetalem.

6. W PRACOWNI KONSERWACJI MALARSTWA

Uczestnicy poznają wybrane techniki malarskie oraz rodzaje związanych z nimi podłoży. Omówione zostaną materiały i narzędzia stosowane przez konserwatorów malarstwa, a także zasady ekspozycji i przechowywania obrazów. W części praktycznej zajmiemy się przygotowaniem podłoży do różnych technik malarskich.

Słowa kluczowe: konserwacja, techniki artystyczne, sztuka, kolekcje

Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

WILCZE TROPY
ŚLADEM GEN. ROBERTA BADEN-POWELLA

- **Gra terenowa**
- **Czas trwania: 60 minut**

Zapraszamy do udziału w grze terenowej szlakiem przygód gen. Roberta Baden-Powella, założyciela skautingu. Eksplorując otoczenie jugowickiego fortu, śledząc mapę i rozwiązując różnorakie zadania, uczestnicy dowiedzą się, jak powstał skauting, co wspólnego miał Bi-Pi z wilkiem i hipopotamem, dlaczego skauci witają

się lewą ręką oraz co oznacza słowo Jamboree. Zapraszamy do wspólnej przygody pełnej emocji i dobrej zabawy!

Słowa kluczowe: skauting, Robert Baden–Powell, wojny burskie, kolonializm, wychowanie młodzieży

TAJEMNICE FORTU NR 52A JUGOWICE

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 75 minut**

W trakcie spaceru uczestnicy poznają historię Fortu nr 52a Jugowice. Dowiedzą się, czym był fort pancerny z końca XIX wieku i dlaczego został ulokowany w tym właśnie miejscu. Zaprezentowane zostanie odrestaurowane wnętrze obiektu, pomieszczenia przeznaczone na koszary, wieżyczki strzelnicze oraz tzw. ściana narażona. Uczniowie dowiedzą się także, jak wyglądały realia stacjonowania załogi w forcie w okresie wojennym i pokojowym. Poznają ponadto losy obiektu po oddaniu go do użytku cywilnego oraz historię jego rewitalizacji.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, armia Austro–Węgier, fort pancerny, architektura forteczna, Fort nr 52a Jugowice

ŻYCIE CODZIENNE ŻOŁNIERZY C.K. TWIERDZY KRAKÓW

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

W trakcie zajęć uczestnicy dowiedzą się, dlaczego w XIX-wiecznym Krakowie stacjonowali żołnierze należący do armii austro-węgierskiej, gdzie mieszkali oni w czasie pokoju, a gdzie w trakcie wojny, gdzie ćwiczyli swoje umiejętności i do jakich należeli formacji. Opowiemy również, jak wyglądały ich mundury, wyposażenie i broń, czym było zaplecze twierdzy i co z jego bogatego zasobu zachowało się do dnia dzisiejszego. Poznamy Szkołę Kadetów Piechoty w Łobzowie, Koszary im. Arcyksięcia Rudolfa i Koszary im. Cesarza Franciszka Józefa, gmach szpitala garnizonowego na Wawelu, arsenał, prochownię, piekarnię forteczną oraz wiele innych ciekawych miejsc. Ilustracją do omawianej tematyki będą materiały w postaci historycznych map, schematów, zdjęć archiwalnych i współczesnych, a także rekonstrukcje cyfrowe. Zajęcia są w całości realizowane w odrestaurowanym Forcie nr 52a Jugowice, stanowiącym część Twierdzy Kraków.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, armia Austro–Węgier, architektura forteczna, Kraków na przełomie XIX i XX wieku

WIELKA WOJNA U WRÓT KRAKOWSKIEJ TWIERDZY

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

W trakcie lekcji uczestnicy poznają przebieg działań wojennych podczas bitwy o Kraków w listopadzie i grudniu 1914 roku. Dowiedzą się także, jakie działania były podejmowane na tyłach frontu – jak przebiegała ewakuacja ludności cywilnej, pomoc rannym i jak funkcjonowały szpitale. Opowiemy również o tym, gdzie zatrzymała się ofensywa rosyjska, co działo się z jeńcami wojennymi oraz gdzie chowano poległych żołnierzy. Odszukamy na mapie wzgórze Kaim i dowiemy się, o czym przypomina znajdujący się na nim obelisk. Zajęcia zostaną zilustrowane materiałami w postaci map, schematów, a także zdjęć archiwalnych i współczesnych.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, I wojna światowa, bitwa o Kraków, armia Austro–Węgier, ludność cywilna

HISTORIA HARCERSTWA W PIGUŁCE

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 75 minut**

Wystawa *Harcerskie ścieżki* opowiada o fenomenie i dziejach ruchu harcerskiego w Polsce. Uczestnicy dowiedzą się, czym był skauting oraz jak trafił na ziemie polskie, a także kim byli Robert Baden-Powell, Olga i Andrzej Małkowscy czy Kazimierz Lutosławski. Poznają bogatą historię ruchu harcerskiego, jego tradycję i metodykę. Zobaczą również, jak harcerze pracują obecnie, co ciekawego robią, ile organizacji znajduje się pod patronatem prezydenta i czym się one między sobą różnią. Zajęcia są dedykowane szczególnie osobom, które nie miały doświadczenia z harcerstwem.

Słowa kluczowe: harcerstwo, wychowanie młodzieży, Olga i Andrzej Małkowscy, niepodległość, II wojna światowa, PRL, Solidarność

SKAUTING PLUS NIEPODLEGŁOŚĆ

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Założyciel polskiego harcerstwa Andrzej Małkowski powiedział kiedyś, że „harcerstwo to skauting plus niepodległość". Harcerze od samego początku istnienia ruchu angażowali się w walki o odrodzenie państwa polskiego, a ich działania przybrały na sile wraz z wybuchem I wojny światowej. Służyli w Legionach i Polskiej Organizacji Wojskowej. Pełnili służbę pomocniczą, a także prowadzili szpitale, opiekując się zarówno żołnierzami, jak i cywilami. Od 1918 roku wstępowali do samoobron, Armii Ochotniczej i Straży Granicznej. Brali udział w rozbrajaniu armii zaborczych, agitacji na rzecz plebiscytów o przynależność terenów spornych do Polski, w powstaniu wielkopolskim i powstaniach śląskich oraz w wojnie polsko-bolszewickiej. Ramy czasowe zagadnień poruszanych na zajęciach obejmują lata 1914–1921. W czasie lekcji zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: harcerstwo, niepodległość, wojna polsko-bolszewicka, Legiony Polskie, powstanie wielkopolskie, powstania śląskie

„SZKOŁA ZA LASEM", CZYLI HARCERSTWO W OKUPOWANEJ POLSCE

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

W czasie lekcji uczniowie przypomną sobie najważniejsze wydarzenia II wojny światowej, a także poznają lokalną historię z perspektywy harcerzy. Zajęcia odbywają się na wystawie *Harcerskie ścieżki*, gdzie z pomocą muzealnych eksponatów cofniemy się w czasie do okresu okupacji. Uczestnicy usłyszą opowieści o Szarych Szeregach i Związku Koniczyn. Poznają zarówno historie znane z książki *Kamienie na szaniec* Aleksandra Kamińskiego, jak i inne – np. dotyczące akcji „Koppe". Zwrócimy uwagę zwłaszcza na działalność krakowskich harcerzy i historię podgórskiego plutonu „Alicja". Wyjaśnimy również, czym był „Goniec Krakowski". W czasie lekcji zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Szare Szeregi, Związek Koniczyn, Armia Krajowa, konspiracja, harcerstwo, *Kamienie na szaniec*

BYĆ JAK ALEK, RUDY I ZOŚKA...

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- **Czas trwania: 60 minut**

Podstawą lekcji jest analiza działalności konspiracyjnej młodzieży w czasie II wojny światowej na przykładzie Szarych Szeregów oraz ich literackiego obrazu w lekturze *Kamienie na szaniec* Aleksandra Kamińskiego. Uczniowie zaznajomią się z różnymi formami działalności konspiracyjnej oraz pojęciami, takimi jak akcja sabotażowa, dywersyjna i zbrojna. Analizując postawy bohaterów lektury, uczestnicy zajęć poznają system wartości, którym kierowała się młodzież w warunkach okupacji. W kontekście historycznym uświadomią sobie znaczenie wartości, takich jak odwaga, lojalność, odpowiedzialność, przyjaźń i poświęcenie. Centralnym elementem warsztatów będzie stworzenie mapy pamięci i wartości Szarych Szeregów, która łączy fakty historyczne, działania konspiracyjne oraz refleksję nad postawami moralnymi bohaterów. Zajęcia łączą elementy historii, edukacji obywatelskiej oraz pracy z tekstem literackim, prowadząc uczniów od wiedzy faktograficznej do refleksji nad znaczeniem wartości w życiu jednostki i społeczeństwa.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Szare Szeregi, *Kamienie na szaniec*, konspiracja, postawy etyczne

W DOBRYM STYLU – ROMANIZM I GOTYK

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**

Choć średniowiecze minęło wieki temu, to powstałe wówczas dzieła przetrwały próbę czasu i możemy je podziwiać do dziś. Na ziemiach polskich, więc i w Krakowie, zachowało się wiele przykładów dawnego budownictwa. W średniowieczu wykształciły się dwa wielkie style architektoniczne – romanizm i gotyk. Sztuka romańska triumfowała na terenie Francji i Niemiec. Kościoły pełniły wówczas nie tylko rolę sakralną, ale były także schronieniem dla mieszkańców podczas licznych najazdów. Dlatego właśnie w budownictwie romańskim królowały solidne kamienne mury, wąskie otwory okienne czy masywne wieże. Z kolei sztuka gotycka zamieniła kamień na cegłę, a małe okna na wielkie ostrołukowe przestrzenie wypełnione kolorowymi witrażami. Zapraszamy na spacer, podczas którego zobaczymy najlepsze przykłady romanizmu i gotyku, jakie zachowały się w Krakowie. Na naszej trasie znajdą się kościoły, obiekty miejskie i budynki uniwersyteckie. Wspólnie odkryjemy tajniki dawnej architektury i wyjaśnimy pojęcia, takie jak biforium, pinakiel czy maswerk.

Słowa kluczowe: romanizm, biforium, gotyk, Kazimierz Wielki, św. Wojciech, średniowiecze, Kościół Mariacki, witraż, maswerk, pinakiel, Collegium Maius

W DOBRYM STYLU – RENESANS

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**

Epoka renesansu to czas rozwoju nauki i kultury, wielkich odkryć geograficznych oraz humanizmu – czas, kiedy w centrum zainteresowań znalazł się człowiek. To także moment odrodzenia sztuki, która poszukiwała wzorców w świecie antycznym. Renesans rozkwitł w Italii i stamtąd właśnie dotarł do Krakowa. Wszak w XVI wieku na tronie polskim zasiadła Bona Sforza, która pochodziła z włoskiego miasta Bari. Nic więc dziwnego, że najlepszych przykładów architektury renesansowej należy szukać na Wzgórzu Wawelskim. To tam możemy podziwiać wielki arkadowy dziedziniec, który pamięta czasy ostatnich Jagiellonów. Tam również znajduje się pierwsza na ziemiach polskich królewska kaplica grobowa. Zapraszamy na spacer, podczas którego odwiedzimy Wawel i wejdziemy w ulicę Kanoniczą, by zobaczyć wspaniałe renesansowe kamienice i założenia pałaców miejskich. Odwiedzimy także Rynek Główny. Odkryjemy tajniki renesansowej sztuki i wyjaśnimy pojęcia, takie jak panoplium, kopuła czy maszkaron.

Słowa kluczowe: renesans, kamienica, maszkaron, arabeska, Zygmunt Stary, panoplium, kopuła, maszkaron

W DOBRYM STYLU – BAROK

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**

Za ojczyznę stylu barokowego uznaje się Włochy. Po uporządkowanym, nawiązującym do antyku renesansie przyszedł czas na twórczość pełną dynamiki i nieregularnych form, sztukę, która miała fascynować i zaskakiwać jednocześnie. Barok w architekturze i sztuce wkroczył także do Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zdobył dwór królewski, odmienił wnętrza świątyń, nasycił wzniosłością miejskie ulice, kamienicom nadał dostojny charakter, a publiczne budowle i magnackie pałace napełnił bogactwem i przepychem. W Krakowie najbardziej znamienite przykłady stylu barokowego odnajdziemy w Kolegiacie św. Anny, w Kościele św. św. Piotra i Pawła, na Kleparzu, Salwatorze, a nawet prastarym Wzgórzu Wawelskim. Oglądając arcydzieła barokowej architektury i sztuki Krakowa, poznamy genezę tego stylu, nauczymy się rozpoznawać jego charakterystyczne elementy, a także zaznajomimy się ze znakomitymi artystami i ideami, którym podporządkowali swoją twórczość. Wspólnie odkryjemy tajniki barokowej architektury i poznamy pojęcia takie, jak stiuk, *danse macabre* czy iluzja.

Słowa kluczowe: style w sztuce, barok, kontrreformacja, sarmatyzm, mistycyzm, architektura, *vanitas*, *danse macabre*, stiuk, putto, iluzja

Oferta okazjonalna – JESIEŃ

ROBIMY KOTYLIONY, CZYLI WARSZTATY W BARWACH BIAŁO-CZERWONYCH

- **Warsztaty plastyczne**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**

Podczas warsztatów uczestnicy poznają tło historyczne wydarzeń związanych z odrodzeniem się państwa polskiego w 1918 roku, ze szczególnym uwzględnieniem Krakowa, oraz ważne w tym procesie postaci, m.in. Józefa Piłsudskiego i Antoniego Stawarza. Uczniowie mają również okazję obejrzeć wybrane eksponaty ze zbiorów Muzeum Krakowa nawiązujące do tematu spotkania. W części praktycznej wykonujemy kokardy narodowe, które są jednym z patriotycznych symboli Polaków. Warsztaty pozwalają na poznanie najważniejszych polskich tradycji narodowo-patriotycznych, a tym samym kształtują postawę świadomego obywatela.

Słowa kluczowe: niepodległość, zabory, Legiony Polskie, Józef Piłsudski, piechota, ułani, kokarda narodowa, mundury, Antoni Stawarz

Z PODGÓRZA DO NIEPODLEGŁOŚCI

- **Lekcja muzealna**
- **Muzeum Podgórza**
- **Czas trwania: 90 minut**

31 października 1918 roku żołnierze polscy pod dowództwem porucznika Antoniego Stawarza rozbroili oddziały austriackie w Podgórzu, a następnie przemaszerowali w kierunku Rynku Głównego w Krakowie, niosąc mieszkańcom upragnioną niepodległość. Miasto, przystrojone z tej okazji w biało-czerwone flagi, jako pierwsze w Polsce odzyskało wolność. Podczas zajęć przyjrzymy się początkom I wojny światowej, siłom, które brały w niej udział, oraz opowiemy o kulisach i konsekwencjach buntu w podgórskich koszarach. Zapewniamy, że jest to opowieść godna dobrego filmu!

Słowa kluczowe: niepodległość, I wojna światowa, zabory, święto narodowe, odzyskanie niepodległości

Oferta okazjonalna – ZIMA

SZOPKA KRAKOWSKA

- **Warsztaty plastyczne dla uczniów klas IV–VI**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są prowadzone w czasie otwarcia pokonkursowej wystawy szopek krakowskich.

Tradycja budowania szopki krakowskiej – inspirowanego miejską architekturą „pałacyku" z drewna i staniolu – wywodzi się z przedmieść Krakowa. Tamtejsi murarze i robotnicy budowlani tworzyli szopki bożonarodzeniowe, z którymi odwiedzali później mieszczańskie domy, odgrywając jasełka. Podczas warsztatów uczniowie zapoznają się z historią oraz kolejnymi etapami budowy szopki krakowskiej, a także charakterystycznymi metodami i technikami jej powstawania. W drugiej części zajęć uczestnicy zaprojektują własną szopkę, twórczo przetwarzając zdobytą uprzednio wiedzę i wykorzystując, w zależności od wieku, różne techniki i metody pracy twórczej.

Słowa kluczowe: tradycja, folklor, szopka krakowska, Konkurs Szopek Krakowskich, szopkarz

NOWY ROK DRZEW

- **Warsztaty muzealne**
- **Stara Synagoga**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są prowadzone w okresie styczeń–luty.

W tradycji żydowskiej są cztery daty, które określa się mianem Nowego Roku. Jedna z nich przypada na przełomie stycznia i lutego, kiedy w Izraelu rozpoczyna się pora deszczowa, rusza wegetacja roślin, a w drzewach zaczynają krążyć

życiodajne soki. W tym czasie Żydzi obchodzą święto Tu Bi Szwat, zwane Nowym Rokiem Drzew. Podczas warsztatów uczestnicy stworzą drzewo przestrzenne i zapoznają się z zaczerpniętą z tradycji żydowskiej symboliką wybranych drzew i owoców. Starsi uczniowie, za pomocą metody twórczej Celestyna Freineta, ułożą opowiadania inspirowane biblijną symboliką i ciekawostkami z książki leśnika Petera Wohllebena *Sekretne życie drzew*. Uczestnicy zajęć będą też mogli degustować owoce i nasiona charakterystyczne dla Ziemi Izraela, takie jak daktyle, mandarynki, oliwki, figi, granaty czy migdały.

Słowa kluczowe: judaizm, kalendarz żydowski, święta, ekologia

Oferta okazjonalna – WIOSNA

ŚWIĄTECZNY KOGEL-MOGEL, CZYLI WIELKANOC PO KRAKOWSKU

- **Warsztaty muzealne dla uczniów klas IV–VI**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** warsztaty są prowadzone w okresie Świąt Wielkanocnych.

W trakcie zajęć uczniowie poznają różnorodność zwyczajów i obrzędów związanych ze Świętami Wielkiejnocy, począwszy od Niedzieli Palmowej, przez obchody Wielkiego Tygodnia, po zwierzyniecki odpust Emaus i prasłowiańską Rękawkę pod Kopcem Krakusa. Uczestnicy warsztatów dowiadują się również, kim są pucheroki i mają możliwość przymierzenia pucherokowej czapki. W części praktycznej uczniowie wykonują prace plastyczne – ozdabiają jajka wielkanocne.

Słowa kluczowe: Wielkanoc, tradycja, pucheroki, Emaus, Rękawka, pisanki

ROBIMY KOTYLIONY, CZYLI WARSZTATY W BARWACH BIAŁO-CZERWONYCH

- **Warsztaty plastyczne**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: 90 minut**

Podczas warsztatów uczestnicy poznają tło historyczne wydarzeń związanych z odrodzeniem się państwa polskiego w 1918 roku, ze szczególnym uwzględnieniem Krakowa, oraz ważne w tym procesie postaci, m.in. Józefa Piłsudskiego i Antoniego Stawarza. Uczniowie mają również okazję obejrzeć wybrane eksponaty ze zbiorów Muzeum Krakowa nawiązujące do tematu spotkania. W części praktycznej wykonujemy kokardy narodowe, które są jednym z patriotycznych symboli Polaków. Warsztaty pozwalają na poznanie najważniejszych polskich tradycji narodowo-patriotycznych, a tym samym kształtują postawę świadomego obywatela.

Słowa kluczowe: niepodległość, zabory, Legiony Polskie, Józef Piłsudski, piechota, ułani, kokarda narodowa, mundury, Antoni Stawarz

TADEUSZ KOŚCIUSZKO – ŻOŁNIERZ WOLNOŚCI

- **Lekcja muzealna**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: ok. 60 minut**

Tadeusz Kościuszko przysięgał walczyć w obronie Rzeczypospolitej 24 marca 1794 roku na krakowskim rynku. Ten akt był jednocześnie początkiem insurekcji kościuszkowskiej. W związku z rocznicą przysięgi Kościuszki podczas lekcji przybliżymy postać naszego bohatera oraz zaprezentujemy pamiątki i repliki mundurów z okresu insurekcji zgromadzone przez Muzeum Krakowa w przestrzeni wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca*.

Słowa kluczowe: Tadeusz Kościuszko, insurekcja kościuszkowska, Józef Wodzicki, walka o niepodległość

ŚLADAMI TADEUSZA KOŚCIUSZKI

- **Spacer edukacyjny**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: ok. 60 minut**

Za sprawą przysięgi Tadeusza Kościuszki, złożonej na Rynku Głównym 24 marca 1794 roku, Kraków stał się miejscem symbolicznego wybuchu insurekcji. W związku z rocznicą przysięgi, która zapoczątkowało walkę powstańców w obronie Rzeczypospolitej, udamy się śladami Tadeusza Kościuszki wokół krakowskiego Starego Miasta. Spacer rozpocznie się w Pałacu Krzysztofory i poprzez Rynek Główny poprowadzi miejscami związanymi z naszym bohaterem narodowym. Po drodze przedstawione będą szczegóły wydarzeń 1794 roku.

Słowa kluczowe: Rynek Główny, Kamienica Szara, Wieża Ratuszowa, przysięga Kościuszki, ul. Loretańska, Kamienica Pod Orłem

Lato w mieście – warsztaty filcowania
Rydlówka
fot. Joanna Zdebska-Schmidt

Zajęcia *Co mówią o nas pamiątki rodzinne?*
Fabryka Emalia Oskara Schindlera
fot. Piotr Idem

SZKOŁY PONAD-PODSTAWOWE

Pałac Krzysztofory

LOKUJEMY ŚREDNIOWIECZNE MIASTO

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**

Na wystawie *Kraków od początku, bez końca* uczestnicy zajęć zobaczą, jak wyglądał Kraków przed Wielką Lokacją 1257 roku i co się w nim zmieniło w jej wyniku. Oglądając faksymile aktu lokacyjnego poznają jego najważniejsze postanowienia. Porównując plan Krakowa, Kazimierza i Kleparza, wskażą wspólne elementy, niezbędne dla średniowiecznego miasta lokowanego na prawie magdeburskim (rynek, farę miejską, ratusz i kramy) oraz role, jakie pełniły. Uzbrojeni w tę wiedzę uczestnicy zaprojektują – za pomocą drewnianych klocków – własne średniowieczne miasto.

Słowa kluczowe: Kraków w średniowieczu, lokacja, Bolesław Wstydliwy, Rynek Główny

SĄDY, KARY I... NIECNE ZAMIARY
MAGDEBURSKI WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI I JEGO ECHA W POLSCE

- **Spacer miejski**
- **Czas trwania: 90 minut**

W średniowiecznym Krakowie, tak jak w innych lokowanych na prawie niemieckim miastach, obowiązywały określone zasady prawne, które przedstawimy w trakcie lekcji. Ukazana zostanie rola i kompetencje ławy miejskiej jako głównego organu sądownictwa średniowiecznego. Omówimy rodzaje dawnych kar i tortur stosowanych przez kata oraz używane przez niego narzędzia. Nie zabraknie również charakterystyki miejskich publicznych urządzeń penitencjarnych, takich jak szubienica, pręgierz czy dyby. Elementem zajęć jest także spacer po Rynku Głównym w poszukiwaniu miejsc, w których dawniej publicznie wymierzano kary.

Słowa kluczowe: prawo magdeburskie, ratusz, ława miejska, kat, kuny, pręgierz

OBYWATEL CZY MIESZKANIEC, CZYLI JAK SIĘ KIEDYŚ ŻYŁO W KRAKOWIE

- **Warsztaty interaktywne**
- **Czas trwania: 90 minut**

Kraków przez wieki był miastem stołecznym, siedzibą królów, a jednocześnie miejscem skupiającym rzesze ludzi z całej Europy. Zróżnicowana społeczność miasta pełniła konkretne role oraz miała różne prawa i obowiązki. Podczas zwiedzania wystawy uczestnicy poznają historię ratusza – centralnego punktu na mapie Krakowa – oraz funkcje, jakie spełniał. Dowiedzą się również, kim byli ludzie sprawujący w mieście władzę. Poznają także dzieje państwa z perspektywy miasta i jego mieszkańców, od czasów średniowiecza po utratę niepodległości. Zwieńczeniem zajęć są warsztaty, podczas których uczniowie staną przed decyzjami analogicznymi do tych, przed jakimi stali nasi przodkowie, a następnie poznają ich historyczne skutki.

Słowa kluczowe: mieszczanie, patrycjat, pospólstwo, plebs, ratusz, samorząd, rada miasta, burmistrz

W RYCERSKIEJ I MIEJSKIEJ ZBROJOWNI

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Historię broni białej znamy głównie z perspektywy jej użytkowników. W trakcie warsztatów spojrzymy na nią z perspektywy wytwórców i przeniesiemy się do warsztatów rzemieślników, którzy ją wykonywali. Dowiemy się, dlaczego w mieście powstawały cechy, jak miecznicy wytwarzali broń sieczną, a płatnerze – zbroje. Uczestnicy będą mieli możliwość sami chwycić za miecz i szablę oraz przywdziać hełmy, doświadczając na własnej skórze ich wagi. Dowiemy się także, kto z tej broni korzystał, odpowiadał za obronę miasta i że niekoniecznie byli to rycerze.

Słowa kluczowe: rycerstwo i mieszczaństwo, cechy rzemieślnicze, obronność miejska

KRAKÓW – PRZYSTANEK NIEPODLEGŁOŚĆ

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Podczas zajęć uczestnicy poznają zrywy niepodległościowe w kontekście Krakowa – od czasów insurekcji kościuszkowskiej do odzyskania niepodległości w 1918 roku. Przywołamy wydarzenia z czasów powstania kościuszkowskiego, Księstwa Warszawskiego, powstań listopadowego i krakowskiego, Wiosny Ludów, powstania styczniowego oraz wydarzenia z lat 1914–1918. Uczestnicy będą mieli okazję zapoznać się z dawnym umundurowaniem wojskowym oraz zabytkami z epoki oraz zwiedzić wybrane sale wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca*. Na życzenie nauczyciela lekcja może dotyczyć wybranego wydarzenia z czasów krakowskiej walki o niepodległość.

Słowa kluczowe: niepodległość, insurekcja kościuszkowska, powstania narodowe, umundurowanie

„POSZLI NASI W BÓJ…"

ŚLADAMI MIEJSC ZWIĄZANYCH Z CZYNEM NIEPODLEGŁOŚCIOWYM W KRAKOWIE W LATACH 1914–1918

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**

Na mapie współczesnego Krakowa można odnaleźć wiele miejsc związanych z czynem niepodległościowym Polaków walczących o wolność w latach I wojny światowej. To z krakowskich Oleandrów wyruszyła I Kompania Kadrowa, rozpoczynając tym samym polski czyn niepodległościowy w tym wielkim konflikcie zbrojnym. I to właśnie Kraków był pierwszym wyzwolonym miastem na ziemiach polskich. Podczas spaceru poznamy najważniejsze miejsca związane z czynem niepodległościowym w Krakowie w latach 1914–1918, w tym: Pałac Krzysztofory, Wieżę Ratuszową, Drzewo Wolności, Magistrat (Pałac Wielopolskich), ul. Oleandry.

Słowa kluczowe: strzelcy, Oleandry, Legiony Polskie, Józef Piłsudski, Antoni Stawarz, wyzwolenie Krakowa

Rynek Podziemny

ETOS MIASTA

MIASTO W ŚREDNIOWIECZNEJ KULTURZE

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 90 minut**

Średniowieczne miasto stanowiło dobrze zaplanowaną całość – miało być odzwierciedleniem boskiego ładu i harmonii. W czasie lekcji na wystawie *Śladem europejskiej tożsamości Krakowa* uczniowie poznają zasady lokowania i sposób funkcjonowania miasta w średniowieczu, a ponadto dowiedzą się, jaką rolę odgrywali mieszczanie i jak wyglądało ich życie codzienne. Tematem zajęć będzie też średniowieczna zabudowa Krakowa, która częściowo przetrwała do dziś.

Słowa kluczowe: lokacja, cech rzemieślniczy, prawo składu, przymus drożny, średniowieczne miary i wagi

KRAKÓW W EUROPIE, EUROPA W KRAKOWIE

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 90 minut**

Jak wyglądała integracja europejska w średniowieczu? Czym Kraków w wiekach średnich przyciągał tylu przybyszów z innych krajów i jak wtapiali się oni w miejscową społeczność? Jak układało się współistnienie w wielokulturowym mieście? W czasie lekcji prześledzimy związki gospodarcze, naukowe i artystyczne dawnej stolicy z innymi ośrodkami europejskimi i ocenimy wpływ przedstawicieli innych nacji na rozwój miasta. Na koniec porównamy okres wieków średnich z czasami współczesnymi i zastanowimy się, co dziś zawdzięczamy szerokim kontaktom Krakowa ze światem w średniowieczu.

Słowa kluczowe: prawo magdeburskie, Hanza, Kupferhaus, handel, rzemiosło, imigranci

Barbakan i Mury Obronne

SZLAKIEM OBROŃCÓW KRAKOWA

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 60 minut**

Podczas spaceru uczestnicy poznają otoczenie i historię średniowiecznych obwarowań miasta Krakowa, zabytków wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Zwiedzają Barbakan, perłę architektury obronnej, wchodzą do wnętrza jego machikuł, a na przykładzie Mostu Kleparskiego poznają też działanie mostu zwodzonego. Następnie wspinają się na mury miejskie, gdzie zwiedzają wnętrze Baszty Pasamoników, kaplicę w Bramie Floriańskiej oraz ganki staży miejskiej.

Słowa kluczowe: średniowiecze, obronność miejska, fortyfikacje, Barbakan, bramy i mury miejskie

Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa

ZIELONE DZIEDZICTWO
ROŚLINY W TRADYCJI I KULTURZE MIASTA

- **Spacer edukacyjny z elementami warsztatowymi**
- **Czas trwania: 90–120 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są prowadzone w okresie od wiosny do jesieni.

Podczas spotkania uczniowie poznają znaczenie roślin w kulturze i obrzędach dorocznych oraz tradycjach rodzinnych. Omawiane są dawne i współczesne zwyczaje związane z wykorzystaniem roślin – m.in. tworzenie bukietów zielnych, wianków oraz zbieranie naturalnych materiałów, takich jak zioła, kasztany, kamienie czy grzyby. Spacer prowadzi przez wybrane przyrodnicze enklawy miasta, które mają znaczenie kulturowe, historyczne lub legendowe. Uczniowie dowiadują się, jak natura była i jest obecna w przestrzeni miejskiej oraz jak wpływa na lokalne opowieści i tradycje. W trakcie zajęć realizowane są krótkie zadania i obserwacje terenowe, które pomagają rozwijać umiejętność rozpoznawania roślin oraz dostrzegania ich roli w środowisku miejskim. Uczestnicy poznają zastosowanie ziół i owoców w medycynie i kuchni, w tym podstawy ludowej fitoterapii oraz etnobotaniki (czyli wiedzy o relacji człowieka z roślinami w kulturze), a także zaznajamiają się z wybranymi regionalnymi nazwami roślin, co pozwala lepiej zrozumieć lokalne dziedzictwo językowe. Spacer jest częścią cyklu *Magiczna siła rośliny* realizowanego w ramach programu FEnIKS.

Słowa kluczowe: rośliny w kulturze, zioła i tradycje ludowe, edukacja terenowa, przyroda w mieście, etnobotanika

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

SZARE KSIĘGI
DYLEMATY MORALNE, POSTAWY I WYBORY MIESZKAŃCÓW KRAKOWA W OKRESIE NIEMIECKIEJ OKUPACJI

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są dostępne również w języku angielskim.

Obok instalacji nazwanej *Salą wyborów* na wystawie *Kraków – czas okupacji 1939–1945* umieszczono tzw. białą i czarną księgę. Na ekranach monitorów wyświetlane są przykłady postaw bohaterskich, a także zasługujących na potępienie. Są to jednak postawy skrajne, przejawiane przez stosunkowo niewielką procentowo część społeczeństwa. A co z resztą mieszkańców wojennego Krakowa? Codziennie dokonywali wyborów, od których zależało życie ich oraz ich bliskich, skupiając się na przetrwaniu w warunkach narzuconych przez niemieckiego okupanta. Poprzez konkretne historie Krakowian pokazujemy, że świat nie jest wyłącznie czarno-biały, a postawy i zachowania tej samej jednostki mogą się różnić

w zależności od wielu czynników. W trakcie warsztatów uczestnicy nie tylko poznają realia Krakowa w czasie wojny, ale też uczą się formułowania wypowiedzi i argumentowania.

Słowa kluczowe: niemiecka okupacja, Generalne Gubernatorstwo, postawy społeczne, jednostka wobec totalitaryzmu

AKTY WALKI, AKTY ODWAGI, AKTY OPORU

LOSY KRAKOWIAN W CYWILNYCH I ZBROJNYCH STRUKTURACH POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO

- **Warsztaty w przestrzeni wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945***
- **Czas trwania: 90 minut**

Celem warsztatów jest popularyzacja wiedzy historycznej, ze szczególnym uwzględnieniem losów ludzi tworzących fenomen Polskiego Państwa Podziemnego (PPP) w Krakowie. Zajęcia mają na celu zaprezentowanie historii PPP, które powstało w sposób naturalny na skutek oddolnej inicjatywy osób zaangażowanych przez całe swoje życie w pracę społeczną i polityczną. Działające w wyjątkowych warunkach konspiracyjne państwo było przejawem społeczeństwa obywatelskiego, zjawiska, które współcześnie jest analizowane w szkołach, na uczelniach oraz przez liczne organizacje społeczne. Fenomen oporu Polaków w trakcie niemieckiej okupacji stanowi obecnie wzór i cenną lekcję na temat patriotyzmu i budowy świadomego, nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego. Uczestnicy warsztatów zastanowią się, jak – z uporu i bohaterstwa Polaków w okresie wojny – mogą dzisiaj czerpać inspiracje do budowy silnego państwa i narodu.

Słowa kluczowe: II wojna światowa w Krakowie, Generalne Gubernatorstwo, Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, konspiracja

„NAS JUŻ NIE MA, JUŻ NIE ISTNIEJEMY”

ZAGŁADA ŻYDÓW W GENERALNYM GUBERNATORSTWIE

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90–120 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są dostępne również w języku angielskim

Celem warsztatów jest przybliżenie zagadnienia Zagłady polskich Żydów w ramach tzw. akcji „Reinhardt” na terenie Generalnego Gubernatorstwa. Punktem wyjścia do omówienia tematu będą polityka III Rzeszy wobec Żydów w latach 1933–1939 oraz losy żydowskich mieszkańców Krakowa w trakcie niemieckiej okupacji w latach 1939–1945, z szerszym kontekstem wydarzeń w Polsce. Podczas zajęć prześledzony zostanie proces Zagłady – od dyskryminacji słownej, poprzez dyskryminację prawną, kończąc na eksterminacji polskich Żydów w trzech obozach zagłady: Bełżcu, Sobiborze i Treblince. Poza tematyką historyczną podejmowane będą również kwestie związane z prawami człowieka, dyskryminacją oraz rasizmem we współczesnym świecie.

Słowa kluczowe: Zagłada, ustawy norymberskie, Żydzi w XX wieku, prawa człowieka, dyskryminacja, piramida nienawiści (Allporta)

W STRONĘ CIEMNOŚCI

MECHANIZMY I PRZEBIEG LUDOBÓJSTW W EUROPIE W XX I XXI WIEKU

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 120 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są dostępne również w języku angielskim.

Zagłada Żydów i zbrodnie wojenne Niemców na Polakach z lat 1939–1945 nie były ostatnimi ludobójstwami, do których doszło w Europie. W późniejszych latach XX i następnie XXI wieku nadal dokonywano masowych mordów na tle narodowym, etnicznym czy religijnym. Podczas warsztatów przyjrzymy się, jakie mechanizmy prowadzą do ludobójstw i zbrodni wojennych, jak działa pamięć o nich oraz dlaczego słowa „Nigdy więcej dla wojen i ludobójstw!” nie były i najpewniej nie będą niczym więcej niż sloganem pozwalającym wypierać traumatyczne wydarzenia, które nie dotyczą nas samych. Poza przykładami z II wojny światowej omówione zostaną konflikty militarne i etniczne na terenie byłej Jugosławii z lat 90. XX wieku, wojna między Rosją a Ukrainą z lat 2014–2026 oraz, w kontekście globalnym,

ludobójstwo w Bangladeszu, reżim Czerwonych Khmerów i działania odwetowe Izraela w Strefie Gazy w Palestynie.

Słowa kluczowe: ludobójstwo, Zagłada, prawa człowieka, zbrodnie wojenne, ONZ, teorie Gregory'ego Stantona

OD GOEBBELSA DO FAKE NEWSÓW I WOJEN INFORMACYJNYCH XXI WIEKU

ROLA PROPAGANDY I DEZINFORMACJI W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ ORAZ WSPÓŁCZEŚNIE

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są dostępne również w języku angielskim.

Punktem wyjścia do rozważań o propagandzie będą działania niemieckiego Ministerstwa Propagandy i Oświaty kierowanego przez Josepha Goebbelsa w okresie przed i w trakcie II wojny światowej w III Rzeszy. Uczestnicy przyjrzą się mechanizmom dezinformacyjnym oraz sposobom oddziaływania władzy za pomocą czarnej i białej propagandy. Agresywna czarna propaganda stosowana przez reżimy totalitarne zostanie zestawiona i porównana z propagandą demokratycznych państw – takich jak Polska, Izrael, Ukraina czy Stany Zjednoczone. Czy dzisiaj jesteśmy ofiarami propagandy w życiu codziennym i jak się przed tym bronić? Kto (bo nie tylko władza) i jak nami manipuluje? Czym był „Der Stürmer", a czym jest hasbara i Olgino? Na te pytania spróbujemy odpowiedzieć podczas warsztatów.

Słowa kluczowe: Czarna i biała propaganda, populizm, historia II wojny światowej, historia współczesna, inżynieria społeczna, wojny informacyjne, fake newsy

CODZIENNOŚĆ OKUPOWANEGO KRAKOWA I JEGO MIESZKAŃCÓW

- **Warsztaty w przestrzeni wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945***
- **Czas trwania: 90 minut**

Warsztaty przybliżają zagadnienia życia codziennego w Krakowie w latach 1939–1945, w trakcie niemieckiej okupacji. Celem zajęć jest pokazanie, jak w tym czasie radzili sobie polscy, żydowscy, ale także niemieccy mieszkańcy miasta oraz zestawienie tych trzech zupełnie różnych perspektyw. Poprzez lokalną mikrohistorię mieszkańców Krakowa uczestnicy dowiedzą się, jak istotny wpływ na życie codzienne miały polityka rasowa okupanta oraz decyzje władz nazistowskich o znaczeniu międzynarodowym. Poznamy emocje, obawy i nadzieje oraz problemy i dylematy dnia codziennego, które dotyczyły mieszkańców okupacyjnego Krakowa.

Słowa kluczowe: życie codzienne w Krakowie w trakcie okupacji, germanizacja miasta, polityka rasowa III Rzeszy, mikrohistoria

ZWYKLI KRAKOWIANIE – NIEZWYKLI BOHATEROWIE

- **Warsztaty w przestrzeni wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945***
- **Czas trwania: 90 minut**

Celem warsztatów jest popularyzacja wiedzy historycznej ze szczególnym uwzględnieniem losów wybranych osób, mieszkańców Krakowa w latach 1939–1945. Na zajęciach zostaną przedstawieni Krakowianie, którzy poprzez zorganizowane lub indywidualne formy oporu przeciwstawiali się okupantowi. Uczestnicy zapoznają się z sylwetką m.in. płk. Juliana Filipowicza. Dowiedzą się także, kim byli Jan Jakóbiec, Tadeusz Seweryn czy Stanisław Dobrowolski. Ponadto zostaną zaprezentowane sylwetki krakowskich Sprawiedliwych: Mirosławy Gruszczyńskiej, Marii Nowak, Teresy Dietrich i Marii Kot. Kobiety te przeciwstawiły się zbrodniczym nakazom okupanta i narażały życie swoje oraz swoich bliskich, niosąc pomoc cierpiącym sąsiadom – Żydom. W czasie zajęć przedstawimy również bohaterską i jednocześnie tragiczną historię nastoletnich harcerzy z podgórskiego plutonu „Alicja". W części warsztatowej uczestnicy odpowiedzą m.in. na pytania, czym są współczesny patriotyzm i postawa obywatelska dzisiaj, a czym były w czasie wojny. Historia każdego z bohaterów zajęć jest opowieścią o walce o człowieczeństwo i przykładem niezwykłej odwagi.

Słowa kluczowe: patriotyzm, społeczeństwo obywatelskie, Polskie Państwo Podziemne, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, harcerstwo w okresie niemieckiej okupacji

ŚLADAMI NIEMIECKIEGO TERRORU W KRAKOWIE

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 120 minut**

W trakcie spaceru opowiemy o wybranych miejscach i ofiarach represji, które rozpoczęły się z chwilą wkroczenia wojsk niemieckich do miasta w 1939 roku i trwały do ostatnich dni okupacji.

Trasa wyprawy biegnie z Placu Jana Nowaka Jeziorańskiego, przez ul. Lubicz, Botaniczną, Grzegórzecką, Starowiślną, Szeroką, Wąską i Bulwar Lotników Alianckich na ul. Lipową 4.

Słowa kluczowe: II wojna światowa w Krakowie, Generalne Gubernatorstwo, polityka terroru, KL Plaszow

ŚLADAMI OKUPACYJNEJ KONSPIRACJI W KRAKOWIE

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**

Na trasie wokół Fabryki Schindlera, Placu Bohaterów Getta i Rynku Podgórskiego uczniowie odwiedzą miejsca związane z cywilną i wojskową konspiracją na tym terenie w czasach II wojny światowej. Zobaczą m.in. punkt kontaktowy Armii Krajowej na ówczesnym Placu Zgody i pomnik harcerzy podgórskiego plutonu Grup Szturmowych „Alicja" znajdujący się przy ul. Zamoyskiego 2 (w obejściu Kościoła św. Józefa).

Słowa kluczowe: Armia Krajowa, Polskie Państwo Podziemne, konspiracja, patriotyzm, harcerstwo w okresie II wojny światowej

WOKÓŁ ULICY LIPOWEJ – OD REKORDU I EMALII DO LIVINNX

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**

W trakcie spaceru uczestnicy zaznajomią się z historią Zabłocia od drugiej połowy XIX wieku, od czasu powstania pierwszych fabryk, aż po współczesność, czyli epokę postindustrialną. Oprócz nazw zakładów, takich jak Telpod czy Miraculum, poznają losy wybranych właścicieli fabryk. Będą mogli porównać współczesny wygląd Zabłocia z archiwalnymi fotografiami. Centralnym punktem spaceru jest ulica Lipowa i fabryka kierowana niegdyś przez Oskara Schindlera. Uczestnicy spaceru usłyszą historię uratowanych dzięki Schindlerowi Żydów, odnajdą pozostałości po historycznej Deutsche Emailwarenfabrik oraz miejsca upamiętniające alianckich lotników, którzy zginęli, niosąc pomoc walczącej Warszawie.

Słowa kluczowe: Zabłocie, Oskar Schindler, dziedzictwo architektoniczne miasta w XIX, XX i XXI wieku, industrializacja, dzielnice postindustrialne

Apteka Pod Orłem

ANTYSEMITYZM – JAK SŁOWA TWORZĄ IDEOLOGIE

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 120 minut**

Wciąż obecny we współczesnych społeczeństwach antysemityzm jest jedną z najbardziej wyrazistych przyczyn wykluczenia. W latach 30. XX wieku stał się filarem ideologii narodowo-socjalistycznej, która wykorzystała hasła antysemickie w zbrodniczej polityce III Rzeszy. Dlaczego hasła antysemickie otworzyły wtedy drogę do całkowitego wykluczenia milionów ludzi tylko ze względu na ich pozorną odmienność? Na przykładzie ówczesnego antysemityzmu prześledzimy proces, w jakim pozornie nieszkodliwe słowa stają się punktem wyjścia do izolacji, a później także eksterminacji. Sprawdzimy, jak język determinuje nasze myślenie i czy mamy realny wpływ na kształtowanie naszego otoczenia. Celem warsztatów jest pokazanie, jak słowa mogą wpływać na naszą rzeczywistość oraz że wykluczeniu można zapobiegać na wczesnym etapie, biorąc odpowiedzialność za język, jakiego używamy, a od którego często zaczyna się wykluczenie prowadzące do tragedii.

Słowa kluczowe: antysemityzm, wykluczenie, III Rzesza, Adolf Hitler, hejt, język nienawiści, antydyskryminacja

NA POCZĄTKU BYŁ MUR – POWSTANIE I LIKWIDACJA GETT

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 120 minut**

Zjawisko izolowania grupy uznawanej za obcą jest bardzo wyraźnym sygnałem alarmowym, ponieważ może ono prowadzić do prób całkowitego jej usunięcia. Tworzenie gett na okupowanych terenach Polski stanowi wyrazisty przykład izolacji prowadzącej bezpośrednio do eksterminacji. Pierwsze getto powstało w Piotrkowe Trybunalskim, największe w Warszawie, a najdłużej funkcjonujące – w Łodzi. Wyjątkowe znaczenie wśród tego typu „dzielnic" miała ta zlokalizowana w stolicy Generalnego Gubernatorstwa, czyli w Krakowie. Podczas warsztatów uczestnicy zapoznają się z ewolucją niemieckiej polityki względem ludności żydowskiej. Stanowi ona przykład piramidy nienawiści, czyli narastającego wykluczenia – to uniwersalny proces, którego świadkami jesteśmy także we współczesnym świecie.

Słowa kluczowe: okupacja, izolacja, getto, Holokaust, wykluczenie, dyskryminacja

KRAKOWSKIE GETTO

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 90 minut**

W trakcie zajęć uczestnicy zapoznają się z relacjami ocalonych z Zagłady krakowskich Żydów oraz z treścią antyżydowskich zarządzeń niemieckich z czasów II wojny światowej. Poprzez historie konkretnych osób dowiedzą się, jakie warunki panowały w getcie krakowskim i w jaki sposób radzono sobie z wymierzonymi w ludność żydowską przepisami. Na podstawie pozyskanej wiedzy uczniowie przeanalizują, jakie prawa nie były przestrzegane w tzw. żydowskiej dzielnicy mieszkaniowej. Celem zajęć jest pokazanie stosowanej wobec Żydów polityki narastającego wykluczenia, która prowadziła do eksterminacji, oraz sposobów radzenia sobie z prześladowaniami.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, getto, dyskryminacja, Zagłada

AMBASADA WOLNOŚCI
APTEKA POD ORŁEM I TADEUSZ PANKIEWICZ

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 75 minut**

Pośród wszechobecnego zagrożenia, strachu i cierpienia na terenie krakowskiego getta istniało miejsce, gdzie solidarność i życzliwość ludzka nie przestały istnieć. W aptece prowadzonej przez Tadeusza Pankiewicza wielu mieszkańców zamkniętej dzielnicy mogło liczyć na pomoc i wsparcie. Poznając historię jedynej apteki działającej na terenie krakowskiego getta oraz relacje świadków, zwrócimy uwagę na stopniowo pogarszające się warunki życia mieszkańców. Poznamy także różne postawy nieżydowskich świadków wobec prześladowanych Żydów. Zastanowimy się, czym jest odwaga, czy każdy z nas musi być odważny i czym faktycznie może być pomoc. Celem warsztatów jest zapoznanie uczestników z historią Apteki pod Orłem i jej pracowników oraz zwrócenie uwagi na możliwe postawy wobec narastającego terroru i zła.

Słowa kluczowe: II wojna światowa w Krakowie, Zagłada, getto krakowskie, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, Tadeusz Pankiewicz, Apteka pod Orłem

„NAPISAŁEM, CO WIDZIAŁEM, CO CZUŁEM"
OPROWADZANIE EDUKACYJNE PO WYSTAWIE STAŁEJ

- **Interaktywne oprowadzanie po wystawie**
- **Czas trwania: 75 minut**

Specjalistyczne oprowadzanie edukatorskie po wystawie stałej, oparte na relacjach właściciela apteki Tadeusza Pankiewicza zawartych w książce *Apteka w getcie krakowskim* oraz materiałach archiwalnych. Uczestnicy będą mogli odtworzyć atmosferę Apteki pod Orłem na podstawie wspomnień i archiwalnych zdjęć, a także skonfrontować dzisiejszą narrację wystawy z rzeczywistymi wydarzeniami. Ponadto odniesiemy do współczesności wątki oraz obiekty przedstawione na ekspozycji. Celem oprowadzania jest nie tylko poznanie historii miejsca, ale także zaznajomie-

nie się z obiektami, relacjami i archiwaliami na co dzień niedostępnymi dla zwiedzających.

Słowa kluczowe: Zagłada, getto krakowskie, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, Tadeusz Pankiewicz, Apteka pod Orłem, pomoc

ZA MURAMI KRAKOWSKIEGO GETTA

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 120 minut**

Teren krakowskiego getta – dzisiaj stanowiący integralną i niepozorną część Podgórza – był świadkiem niemieckiego okrucieństwa podczas II wojny światowej. Na terenie tzw. żydowskiej dzielnicy mieszkaniowej wciąż znajdują się budynki, które pamiętają tamten czas. Podczas spaceru uczestnicy będą mogli poznać historię krakowskiego getta i jego mieszkańców oraz związane z nimi miejsca pamięci.

Słowa kluczowe: II wojna światowa w Krakowie, getto, Zagłada, Podgórze

Ulica Pomorska

KRAKOWIANIE W RĘKACH GESTAPO

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Uczniowie poznają działanie systemu niemieckiego terroru wobec Polaków na przykładzie losów aresztowanych przez Gestapo Krakowian, których połączył pobyt w celach przy ul. Pomorskiej. Więziono tu kilka tysięcy osób, pochodzących z najróżniejszych środowisk i najczęściej związanych z działalnością konspiracyjną. Wiele z nich zostało zamęczonych na śmierć podczas brutalnego śledztwa, wiele rozstrzelano na terenie Krakowa, a część wywieziono do obozów koncentracyjnych. Zajęcia rozpoczynają się w celach aresztu Gestapo przy ul. Pomorskiej, gdzie uczniowie zapoznają się z historią tego miejsca. Następnie w sali wykładowej prezentowane są losy kilku osób zatrzymanych i torturowanych na ul. Pomorskiej. Prezentację ilustrują fotografie, które pokazują codzienne życie ofiar z okresu przed ich aresztowaniem.

Słowa kluczowe: Gestapo, terror, konspiracja, Ulica Pomorska, obóz koncentracyjny

LOS POLAKÓW, NIEMIECKICH WIĘŹNIÓW MONTELUPICH I POMORSKIEJ

- **Warsztaty z elementami dramy**
- **Czas trwania: 90 minut**

Warsztaty koncentrują się wokół zbrodni hitlerowskich w Krakowie, które są prezentowane poprzez losy konkretnych osób aresztowanych i przesłuchiwanych w siedzibie Gestapo przy ul. Pomorskiej oraz w więzieniu przy ul. Montelupich. Istotną rolę odgrywa zindywidualizowanie losów ofiar niemieckiego terroru, ponieważ do uczniów przemawiają nie liczby, daty, fakty, ale losy poszczególnych osób prezentowane na fotografiach, w listach, wspomnieniach i oryginalnych dokumentach z czasów wojny. Zajęcia zawierają elementy dramy, które aktywizują uczniów i wprowadzają do procesu dydaktycznego czynnik emocjonalny.

Słowa kluczowe: II wojna światowa w Krakowie, Gestapo, Ulica Pomorska, Montelupich, obóz koncentracyjny, Auschwitz

PRZECIWKO WYKLĘTYM – WALKA I PROPAGANDA

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Lekcja pokaże proces dyskredytowania Polskiego Państwa Podziemnego przez władze komunistyczne po roku 1945. Obejmował on bezwzględne działania jednostek Urzędu Bezpieczeństwa przeciwko konspiracyjnym oddziałom zbrojnym, które postanowiły kontynuować walkę o wolną Polskę. Uczniowie zapoznają się z sytuacją w Polsce po zakończeniu II wojny światowej i losami żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego. Przedstawione zostaną mechanizmy komunistycznej propagandy oraz historia

wybranych oddziałów żołnierzy niezłomnych z rejonu Małopolski.

Słowa kluczowe: Polskie Państwo Podziemne, żołnierze wyklęci, UB, NKWD, Montelupich, propaganda, terror

MÓWIĄCE ULICE, CZYLI STRATY WOJENNE KRAKOWA

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 60 minut**

Spacer prowadzi uczestników śladami miejsc związanych z niemiecką okupacją Krakowa w latach 1939–1945. Trasa wiedzie wzdłuż kamienic, które skrywają dramatyczne historie ich mieszkańców – żołnierzy Armii Krajowej, harcerzy Szarych Szeregów, członków Rady Pomocy Żydom „Żegota", duchownych i naukowców. Na dziesięciu przystankach uczniowie poznają biografie i wydarzenia związane z bohaterami opowieści: aresztowania, działalność konspiracyjną i dywersyjną czy przykłady pomocy Żydom. Spacer pokazuje straty miasta zarówno w wymiarze materialnym, jak i ludzkim, często dotyczącym osób w wieku samych uczestników. Zajęcia dają konkretną, lokalną podstawę do refleksji nad omawianymi w szkole zagadnieniami historycznymi i tekstami literackimi o tematyce okupacyjnej. Trasa spaceru wiedzie ulicami: Pomorską, Sienkiewicza, Siemiradzkiego, Łobzowską, Dunajewskiego.

Słowa kluczowe: Generalne Gubernatorstwo, okupacja, konspiracja, polityka terroru, Sonderaktion Krakau, Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, „Żegota", dywersja, Szare Szeregi

Muzeum Nowej Huty

OD WANDY DO SENDZIMIRA, CZYLI KRÓTKA HISTORIA NOWEJ HUTY

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60–90 minut (do uzgodnienia)**

Choć zwana „najmłodszą dzielnicą Krakowa", Nowa Huta wcale nie jest taka młoda. Multimedialne zajęcia pokażą, że dzieje tego terenu nie zaczynają się w 1949 roku, ale w czasach prehistorycznych. Kopiec Wandy, dwory w Branicach czy Ruszczy, forty Twierdzy Kraków – to tylko przykłady nowohuckich zabytków znacznie starszych niż sama dzielnica. Co się stało z miejscowościami, na których terenach powstała Nowa Huta? Kto ją budował? Jakie wydarzenia szczególnie zapisały się w dziejach tej części Krakowa? Odpowiedzi na te i wiele innych pytań będzie można uzyskać podczas spotkania.

Słowa kluczowe: Wanda, Klasztor w Mogile, Dworek Matejki, budowa Nowej Huty, Solidarność

OBJAZD PO DWORACH I PAŁACACH NOWEJ HUTY

- **Wycieczka objazdowa**
- **Czas trwania: 180 minut**
- **Uwaga:** organizacja autobusu we własnym zakresie. Na życzenie zamawiających jest możliwa modyfikacja trasy (tematyki) i czasu trwania wycieczki.

Gdzie znajduje się najstarszy nowohucki zabytek? Kto ufundował kościół w Ruszczy? Czy Kopiec Wandy to jedyny nowohucki kopiec? Tego wszystkiego dowiemy się podczas wycieczki autokarowej na trasie: Mogiła – Pleszów – Branice – Ruszcza – Wadów – Łuczanowice – Kościelniki. Zazwyczaj odwiedzamy trzy lub cztery z wymienionych miejscowości.

Słowa kluczowe: dwory Nowej Huty, Pałac w Kościelnikach, Dworek Matejki, Lamus w Branicach, Dwór w Ruszczy, Dwór w Wadowie, Dwór w Łuczanowicach, zespół dworsko-parkowy w Pleszowie

ŻYCIE CODZIENNE NOWEJ HUTY W CZASACH PRL

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Czym był saturator? Jak długo w PRL czekano na przydział mieszkania? Jak był zorganizowany dzień życia pracownika kombinatu metalurgicznego? Jakiej muzyki słuchano kilkadziesiąt lat temu? Jak w młodości ubierali się nasi dziadkowie i rodzice? Gdzie i na jakie filmy Nowohucia-

nie chodzili do kina? Na te i inne pytania odpowiemy podczas multimedialnej lekcji w muzeum.

Słowa kluczowe: życie codzienne w PRL

JAK BUDOWANO MIASTO IDEALNE, CZYLI ARCHITEKTURA I URBANISTYKA NOWEJ HUTY

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Co to jest socrealizm? Co oznacza „jednostka sąsiedzka"? Co wspólnego z Nową Hutą mieli amerykańscy architekci i dlaczego jest tutaj tyle bram? Odpowiedzi na te i wiele innych pytań będziemy szukać podczas podczas multimedialnych zajęć poświęconych początkom Nowej Huty oraz najważniejszym zmianom w powojennej urbanistyce i architekturze na przykładzie historii tej dzielnicy. Uczniowie zastanowią się, jakie działania są potrzebne do stworzenia nowego miasta i jacy specjaliści są do tego niezbędni.

Słowa kluczowe: architektura Nowej Huty, Tadeusz Ptaszycki, projekt urbanistyczny, jednostka sąsiedzka

ABC NOWEJ HUTY

- **Spacer miejski**
- **Czas trwania: 120 minut**
- **Uwaga:** na życzenie zamawiających jest możliwa modyfikacja trasy (tematyki) i czasu trwania spaceru.

Zapraszamy na spacer edukacyjny po Nowej Hucie, podczas którego uczestnicy poznają historię jednej z najbardziej wyjątkowych dzielnic Krakowa, jej architekturę oraz najważniejsze punkty na mapie lokalnego dziedzictwa. Trasa prowadzi przez najstarsze osiedla, Plac Centralny, Aleję Róż, okolice Teatru Ludowego oraz wybrane miejsca związane z powstaniem i rozwojem Nowej Huty. W trakcie spaceru uczestnicy poznają charakterystyczne cechy architektury socrealistycznej i modernistycznej, dowiedzą się o okolicznościach budowy miasta, życiu codziennym jego mieszkańców oraz wydarzeniach, które tworzyły historię dzielnicy. Spacer oferuje połączenie wiedzy historycznej, architektonicznej i społecznej, pozwalając spojrzeć na Nową Hutę z różnych perspektyw.

Słowa kluczowe: historia Nowej Huty, architektura, socrealizm, modernizm, Plac Centralny, Aleja Róż, Teatr Ludowy, osiedla nowohuckie, dziedzictwo lokalne

ROLA OPOZYCJI NOWOHUCKIEJ W HISTORII POLSKI I KRAKOWA

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 45–60 minut (do uzgodnienia)**

Chociaż Nowa Huta była pomyślana jako wzorcowe miasto socjalistyczne i sztandarowe założenie planu sześcioletniego, jej mieszkańcy wielokrotnie sprzeciwiali się systemowi, który ją stworzył. Pierwszym wielkim buntem Nowohucian były wydarzenia z 1960 roku określane jako „walka o krzyż w Nowej Hucie". Pod koniec lat 70. XX wieku powstała nowohucka organizacja opozycyjna – Chrześcijańska Wspólnota Ludzi Pracy – odwołująca się do tamtych wydarzeń. Dekada lat 80. przyniosła kilkadziesiąt manifestacji ulicznych oraz dwa ważne strajki – w 1981 i 1988 roku – a Nowa Huta uważana była wówczas za bastion Solidarności na południu Polski. Podczas lekcji uczniowie dowiedzą się, w jakich okolicznościach doszło do wyżej wspomnianych wydarzeń i usłyszą historię ofiar śmiertelnych stanu wojennego w Nowej Hucie. Poznają ponadto podziemne pisma, które ukazywały się na jej terenie. Lekcja będzie ilustrowana archiwalnymi materiałami fotograficznymi ze zbiorów muzeum.

Słowa kluczowe: opozycja w Nowej Hucie, Październik 1956, Krzyż Nowohucki, Solidarność

Podziemna Nowa Huta

STAN ZAGROŻENIA

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 45 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane na wystawie *Stan zagrożenia* (Os. Szkolne 37, budynek Zespołu Szkół Mechanicznych nr 3).

Podczas lekcji uczniowie porozmawiają z prowadzącym o wspólnej dla ludzi i zwierząt potrzebie schronienia się w sytuacjach zagrożenia.

Zapoznają się z zagadnieniem budowy schronów w Nowej Hucie, a także z najciekawszymi budowlami ochronnymi na świecie. Będą również mieć okazję zwiedzić oryginalny schron przeciwlotniczy z lat 50. XX wieku i zobaczyć jego charakterystyczne elementy.

Słowa kluczowe: zimna wojna, schrony na świecie, wojna atomowa, obrona cywilna

W CIENIU ŻELAZNEJ KURTYNY

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 45 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane na wystawie *Schrony w Nowej Hucie – dziedzictwo zimnej wojny* (Os. Szkolne 22).

Lekcja dotyczy zimnej wojny oraz schronów przeciwlotniczych budowanych w jej czasie na terenie Polski, w tym licznie w Nowej Hucie.

Podczas zajęć uczniowie zapoznają się z historią schronów oraz rolą obrony cywilnej w okresie PRL. Dowiedzą się, jak miały wówczas wyglądać typowe budowle ochronne i obejrzą oryginalną przestrzeń schronu z lat 50. XX wieku. Wspólnie zastanowimy się też nad współczesnymi zagrożeniami i naszym do nich przygotowaniem.

Słowa kluczowe: Nowa Huta, zimna wojna, propaganda, schron, zagrożenie, obrona cywilna

NOWA HUTA I JEJ SCHRONY

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**
- **Uwaga:** zajęcia obejmują zwiedzanie wystaw *Schrony w Nowej Hucie – dziedzictwo zimnej wojny* (Os. Szkolne 22) i *Stan zagrożenia* (Os. Szkolne 37, budynek Zespołu Szkół Mechanicznych nr 3) oraz spacer pomiędzy wystawami.

Na początku lat 50. XX wieku w związku z zagrożeniem zimnowojennym władze PRL przystąpiły do budowy schronów przeciwlotniczych na terenie kraju. Liczne efekty tego przedsięwzięcia można zobaczyć w Nowej Hucie. W czasie zajęć porozmawiamy o kontekście historycznym budowy schronów – o zimnej wojnie oraz o powstaniu Nowej Huty. Uczniowie dowiedzą się, jak miały wówczas wyglądać typowe budowle ochronne i obejrzą przestrzenie dwóch schronów z epoki. Wspólnie zastanowimy się też nad współczesnymi zagrożeniami i naszym do nich przygotowaniem.

Słowa kluczowe: Nowa Huta, zimna wojna, schron, zagrożenie, obrona cywilna

Muzeum Podgórza

DZIEDZICTWO, CZYLI POMYSŁ NA PRZYSZŁOŚĆ

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 90 minut**

Każdy nosi w sercu swoją „małą ojczyznę”, w której zawsze można znaleźć bogactwo zabytków, tradycji czy zwyczajów (może to być region, miasto, osiedle albo dom rodzinny). Podczas zajęć uczniowie dowiedzą się, kiedy i w jakich okolicznościach na prawym brzegu Wisły powstało miasto oraz poznają wielokulturowe tradycje Podgórza. Na jego przykładzie porozmawiamy o tym, czym jest dziedzictwo kulturowe, jak je chronić i jak o nim opowiadać, by przekazać je następnym pokoleniom. Na koniec uczestnicy zastanowią się nad własnymi „małymi ojczyznami” i spróbują odszukać w nich te elementy, które składają się na ich bogactwo i które warto chronić.

Słowa kluczowe: mała ojczyzna, dziedzictwo, wielokulturowość, tolerancja, ochrona dziedzictwa, UNESCO

(ZA)BUDOWANE MIASTO – PODGÓRZE I JEGO CHARAKTER

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**

Miasto to przede wszystkim przestrzeń. Osiedla, parki, place, ale także nieużytki, ruiny i pustostany. Przestrzeń może być przyjemna, ale może być też trudna, niekomfortowa, a nawet niebezpieczna. Dlaczego jednak tak się dzieje? Czy w mieście ważna jest estetyka albo ekologia? Podczas spaceru będzie można zobaczyć różne oblicza Podgórza – zabytkowe, ale też zapomniane, przekształcone, zdegradowane, a także poddane rewitalizacji i udostępnione. Wspólnie zastanowimy się nad przyczynami takiego stanu rzeczy, będziemy odkrywać ważne dla krajobrazu Podgórza punkty, a też szukać odpowiedzi na pytanie, czy przestrzeń miejska jest przyjazna i dostępna. I dla kogo tak naprawdę projektuje się dzisiaj miasto?

Słowa kluczowe: projektowanie miasta, urbanistyka, zabytki miejskie

Kamienica Hipolitów

W CZTERECH KĄTACH PRADZIADKÓW

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Uczestnicy zajęć poznają realia życia XIX-wiecznej rodziny, obowiązki i przywileje każdego z domowników, codzienne oraz odświętne zwyczaje, a także sposoby na przerwanie domowej nudy. Uczniowie zapoznają się z wybranymi elementami wyposażenia dawnego mieszkania, których zastosowania mogą obecnie już tylko się domyślać, a także odkryją znajome im przedmioty, które – pomimo zmiany wyglądu na przestrzeni ponad stu lat – nadal pełnią te same funkcje i są obecne w prawie każdym współczesnym domu.

Słowa kluczowe: historia codzienności, życie codzienne, przodkowie, dawne gospodarstwo domowe

MODOWY ZAWRÓT GŁOWY

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Ewolucja mody w XIX wieku była nierozerwalnie połączona z ówczesnymi wydarzeniami dziejowymi. Dlaczego zrezygnowano z przepychu dworu Ludwika XVI? Skąd inspiracje antykiem? Jak to naprawdę było z krynoliną? Na te i wiele innych pytań odpowiemy sobie na zajęciach poświęconych modzie sprzed ok. 200 lat. Wykorzystamy ryciny modowe oraz akcesoria, takie jak elementy strojów, błyszcząca biżuteria, elegancki frak czy gustowna torebka. W trakcie warsztatów uczestnicy wykonają własne projekty strojów.

Słowa kluczowe: moda, historia mody, historia obyczajów, XIX wiek

NIE TYLKO BAL... CZYLI JAK SPĘDZANO CZAS WOLNY NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–75 minut**
- **Uwaga:** zajęcia są realizowane w sali edukacyjnej z wykorzystaniem zabytków z epoki.

Podczas zajęć dowiemy się, jak mieszkańcy dawnego Krakowa spędzali czas wolny w okresie po karnawale. Opowiemy o popularnych na przełomie XIX i XX wieku kierunkach podróży i o przywożonych z nich pamiątkach. Sprawdzimy, gdzie w Krakowie można było wybrać się na rekreacyjną przechadzkę. Dowiemy się, jakie aktywności sportowe były najpopularniejsze i gdzie je uprawiano. Zajrzymy również do koszyka piknikowego, w którym znajdziemy przedmioty umilające czas spędzany na świeżym powietrzu. Będzie to okazja do spotkania z niepowtarzalnymi zabytkami z epoki. W części warsztatowej uczniowie wykonają pocztówkę z podróży do przeszłości.

Słowa kluczowe: historia codzienności, życie codzienne, historia obyczajów

Stara Synagoga

ZIEMIA OBIECANA
STAROŻYTNY I WSPÓŁCZESNY IZRAEL

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 90 minut**

W czasie lekcji omówimy historię narodu żydowskiego, począwszy od starożytnego Izraela aż do współczesnego państwa, powstałego w 1948 roku. Nawiążemy do znanych z Biblii miejsc i postaci, takich jak: Abraham, Mojżesz, król Dawid i Salomon, Herod, Świątynia Jerozolimska. Wyjaśnione zostaną pojęcia: Kanaan, *Erec Izrael*, Syjon, Palestyna, Mandat Palestyny, diaspora. Opowiemy także o dwóch największych izraelskich miastach: Jerozolimie – nazywanej miastem trzech religii – i Tel Awiwie – nowoczesnym mieście o polskich korzeniach.

Słowa kluczowe: Syjon, Izrael, Jerozolima, diaspora

BOGACTWO TRADYCJI – ZWYCZAJE ŚWIĄTECZNE

- **Lekcja interaktywna na wystawie *Dzieje i kultura Żydów krakowskich***
- **Czas trwania: 90 minut**

Podczas lekcji omawiane są zasady judaizmu oraz przedmioty związane z kultem religijnym stanowiące wyposażenie synagogi (np. zwój Tory) i domu. Uczestnicy poznają męski ubiór modlitewny – tałes (szal modlitewny) i tefilin (kostki modlitewne) – oraz tradycyjne męskie i kobiece stroje żydowskie, a także ich symboliczne znaczenie. W synagodze mężczyzn (główna sala modlitewna) prezentowane są najważniejsze święta religijnego kalendarza żydowskiego, takie jak: Szabat, Chanuka, Purim, Pesach.

Słowa kluczowe: Tora, synagoga, tradycja, kalendarz i strój żydowski

DOM – CEREMONIE ŻYCIA RODZINNEGO

- **Lekcja interaktywna na wystawie *Dzieje i kultura Żydów krakowskich***
- **Czas trwania: 90 minut**

Tematem lekcji są ceremonie życia rodzinnego Żydów: obrzędy związane z narodzinami dziecka, ceremonia zaślubin, zwyczaje pogrzebowe, a także zagadnienia związane z życiem codziennym, takie jak kuchnia żydowska, nauka w chederze (szkole religijnej), małżeństwo oraz tradycyjny strój żydowski. Podczas zajęć omawiamy również podstawowe zasady judaizmu oraz najważniejsze przedmioty kultu religijnego (Tora, menora, mezuza).

Słowa kluczowe: życie codzienne rodziny żydowskiej, koszerność, bar micwa, tałes, ketuba, mezuza

JUDAIZM – PODSTAWY RELIGII NARODOWEJ ŻYDÓW

- **Lekcja interaktywna na wystawie *Dzieje i kultura Żydów krakowskich***
- **Czas trwania: 90 minut**

Lekcja wprowadza uczniów w świat monoteistycznej religii narodowej Żydów. W trakcie zajęć wyjaśnimy pojęcia Pisma Świętego (kanon Biblii Hebrajskiej – Tanach, Tora) oraz funkcje i wyposażenie budynków sakralnych – Świątyni Jerozolimskiej i synagogi. Omówimy również wybrane tradycyjne święta żydowskie. Podczas zajęć uczniowie będą także mieli okazję zobaczyć przykłady kultury materialnej Żydów, np. zwój Tory, mezuzę, elementy męskiego stroju modlitewnego (tałes, tefilin). Lekcja ma charakter interaktywny i obejmuje wykorzystanie pomocy naukowych oraz zwiedzanie Starej Synagogi jako przykładu tradycyjnego domu modlitwy.

Słowa kluczowe: Tanach, Biblia, dekalog, prawo

HISTORIA ŻYDÓW W POLSCE – OBRAZKI Z HISTORII

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 90 minut**

Podczas lekcji omawiane są następujące zagadnienia: przyczyny pojawienia się osadnictwa Żydów w Polsce, miastotwórcza rola Żydów, ich zawody i zajęcia, przywileje nadawane Żydom przez panujących, organizacja wewnętrzna gmin żydowskich, złoty wiek Żydów polskich i czasy upadku, a także Żydzi na ziemiach polskich pod zaborami, ich udział w walkach o niepodległość Polski, asymilacja na przykładzie Krakowa oraz Żydzi w życiu samorządowym, gospodarczym, politycznym i kulturalnym miast (np. Kraków, Warszawa, Lublin) w okresie międzywojennym.

Słowa kluczowe: Polin, kahał, Kazimierz Wielki, Sejm Czterech Ziem

LOSZN-KOJDESZ I MAME-LOSZN
O JĘZYKU HEBRAJSKIM I JĘZYKU JIDISZ

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 120 minut**

Podczas zajęć scharakteryzujemy język jidysz i język hebrajski. Zaprezentowane zostaną różnice pomiędzy tymi językami, a także różnice pomiędzy biblijnym i współczesnym hebrajskim. Zapoznamy się ponadto z brzmieniem języków żydowskich na przykładzie muzyki tradycyjnej i współczesnej. Prowadzący razem z uczestnikami wskażą wpływy tych dwóch języków na język polski i odwrotnie. Na lekcji zaprezentowany zostanie także zwój Tory i omówimy sposób jego powstawania. Uczestnicy poznają podstawy alfabetu hebrajskiego, aby samodzielnie zapisać swoje imię.

Słowa kluczowe: pismo, język, jidysz, hebrajski, alfabet

MACHABEUSZE SPORTU
ŻYDOWSKIE KLUBY SPORTOWE W KRAKOWIE

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 90 minut**

Uczestnicy zajęć poznają życie sportowe krakowskich Żydów przed II wojną światową. Zostaną przywołani najbardziej zasłużeni żydowscy sportowcy, tacy jak piłkarz Leon Sperling, pływak i piłkarz wodny Juliusz Ritterman, sprinterka Maryla Freiwald, narciarz Henryk Mueckenbrunn i wielu innych. Zaprezentujemy także kluby żydowskie, ich sekcje sportowe oraz obiekty sportowe. Przed wojną kilka tysięcy zawodniczek i zawodników z ponad 20 żydowskich klubów Krakowa z powodzeniem rywalizowało z zawodnikami polskimi w takich dyscyplinach, jak boks, tenis ziemny, tenis stołowy czy lekkoatletyka. Sportowcy ci reprezentowali również Polskę na zainaugurowanych w 1932 roku w Tel Awiwie Igrzyskach Makkabejskich, które wygrali. Punktem kulminacyjnym żydowskiego ruchu sportowego w Polsce przed II wojną światową były Zimowe Igrzyska Makkabi zorganizowane w Zakopanem w 1933 roku, również wygrane przez reprezentację polskich Żydów.

Słowa kluczowe: sport, Makkabi, Makkabiada, żydowski klub sportowy, żydowskie towarzystwo gimnastyczne, żydowskie towarzystwo sportowe

Rydlówka

WESELE – MIĘDZY PRAWDĄ A FIKCJĄ

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 60–75 minut**

Stanisław Wyspiański osnuł *Wesele* na kanwie prawdziwego wydarzenia, w którym brał udział. W dramacie realia ówczesnego Krakowa i jego mieszkańców spotykają się z fikcyjną, symboliczną przestrzenią sztuki. Aby lepiej zrozumieć *Wesele*, postawimy pytania o jego konstrukcję, sensy dosłowne, metaforyczne oraz kontekst historyczny i obyczajowy. Podczas warsztatów przyjrzymy się więc faktom i mitom związanym zarówno ze ślubem Lucjana Rydla, jak i z samym dramatem Wyspiańskiego.

Słowa kluczowe: *Wesele*, Młoda Polska, Stanisław Wyspiański, teatr

CZEŚĆ! NAZYWAM SIĘ THESAURUS...

- **Lekcja interaktywna**
- **Czas trwania: 90 minut**

Muzealne magazyny są pełne niezwykłych artefaktów, a każdy z nich ma swój niepowtarzalny „życiorys". W przestrzeniach skarbca muzeum gromadzi i przechowuje wiele kolekcji. Na zajęciach uczestnicy poznają historie wybranych muzealiów jako przedstawicieli poszczególnych kolekcji (np. militariów, malarstwa, tkanin, judaików, teatraliów i rzemiosła cechowego), a także sposób ich przechowywania jako obiektów zabytkowych. Zadaniem uczniów będzie samodzielna analiza wybranego eksponatu połączona z próbą naszkicowania jego „życiorysu" – zastosowania, użyteczności oraz osobistych emocji i refleksji, które ten obiekt w nich wywołuje. Szczegóły zostaną ustalone przy zamówieniu lekcji.

Słowa kluczowe: artefakt, magazyn zbiorów, dzieła sztuki, kolekcje, chronologia, muzealium

SKARBIEC OD KUCHNI

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 120 minut**

Oddział Thesaurus Cracoviensis (Skarbiec Krakowa) to trzy poziomy pomieszczeń przeznaczonych do przechowywania zgromadzonych przez Muzeum Krakowa artefaktów oraz jeden poziom dedykowany Działowi Konserwacji (znajdują się tu Pracownie Konserwacji: metalu, szopek, mebli i rzemiosła artystycznego, papieru, tkanin oraz malarstwa). W ramach zajęć zrealizujemy dwa tematy w systemie rotacyjnym: po części magazynowej oprowadzi pracownik tego działu, a ponadto uczestnicy odwiedzą Pracownie Konserwacji i wybrana pracownia poprowadzi warsztaty. Szczegóły zostaną uzgodnione przy zamówieniu lekcji.

Słowa kluczowe: zbiory, kolekcja, konserwacja, bezpieczeństwo zbiorów, dzieła sztuki, kolekcje, chronologia, muzealium

SPOTKANIE Z KONSERWATOREM DZIEŁ SZTUKI

- **Warsztaty muzealne**
- **Czas trwania: 120 minut**
- **Uwaga:** opiekun grupy ma do wyboru dwa z sześciu proponowanych poniżej bloków tematycznych.

Zajęcia będą realizowane w podziale na dwie podgrupy, w systemie rotacyjnym (dwa tematy po około 45 min). Warsztaty prowadzą specjaliści z Pracowni Konserwacji Muzeum Krakowa. Podczas zajęć uczestnicy odwiedzają Pracownie Konserwacji, a w ramach wybranych warsztatów poznają zagadnienia, z którymi mierzą się konserwatorzy w swojej pracy.

1. W PRACOWNI KONSERWACJI TKANIN

W trakcie zajęć zaprezentujemy podstawowe rodzaje zdobień tkanin, takie jak hafty, aplikacje i malowidła. Omówione zostaną tradycyjne techniki ich tworzenia oraz wykorzystywane materiały. Podczas wizyty w pracowni uczestnicy obejrzą narzędzia i urządzenia stosowane przez konserwatorów. W części praktycznej wykonamy próbki haftu.

2. W PRACOWNI KONSERWACJI SZOPEK

Uczniowie zapoznają się z elementami konstrukcji szopki w oparciu o wybrany przykład z kolekcji Muzeum Krakowa. Zostaną zaprezentowane podstawowe techniki i materiały wykorzystywane do budowy szopek, ich konstrukcji, zdobień oraz konserwacji. W części praktycznej wykonamy element szopki wraz ze zdobieniami.

3. W PRACOWNI KONSERWACJI PAPIERU

Podczas zajęć przedstawimy budowę książki oraz szczegóły pracy introligatora: kolejne etapy przygotowania okładki, składania i szycia stron, a także zastosowanie narzędzi, takich jak szywnica, prasa ręczna i kostka introligatorska. W części praktycznej wykonamy jedno z dwóch zadań (do wyboru w trakcie zamawiania warsztatu) – notes lub ozdobny papier (w tym przypadku do odbioru w umówionym terminie).

4. W PRACOWNI KONSERWACJI METALU

Uczestnicy zaznajomią się z trudną, lecz fascynującą dziedziną sztuki, jaką jest metaloplastyka. W części teoretycznej zostaną omówione rodzaje metali, ich stopy i właściwości plastyczne, a także wyzwania, z jakimi muszą się mierzyć konserwatorzy metalu. W części praktycznej znajdzie się pokaz wykonania kopii monety z żywicy epoksydowej.

5. W PRACOWNI KONSERWACJI MEBLI I RZEŹBY

W trakcie zajęć zaprezentujemy krótką historię sztuki pozłotniczej oraz rodzaje materiałów i technik stosowanych w tej dziedzinie na przestrzeni wieków. Uczniowie będą mieli okazję poznać mozolny i czasochłonny proces rekonstrukcji obiektu, realizowany zanim zostanie on poddany złoceniu. W części praktycznej wykonamy złocenia szlagmetalem.

6. W PRACOWNI KONSERWACJI MALARSTWA

Uczestnicy poznają wybrane techniki malarskie oraz rodzaje związanych z nimi podłoży. Omówione zostaną materiały i narzędzia stosowane przez konserwatorów malarstwa, a także zasady ekspozycji i przechowywania obrazów. W części praktycznej zajmiemy się przygotowaniem podłoży do różnych technik malarskich.

Słowa kluczowe: konserwacja, techniki artystyczne, sztuka, kolekcje

Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

TAJEMNICE FORTU NR 52A JUGOWICE

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 75 minut**

W trakcie spaceru uczestnicy poznają historię Fortu nr 52a Jugowice. Dowiedzą się, czym był fort pancerny z końca XIX wieku i dlaczego został ulokowany w tym właśnie miejscu. Zaprezentowane zostanie odrestaurowane wnętrze obiektu, pomieszczenia przeznaczone na koszary, wieżyczki strzelnicze oraz tzw. ściana narażona. Uczniowie dowiedzą się także, jak wyglądały realia stacjonowania załogi w forcie w okresie wojennym i pokojowym. Poznają ponadto losy obiektu po oddaniu go do użytku cywilnego oraz historię jego rewitalizacji.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, armia Austro–Węgier, fort pancerny, architektura forteczna, Fort nr 52a Jugowice

ŻYCIE CODZIENNE ŻOŁNIERZY C.K. TWIERDZY KRAKÓW

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

W trakcie zajęć uczestnicy dowiedzą się, dlaczego w XIX-wiecznym Krakowie stacjonowali żołnierze należący do armii austro-węgierskiej, gdzie mieszkali oni w czasie pokoju, a gdzie w trakcie wojny, gdzie ćwiczyli swoje umiejętności i do jakich należeli formacji. Opowiemy również, jak wyglądały ich mundury, wyposażenie i broń, czym było zaplecze twierdzy i co z jego bogatego zasobu zachowało się do dnia dzisiejszego. Poznamy Szkołę Kadetów Piechoty w Łobzowie, Koszary im. Arcyksięcia Rudolfa i Koszary im. Cesarza Franciszka Józefa, gmach szpitala garnizonowego na Wawelu, arsenał, prochownię, piekarnię forteczną oraz wiele innych ciekawych miejsc. Ilustracją do omawianej tematyki będą materiały w postaci historycznych map, schematów, zdjęć archiwalnych i współczesnych, a także rekonstrukcje cyfrowe. Zajęcia są w całości realizowane w odrestaurowanym Forcie nr 52a Jugowice, stanowiącym część Twierdzy Kraków.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, armia Austro–Węgier, architektura forteczna, Kraków na przełomie XIX i XX wieku

WIELKA WOJNA U WRÓT KRAKOWSKIEJ TWIERDZY

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

W trakcie lekcji uczestnicy poznają przebieg działań wojennych podczas bitwy o Kraków w listopadzie i grudniu 1914 roku. Dowiedzą się także, jakie działania były podejmowane na tyłach frontu – jak przebiegała ewakuacja ludności cywilnej, pomoc rannym i jak funkcjonowały szpitale. Opowiemy również o tym, gdzie zatrzymała się ofensywa rosyjska, co działo się z jeńcami wojennymi oraz gdzie chowano poległych żołnierzy. Odszukamy na mapie wzgórze Kaim i dowiemy się, o czym przypomina znajdujący się na nim obelisk. Zajęcia zostaną zilustrowane materiałami w postaci map, schematów, a także zdjęć archiwalnych i współczesnych.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, I wojna światowa, bitwa o Kraków, armia Austro–Węgier, ludność cywilna

HISTORIA HARCERSTWA W PIGUŁCE

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 75 minut**

Wystawa *Harcerskie ścieżki* opowiada o fenomenie i dziejach ruchu harcerskiego w Polsce. Uczestnicy dowiedzą się, czym był skauting oraz jak trafił na ziemie polskie, a także kim byli Robert Baden-Powell, Olga i Andrzej Małkowscy czy Kazimierz Lutosławski. Poznają bogatą historię ruchu harcerskiego, jego tradycję i metodykę. Zobaczą również, jak harcerze pracują obecnie, co ciekawego robią, ile organizacji znajduje się pod patronatem prezydenta i czym się one między sobą różnią. Zajęcia są dedykowane szczególnie osobom, które nie miały doświadczenia z harcerstwem.

Słowa kluczowe: harcerstwo, wychowanie młodzieży, Olga i Andrzej Małkowscy, niepodległość, II wojna światowa, PRL, Solidarność

SKAUTING PLUS NIEPODLEGŁOŚĆ

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

Założyciel polskiego harcerstwa Andrzej Małkowski powiedział kiedyś, że „harcerstwo to skauting plus niepodległość". Harcerze od samego początku istnienia ruchu angażowali się w walki o odrodzenie państwa polskiego, a ich działania przybrały na sile wraz z wybuchem I wojny światowej. Służyli w Legionach i Polskiej Organizacji Wojskowej. Pełnili służbę pomocniczą, a także prowadzili szpitale, opiekując się zarówno żołnierzami, jak i cywilami. Od 1918 roku wstępowali do samoobron, Armii Ochotniczej i Straży Granicznej. Brali udział w rozbrajaniu armii zaborczych, agitacji na rzecz plebiscytów o przynależność terenów spornych do Polski, w powstaniu wielkopolskim i powstaniach śląskich oraz w wojnie polsko-bolszewickiej. Ramy czasowe zagadnień poruszanych na zajęciach obejmują lata 1914–1921. W czasie lekcji zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: harcerstwo, niepodległość, wojna polsko-bolszewicka, Legiony Polskie, powstanie wielkopolskie, powstania śląskie

„SZKOŁA ZA LASEM", CZYLI HARCERSTWO W OKUPOWANEJ POLSCE

- **Lekcja muzealna**
- **Czas trwania: 60 minut**

W czasie lekcji uczniowie przypomną sobie najważniejsze wydarzenia II wojny światowej, a także poznają lokalną historię z perspektywy harcerzy. Zajęcia odbywają się na wystawie *Harcerskie ścieżki*, gdzie z pomocą muzealnych eksponatów cofniemy się w czasie do okresu okupacji. Uczestnicy usłyszą opowieści o Szarych Szeregach i Związku Koniczyn. Poznają zarówno historie znane z książki *Kamienie na szaniec* Aleksandra Kamińskiego, jak i inne – np. dotyczące akcji „Koppe". Zwrócimy uwagę zwłaszcza na działalność krakowskich harcerzy i historię podgórskiego plutonu „Alicja". Wyjaśnimy również, czym był „Goniec Krakowski". W czasie lekcji zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Szare Szeregi, Związek Koniczyn, Armia Krajowa, konspiracja, harcerstwo, *Kamienie na szaniec*

W DOBRYM STYLU – ROMANIZM I GOTYK

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**

Choć średniowiecze minęło wieki temu, to powstałe wówczas dzieła przetrwały próbę czasu i możemy je podziwiać do dziś. Na ziemiach polskich, więc i w Krakowie, zachowało się wiele przykładów dawnego budownictwa. W średniowieczu wykształciły się dwa wielkie style architektoniczne – romanizm i gotyk. Sztuka romańska triumfowała na terenie Francji i Niemiec. Kościoły pełniły wówczas nie tylko rolę sakralną, ale były także schronieniem dla mieszkańców podczas licznych najazdów. Dlatego właśnie w budownictwie romańskim królowały solidne kamienne mury, wąskie otwory okienne czy masywne wieże. Z kolei sztuka gotycka zamieniła kamień na cegłę, a małe okna na wielkie ostrołukowe przestrzenie wypełnione kolorowymi witrażami. Zapraszamy na spacer, podczas którego zobaczymy najlepsze przykłady romanizmu i gotyku, jakie zachowały się w Krakowie. Na naszej trasie znajdą się kościoły, obiekty miejskie i budynki uniwersyteckie. Wspólnie odkryjemy tajniki dawnej architektury i wyjaśnimy pojęcia, takie jak biforium, pinakiel czy maswerk.

Słowa kluczowe: romanizm, biforium, gotyk, Kazimierz Wielki, św. Wojciech, średniowiecze, Kościół Mariacki, witraż, maswerk, pinakiel, Collegium Maius

W DOBRYM STYLU – RENESANS

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**

Epoka renesansu to czas rozwoju nauki i kultury, wielkich odkryć geograficznych oraz humanizmu – czas, kiedy w centrum zainteresowania znalazł się człowiek. To także moment odrodzenia sztuki, która poszukiwała wzorców w świecie antycznym. Renesans rozkwitł w Italii i stamtąd właśnie dotarł do Krakowa. Wszak w XVI wieku na tronie polskim zasiadła Bona Sforza, która pochodziła z włoskiego miasta Bari. Nic więc dziwnego, że najlepszych przykładów architektury renesansowej należy szukać na Wzgórzu Wawelskim. To tam możemy podziwiać wielki arkadowy dziedziniec, który pamięta czasy ostatnich Jagiellonów. Tam również znajduje się pierwsza na ziemiach polskich królewska kaplica grobowa. Zapraszamy na spacer, podczas którego odwiedzimy Wawel i wejdziemy w ulicę Kanoniczą, by zobaczyć wspaniałe renesansowe kamienice i założenia pałaców miejskich. Odwiedzimy także Rynek Główny. Odkryjemy tajniki renesansowej sztuki i wyjaśnimy pojęcia, takie jak panoplium, kopuła czy maszkaron.

Słowa kluczowe: renesans, kamienica, maszkaron, arabeska, Zygmunt Stary, panoplium, kopuła, maszkaron

W DOBRYM STYLU – BAROK

- **Spacer edukacyjny**
- **Czas trwania: 90 minut**

Za ojczyznę stylu barokowego uznaje się Włochy. Po uporządkowanym, nawiązującym do antyku renesansie przyszedł czas na twórczość pełną dynamiki i nieregularnych form, sztukę, która miała fascynować i zaskakiwać jednocześnie. Barok w architekturze i sztuce wkroczył także do Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zdobył dwór królewski, odmienił wnętrza świątyń, nasycił miejskie ulice wzniosłością, kamienicom nadał dostojny charakter, a publiczne budowle i magnackie pałace napełnił bogactwem i przepychem. W Krakowie najbardziej znamienite przykłady stylu barokowego odnajdziemy w Kolegiacie św. Anny, w Kościele św. św. Piotra i Pawła, na Kleparzu, Salwatorze, a nawet prastarym Wzgórzu Wawelskim. Oglądając arcydzieła barokowej architektury i sztuki Krakowa, poznamy genezę tego stylu, nauczymy się rozpoznawać jego charakterystyczne elementy, a także zaznajomimy się ze znakomitymi artystami i ideami, którym podporządkowali swoją twórczość. Wspólnie odkryjemy tajniki barokowej architektury i poznamy pojęcia takie, jak stiuk, *danse macabre* czy iluzja.

Słowa kluczowe: style w sztuce, barok, kontrreformacja, sarmatyzm, mistycyzm, architektura, vanitas, *danse macabre*, stiuk, putto, iluzja

Oferta okazjonalna – JESIEŃ

Z PODGÓRZA DO NIEPODLEGŁOŚCI

- **Lekcja muzealna**
- **Muzeum Podgórza**
- **Czas trwania: 90 minut**

31 października 1918 roku żołnierze polscy pod dowództwem porucznika Antoniego Stawarza rozbroili oddziały austriackie w Podgórzu, a następnie przemaszerowali w kierunku Rynku Głównego w Krakowie, niosąc mieszkańcom upragnioną niepodległość. Miasto, przystrojone z tej okazji w biało-czerwone flagi, jako pierwsze w Polsce odzyskało wolność. Podczas zajęć przyjrzymy się początkom I wojny światowej, siłom, które brały w niej udział oraz opowiemy o kulisach i konsekwencjach buntu w podgórskich koszarach. Zapewniamy, że jest to opowieść godna dobrego filmu!

Słowa kluczowe: niepodległość, I wojna światowa, zabory, święto narodowe, odzyskanie niepodległości

Oferta okazjonalna – WIOSNA

TADEUSZ KOŚCIUSZKO – ŻOŁNIERZ WOLNOŚCI

- **Lekcja muzealna**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: ok. 60 minut**

Tadeusz Kościuszko przysięgał walczyć w obronie Rzeczypospolitej 24 marca 1794 roku na krakowskim rynku. Ten akt był jednocześnie początkiem insurekcji kościuszkowskiej. W związku z rocznicą przysięgi Kościuszki podczas lekcji przybliżymy postać naszego bohatera oraz zaprezentujemy pamiątki i repliki mundurów z okresu insurekcji zgromadzone przez Muzeum Krakowa w przestrzeni wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca*.

Słowa kluczowe: Tadeusz Kościuszko, insurekcja kościuszkowska, Józef Wodzicki, walka o niepodległość

ŚLADAMI TADEUSZA KOŚCIUSZKI

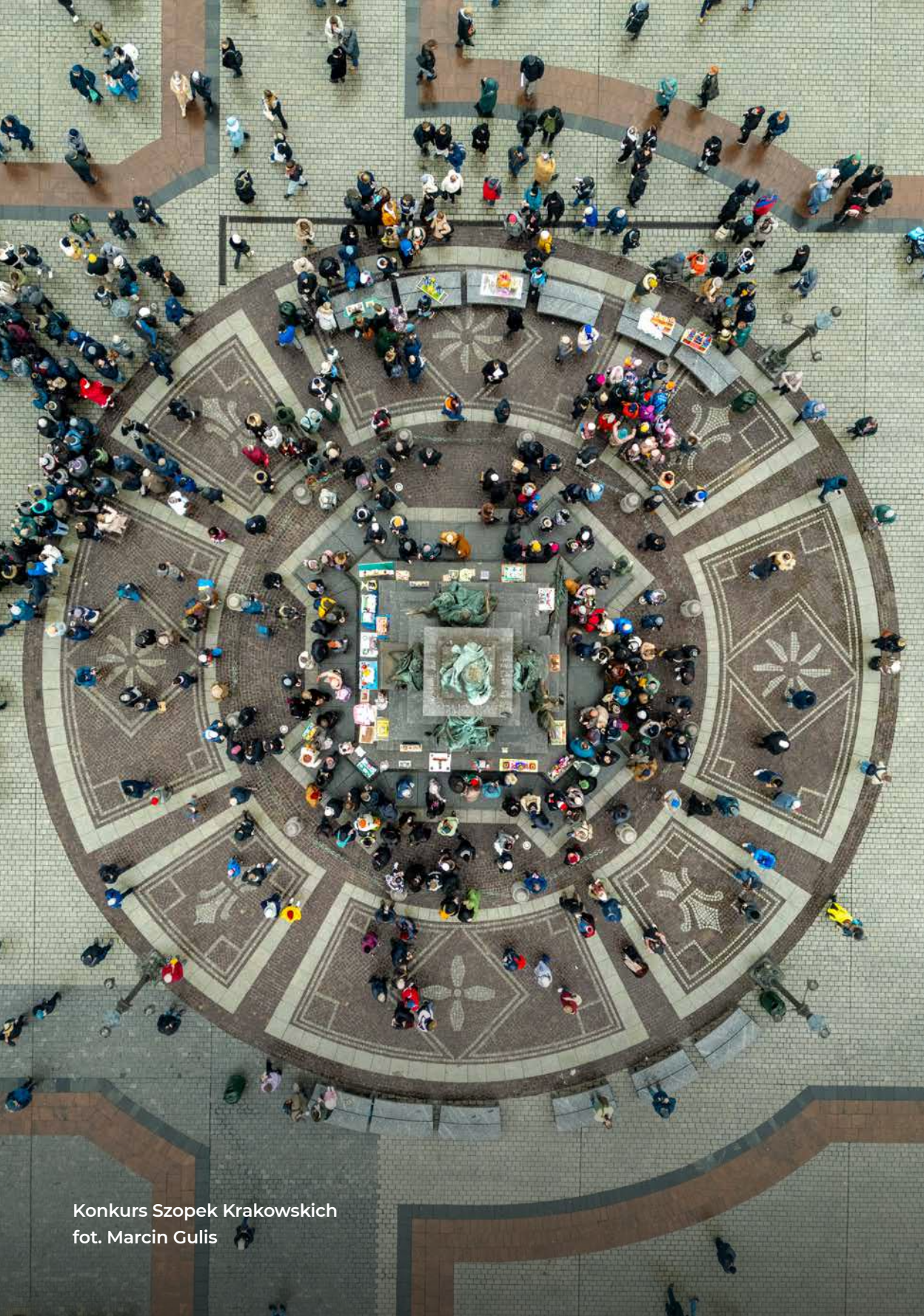
- **Spacer edukacyjny**
- **Pałac Krzysztofory**
- **Czas trwania: ok. 60 minut**

Za sprawą przysięgi Tadeusza Kościuszki, złożonej na Rynku Głównym 24 marca 1794 roku, Kraków stał się miejscem symbolicznego wybuchu insurekcji. W związku z rocznicą przysięgi, która zapoczątkowało walkę powstańców w obronie Rzeczypospolitej, udamy się śladami Tadeusza Kościuszki wokół krakowskiego Starego Miasta. Spacer rozpocznie się w Pałacu Krzysztofory i poprzez Rynek Główny poprowadzi miejscami związanymi z naszym bohaterem narodowym. Po drodze przedstawione będą szczegóły wydarzeń 1794 roku.

Słowa kluczowe: Rynek Główny, Kamienica Szara, Wieża Ratuszowa, przysięga Kościuszki, ul. Loretańska, Kamienica Pod Orłem

Zajęcia *Za murami krakowskiego getta*
Apteka pod Orłem
fot. Muzeum Krakowa

Konkurs Szopek Krakowskich
fot. Marcin Gulis

ZAJĘCIA ONLINE

Oferta zajęć online kierowana jest w szczególności do grup, które z różnych powodów nie mają możliwości uczestniczenia w spotkaniach stacjonarnych na terenie muzeum. Program zawiera tematy z zakresu **edukacji regionalnej, historycznej i polonistycznej**. Są to równocześnie zagadnienia, w których Muzeum Krakowa się specjalizuje.

Wykorzystujemy **aktywizujące metody** prowadzenia zajęć online, takie jak quizy, praca w grupach, karty pracy, praca z relacjami i fragmentami filmów oraz planami itp. Prezentujemy uczestnikom zbiory muzealne, osadzając je w kontekście realizowanego tematu.

TROPICIELE KRAKOWSKICH LEGEND

- **Zajęcia dla uczniów klas I–IV szkół podstawowych**
- **Czas trwania: 60 minut**

Kraków jest miastem, w którym historia miesza się z legendami. Poznając topografię miasta i jego najważniejsze miejsca oraz zabytki, będziemy odkrywali jego tajemnice i legendy. Warsztaty zaczniemy od wirtualnej podróży po dawnym Krakowie, gdzie odwiedzimy m.in. Wzgórze Wawelskie, Okół, Rynek Główny oraz zobaczymy, jak Kraków wyglądał przed wiekami. Podczas zajęć poznamy trzy legendy: o Smoku Wawelskim, o Panu Twardowskim oraz o kogucie z Krzysztoforów. Każdy z uczestników zajęć, wyposażony w mapę oraz samodzielnie przygotowane postacie ze wspomnianych legend (Pan Twardowski, pająk Maciek, diabeł, kogut, kucharka, smok, król Krak, królewna Wanda, szewczyk Skuba, owca), w trakcie opowieści będzie je przyklejał w odpowiednich miejscach oraz oznaczał ich śladami trasy wędrówek poszczególnych bohaterów (legenda o Smoku Wawelskim – smocze jajo, legenda o Twardowskim – odcisk buta, legenda o kogucie z Krzysztoforów – ślad koguciej łapy). W efekcie osadzimy krakowskie legendy w historii i topografii miasta. Zajęcia podsumujemy testem sprawdzającym wiedzę zdobytą przez uczestników.
Uwaga: w trakcie zajęć będą potrzebne materiały plastyczne: kredki lub flamastry, nożyczki i klej. Ponadto przed zajęciami nauczyciel otrzyma od prowadzącego materiały niezbędne do realizacji zajęć: plan Krakowa i kartę z postaciami do wycięcia.

KRAKOWSKI RYNEK PRZEZ WIEKI, CZYLI JAKIM RYTMEM BIJE SERCE MIASTA

- **Zajęcia dla uczniów klas IV–VIII szkół podstawowych**

Zajęcia przybliżą fenomen Krakowa – stolicy politycznej i kulturalnej Polski – oraz jego najważniejszego placu miejskiego. Wspólnie zastanowimy się, dlaczego krakowski rynek nazywany jest „sercem miasta" i dlaczego wciąż pozostaje wizytówką Krakowa. Odkryjemy, jakie funkcje pełnił na przestrzeni stuleci i jak wyglądało toczące się tu niegdyś życie codzienne. Poznamy historię najważniejszych rynkowych budynków oraz mieszkańców wielokulturowego miasta. Przeniesiemy się także w świat legend, zwyczajów oraz niezwykłych wydarzeń, do których doszło na rynku. W czasie zajęć będziemy korzystać z prezentacji multimedialnej ukazującej bogate zbiory muzealne. Przyjrzymy się także zabytkowym fotografiom, a ponadto uczestnicy będą mogli poznać dawne źródła pisane dotyczące Rynku Głównego. Odbędziemy więc prawdziwy wirtualny spacer po mieście w jego różnych odsłonach historycznych.

WIELKANOCNE ZWYCZAJE W DAWNYM KRAKOWIE

- **Zajęcia dla uczniów szkół podstawowych**
- **Czas trwania: ok. 60 minut**

Święta to czas wyjątkowy, odmienny od codzienności i związany ze specyficznymi rytuałami. Czas świąteczny nie musi ograniczać się tylko do kalendarzowych dni Świąt, ale może zaczynać się dużo wcześniej i trwać o wiele dłużej. W ciągu roku okazji do świętowania jest mnóstwo, ale dwie z nich są szczególnie ważne i wyznaczają całoroczny rytm. Pierwsza z nich to zimowe Boże Narodzenie, pełne symboli i „odwiecznych" zwyczajów. Drugim ważnym okresem w roku jest Wielkanoc wraz z Wielkim Postem i zwyczajami przedłużającymi świętowanie na wiele dni po samym Święcie. Przygotowanie palmy, malowanie jajek i polewanie się wodą w śmigus-dyngus to tradycje znane i dziś. Ale jak do Wielkiejnocy przygotowywali się nasi pradziadkowie? Czy na poniedziałku się kończyło? Co należy włożyć do koszyczka, żeby tradycji stało się zadość? Czym była Rękawka, a czym Emaus? Kiedy i gdzie

można było spotkać pucheroka? W czasie zajęć uczestnikom zaprezentowane zostaną muzealne zbiory i fotografie związane z omawianymi zwyczajami. Uczniowie będą mieli także okazję opowiedzieć o własnych doświadczeniach świątecznych. Na koniec rozwiążemy quiz dotyczący poznanych zwyczajów lub wykonamy proste zadanie plastyczne.

LAJKONIK – OD LEGENDY DO TRADYCJI

- **Zajęcia dla uczniów szkół podstawowych**

Coroczny pochód orszaku Lajkonika, który przemierza ulice Krakowa w oktawę Bożego Ciała, to jedna z najbardziej rozpoznawalnych i barwnych tradycji dawnego stołecznego miasta. Tatarzyn na sztucznym koniu z buławą w ręce oblegany przez tłumy Krakowian rozdaje im szczęście, zwiastuje pomyślność w kolejnym roku. Zajęcia są prowadzone z pokazem autentycznych strojów orszaku, krótkich materiałów audio-video oraz prezentacją ze zdjęciami. Prowadzący opowiada o krakowskiej tradycji pochodu Lajkonika, poczynając od legendy o najeździe Tatarów i dzielnych flisakach wiślanych. Następnie przedstawia samą postać Lajkonika i członków jego orszaku. Prezentuje zgromadzone w magazynie stroje (w tym strój Lajkonika wg projektu Stanisława Wyspiańskiego) i omawia ich charakterystyczne elementy. Udostępnia też film ukazujący fragment pochodu wraz z towarzyszącą mu muzyką. Do zajęć dołączony jest również wzór do wycięcia turbanu i link z filmowym instruktażem, aby młodsi uczestnicy mogli po zajęciach przygotować swoje lajkonikowe czapki. Zakres tematyczny zostanie dostosowany do grupy odbiorców.

SZOPKA KRAKOWSKA, CZYLI JAK OPOWIEDZIEĆ KRAKÓW

- **Zajęcia dla uczniów szkół podstawowych i nauczycieli (opiekunów grup chcących przystąpić do Konkursu Szopek Krakowskich)**

Zapraszamy do magicznego świata szopki krakowskiej. Zajęcia pozwolą zanurzyć się w bogatych tradycjach i legendach miasta. Pokażemy, jak zdekodować to miejscowe dziedzictwo oraz poznać i zrozumieć wyjątkowość szopkarstwa krakowskiego. Opowiemy historię szopki, wskażemy najważniejsze elementy wyróżniające to krakowskie rzemiosło, przybliżymy sylwetki twórców i wskażemy, gdzie można się nauczyć podstaw wykonywania szopki, aby wziąć udział w dorocznym Konkursie Szopek Krakowskich. Zakres tematyczny zajęć zostanie dostosowany do grupy odbiorców.

WOLNOŚĆ PO KRAKOWSKU – 123 LATA PAMIĘCI I WALKI

- **Zajęcia dla uczniów klas VII–VIII szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych**

Utrata niepodległości w 1795 roku była jedną z największych tragedii, jakie na przestrzeni dziejów spotkały Polskę. Po powstaniu kościuszkowskim zniknęła ona z map Europy na kolejne 123 lata. Jak to się stało, że naród polski przetrwał ponad wiek bez własnego państwa? Jakie wydarzenia podtrzymywały polskiego ducha, jak w tych trudnych czasach funkcjonowało społeczeństwo Krakowa i okolicy, jak walczono na polach bitewnych i jak wojowano bez użycia broni? Jaką rolę w tych trudnych dziejach narodu odegrał Kraków i dlaczego to właśnie tutaj 31 października 1918 roku rozpoczęła się wolność? Zapraszamy na zajęcia, w czasie których przyjrzymy się rozbiorowej historii Polski przez pryzmat Krakowa, odkrywając równocześnie fenomen miasta, które w tych trudnych czasach było ostoją polskości. Zajęciom będzie towarzyszyć prezentacja zawierająca muzealia z epoki oraz elementy aktywizujące wraz z zadaniami do wykonania przez uczestników.

WESELE – MIĘDZY PRAWDĄ A FIKCJĄ

- **Zajęcia dla uczniów szkół ponadpodstawowych**
- **Czas trwania: 45–60 minut**

Stanisław Wyspiański osnuł *Wesele* na kanwie prawdziwego wydarzenia, w którym brał udział. W dramacie realia ówczesnego Krakowa i jego mieszkańców spotykają się z fikcyjną, symboliczną przestrzenią sztuki. Aby lepiej zrozumieć *Wesele*, postawimy pytania o jego konstrukcję, sensy dosłowne, metaforyczne oraz kontekst historyczny i obyczajowy. Podczas warsztatów przyjrzymy się więc faktom i mitom związanym zarówno ze ślubem Lucjana Rydla, jak i z samym dramatem Wyspiańskiego. Punktem wyjścia dla

naszych rozważań stanie się miejsce, w którym podczas zabawy weselnej Lucjana i Jadwigi narodził się pomysł na dramat opowiadający o nas, o Polakach i naszej historii. Zajęcia w miarę możliwości będą realizowane w przestrzeni muzeum – uczniowie zobaczą więc historyczne pomieszczenia, gdzie odbyło się tytułowe wesele. W sytuacji, gdy poprowadzenie zajęć w muzeum nie będzie możliwe, oprzemy się na fotografiach, które również pozwolą nam dobrze poznać przestrzeń wystawy.

„I WYROSŁY CZARNE MURY, BEZ KRESU I KOŃCA”

ZAGŁADA KRAKOWSKICH ŻYDÓW

- **Zajęcia dla uczniów klas VII–VIII szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych**

Celem warsztatów jest przybliżenie zagadnienia Zagłady polskich Żydów w ramach tzw. akcji „Reinhardt” na terenie Generalnego Gubernatorstwa. Punktem wyjścia do omówienia tematu będą polityka III Rzeszy wobec Żydów w latach 1933–1939 oraz losy żydowskich mieszkańców Krakowa w trakcie niemieckiej okupacji w latach 1939–1945, z szerszym kontekstem wydarzeń w okupowanej Polsce. Podczas zajęć prześledzony zostanie proces Zagłady – od dyskryminacji słownej, poprzez dyskryminację prawną, kończąc na eksterminacji polskich Żydów w obozach zagłady w Bełżcu i Auschwitz-Birkenau. Poza tematyką historyczną podejmowane będą również kwestie związane z prawami człowieka, dyskryminacją oraz rasizmem we współczesnym świecie. Zajęcia warsztatowe będą oparte o pracę ze źródłami historycznymi (relacjami świadków i ofiar Zagłady), materiały audio-wizualne (archiwalne zdjęcia i filmy) oraz karty pracy zbudowane na definicjach pojęć, takich jak ksenofobia, rasizm i dyskryminacja.

CODZIENNOŚĆ OKUPOWANEGO KRAKOWA

- **Zajęcia dla uczniów klas VII–VIII szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych**

W czasie II wojny światowej życie codzienne w okupowanym mieście było naznaczone terrorem i represjami ze strony Niemców. Krakowianie musieli zmagać się z trudnościami związanymi z brakiem żywności, narastającym ubóstwem i ciągłym zagrożeniem. Jednocześnie w podziemiu kwitło życie kulturalne i edukacyjne, a mieszkańcy wykazywali opór wobec okupanta, zarówno czynny, jak i bierny. Pracując w grupach, będziemy szukać odpowiedzi na pytania dotyczące ówczesnego życia w Krakowie. Czy dzieci chodziły do szkoły w czasie II wojny światowej? Jakimi pieniędzmi płacono w czasie okupacji? Jak zdobywano żywność? Dlaczego Armia Krajowa zabraniała chodzenia do kina? Dowiemy się, co znaczyły słowa, takie jak szczekaczka, donos, szmugiel, kartki na żywność, tandeta, łapanki, prasa gadzinowa, tajne nauczanie, afisz śmierci czy prasa konspiracyjna. Poznamy też emocje, obawy, nadzieje oraz problemy i dylematy dnia codziennego towarzyszące okupacyjnej rzeczywistości Krakowa w latach 1939–1945. W czasie warsztatów przeanalizujemy materiały historyczne: plan Krakowa, prasę konspiracyjną i gadzinową, kartki żywnościowe oraz afisz śmierci.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Zajęcia prowadzimy na platformie Zoom:
- trwają ok. 45–60 minut;
- są realizowane w oparciu o muzealne zbiory;
- zawierają elementy aktywizujące grupę.

Udział w zajęciach jest odpłatny i wynosi 150 zł od grupy. Płatności należy dokonać przed zajęciami przelewem na podany przy rezerwacji numer konta.

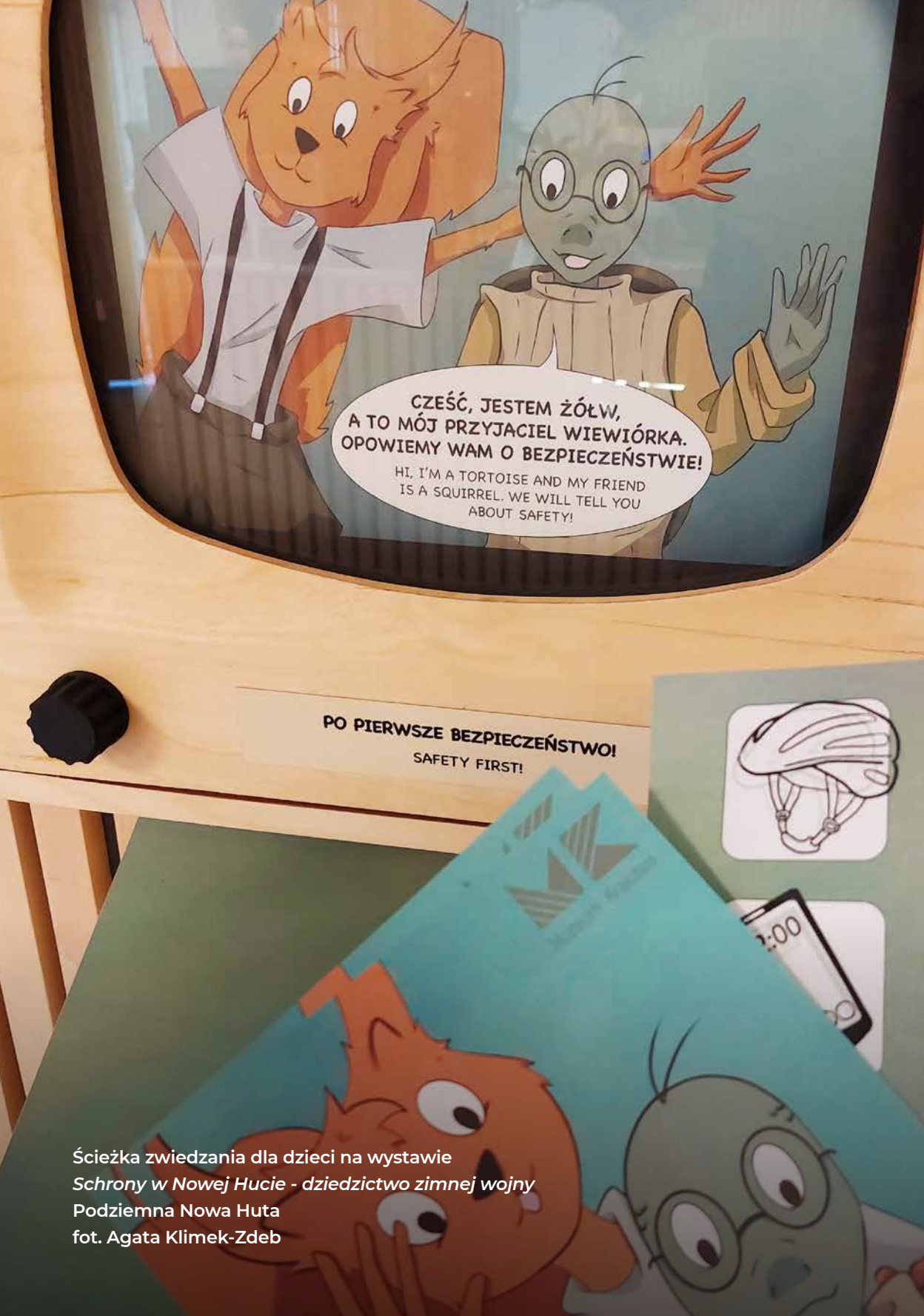
W zajęciach może wziąć udział maksymalnie 35 osób.

Rezerwacje zajęć online proszę składać mailowo na adres zdalnelekcje@muzeumkrakowa.pl. W wiadomości należy podać wszystkie dane podmiotu, który będzie dokonywał płatności, niezbędne do prawidłowego wystawienia faktury przez muzeum (nazwa nabywcy, adres, NIP, adres mailowy do przesłania dokumentu).

Odwołanie zajęć jest możliwe do 24 h przed ich terminem, a po tym czasie pieniądze nie będą zwracane.

W trakcie zajęć obecność opiekuna grupy jest obowiązkowa.

Zarezerwowanie zajęć edukacyjnych jest równoznaczne z akceptacją *Regulaminu zajęć edukacyjnych on-line w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa* (dostępny na stronie www.muzeumkrakowa.pl).

Ścieżka zwiedzania dla dzieci na wystawie
Schrony w Nowej Hucie - dziedzictwo zimnej wojny
Podziemna Nowa Huta
fot. Agata Klimek-Zdeb

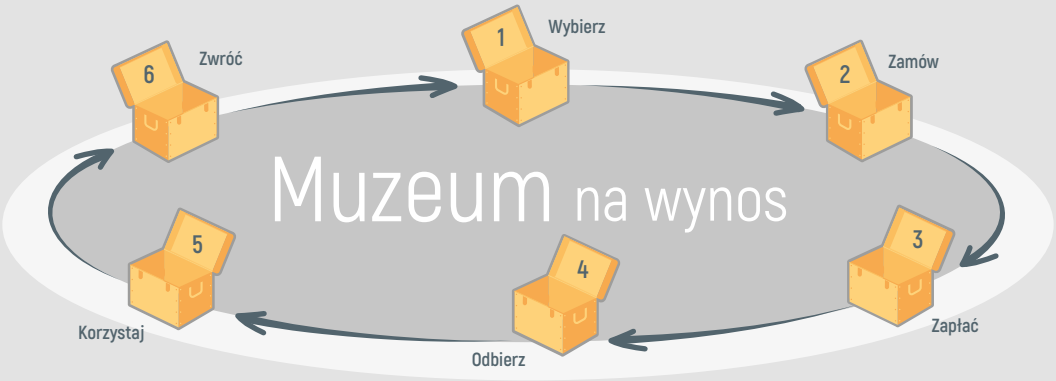
OFERTA DODATKOWA

Muzeum na wynos
Kufer *W świecie krakowskich legend*
fot. Anna Magiera

Zapraszamy do zapoznania się z przedstawioną poniżej ofertą wydarzeń edukacyjnych realizowanych cyklicznie przez Muzeum Krakowa. Zachęcamy również do śledzenia naszej strony internetowej (www.muzeumkrakowa.pl), na której znajdą Państwo aktualne informacje o bieżących wydarzeniach i projektach edukacyjnych dla przedszkoli i szkół.

MUZEUM NA WYNOS

Muzeum na wynos to **nowatorski program** Muzeum Krakowa adresowany do przedszkoli, szkół podstawowych, bibliotek i domów kultury. Oferujemy pakiety edukacyjne w postaci **kufrów tematycznych przeznaczonych do wypożyczenia** i realizacji zajęć poza przestrzeniami muzealnymi.

Treści zawarte we wszystkich kufrach odnoszą się do podstawy programowej edukacji przedszkolnej i szkolnej. Opracowane zostały w taki sposób, aby wspierać nauczycieli, pedagogów i opiekunów w realizacji **kreatywnych, nieszablonowych lekcji**, zajęć świetlicowych czy bibliotecznych.

CO ZAWIERA KUFER

Każdy kufer zawiera *Karty pracy ucznia* oraz *Zeszyt nauczyciela i opiekuna*. Oprócz tego mieści różnego rodzaju materiały edukacyjne, rekwizyty i repliki służące do oglądania, dotykania, a nawet przymierzania! Ponadto kufer ma swój odpowiednik – kufer wirtualny – dostępny na stronie www.muzeumkrakowa.pl/muzeum-na-wynos i zawierający dodatkowe materiały. Osoba realizująca zajęcia ma pełną swobodę w planowaniu i prowadzeniu lekcji, którą może oprzeć o *Zeszyt nauczyciela i opiekuna* lub własne pomysły. *Karty pracy ucznia* stanowią ciekawe uzupełnienie, szczególnie w czasie zajęć lekcyjnych, i mogą być zastosowane jako podsumowanie tematu lub zadanie dodatkowe. Zawierają pytania, zagadki oraz rebusy dające uczniom możliwość w kreatywny sposób sprawdzić swą wiedzę z danego tematu.

W ofercie dostępne są następujące kufry:
- *W świecie krakowskich legend*
- *Życie codzienne w średniowiecznym mieście*
- *Z czego składał się rycerz?*
- *W skryptorium i drukarni, czyli o dawnym piśmiennictwie*
- *Dole i niedole służących*
- *Tadeusz Kościuszko – z bohaterem na „ty”*
- *O legionistach, strzelcach i odwadze*

INFORMACJE PRAKTYCZNE

▸ Kufry są dostępne przez cały rok szkolny oraz w wakacje.
▸ Koszt wypożyczenia kufra to 120 zł + 5,00 zł od ucznia. Kufry wypożyczamy na czas 1–14 dni.
▸ Istnieje możliwość samodzielnego odbioru w wybranym oddziale Muzeum Krakowa lub skorzystania z transportu realizowanego przez Muzeum (za dodatkową opłatą).

Kontakt: muzeumnawynos@muzeumkrakowa.pl
Zachęcamy do zapoznania się ze szczegółami programu dostępnymi na stronie www.muzeumkrakowa.pl/muzeum-na-wynos.

FERIE I LATO W MUZEUM

- **Oferta dla dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów szkół podstawowych**

Programy edukacyjne realizowane w Muzeum Krakowa w ferie zimowe oraz w okresie letnim to doskonała okazja dla dzieci, by poznać bogaty świat historii i kultury Krakowa. W oddziałach muzeum co roku przygotowywana jest nowa, dostosowana do potrzeb uczestników w różnym wieku oferta, która pozwala na twórcze i aktywne spędzanie wolnego czasu połączone ze zdobywaniem wiedzy na temat miasta.

WARSZTATY SZOPKARSKIE

- **Zajęcia dla dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów szkół podstawowych**

Muzeum Krakowa od wielu lat jest organizatorem Konkursu Szopek Krakowskich. W okresie poprzedzającym konkurs muzeum prowadzi cykl warsztatów, w trakcie których uczestnicy pod okiem profesjonalnych szopkarzy poznają zasady budowania szopki krakowskiej i tworzą własną pracę konkursową.

MÓJ LAJKONIK

- **Warsztaty dla dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów szkół podstawowych (kl. I–III)**

Warsztaty są realizowane na terenie przedszkola lub szkoły i biorą w nich udział wybrani członkowie orszaku Lajkonika przebrani w swoje tradycyjne stroje. Zajęcia mają charakter muzyczno-ruchowy. Na początku uczestnicy poznają legendę o Lajkoniku i związaną z nią miejską tradycję. Następnie dzieci, korzystając z dostosowanych rozmiarami do ich wieku strojów, wcielają się w legendarne postaci włóczków, mlaskotów i samego Lajkonika. Prowadzący uczy dzieci piosenki o harcach Lajkonika i tańca Konika Zwierzynieckiego, który następnie cała grupa wykonuje wspólnie. Podsumowaniem zajęć są warsztaty plastyczne, polegające na zdobieniu czapek tatarskich na wzór tych noszonych przez członków orszaku Lajkonika.

AKADEMIA MŁODEGO MIŁOŚNIKA KRAKOWA

- **Kurs dla uczniów szkół podstawowych (kl. I–VI)**

Akademia młodego miłośnika Krakowa to kurs przybliżający dzieje i dziedzictwo kulturowe Krakowa od średniowiecza do współczesności. Każda edycja jest poświęcona innemu tematowi przewodniemu. W rozwijaniu wiedzy pomagają uczniom wykładowcy krakowskich uniwersytetów oraz pracownicy Muzeum Krakowa. Kurs jest organizowany we współpracy z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.

MŁODZIEŻOWY UNIWERSYTET KRAKOWA

- **Kurs dla uczniów szkół podstawowych (kl. VII–VIII) oraz ponadpodstawowych**

Kurs *Młodzieżowy uniwersytet Krakowa* ma na celu wzbudzanie wśród uczniów zainteresowania kulturą i historią Krakowa, a także kształtowanie umiejętności związanych z samodzielną analizą i interpretacją wydarzeń historycznych oraz dzieł sztuki. Kurs jest organizowany we współpracy z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.

CZY ZNASZ KRAKÓW?

- **Konkurs dla uczniów szkół ponadpodstawowych**

Celem konkursu jest rozwijanie zainteresowania historią Polski, ze szczególnym uwzględnieniem dziejów czynu niepodległościowego i problematyki regionalnej, a także promowanie wśród młodzieży wartości, takich jak sprawiedliwość, równość i poszanowanie praw człowieka. Uczniowie kształtują umiejętności związane z samodzielną analizą oraz interpretacją wydarzeń historycznych, tworzeniem narracji historycznej, integrowaniem informacji pozyskanych z różnych źródeł

oraz przedstawianiem argumentów uzasadniających własne stanowisko. Laureaci konkursu mają możliwość wzięcia udziału w finale Konkursu Wiedzy o Uniwersytecie Jagiellońskim, w którym nagrodą główną jest indeks uczelni. Konkurs Czy Znasz Kraków? organizowany jest we współpracy z Centrum Młodzieży im. Dr. H. Jordana w Krakowie.

SŁOWEM O SZTUCE

▸ **Konkurs interdyscyplinarny dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych**

Celem konkursu jest doskonalenie kompetencji językowych uczestników oraz kształcenie umiejętności analizy i interpretacji dzieła sztuki. Konkurs stwarza także okazję do ekspresji twórczej dzieci i młodzieży. W trakcie dwuetapowych zmagań uczestnicy zapoznają się z wystawami prezentowanymi w Muzeum Krakowa oraz biorą udział w warsztatach muzealnych i warsztatach kreatywnego pisania. Następnie tworzą teksty literackie inspirowane wybranymi dziełami sztuki. Konkurs jest organizowany przez Stowarzyszenie Polonistów UJ we współpracy z Kołem Naukowym Metodyki Wydziału Polonistyki UJ oraz Muzeum Krakowa.

„RZEKŁBYM DWA SŁOWA... ZA DUŻO"

▸ **Konkurs interpretacji tekstów dramatycznych dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych**

Celem konkursu jest popularyzacja twórczości literackiej polskich pisarzy i poetów tworzących w różnych epokach. Każda edycja skupia się na wybranym kierunku literackim i charakterystycznych dla niego motywach. Uczestnicy mają szansę zaprezentować swój talent recytatorski oraz własny sposób interpretacji odpowiednio wybranego materiału literackiego.

ŚLADAMI NIEPODLEGŁOŚCI

▸ **Gra miejska dla uczniów szkół podstawowych**

Dla uczczenia Święta Niepodległości organizowana jest gra terenowa, której uczestnicy poznają miejsca, ludzi i wydarzenia związane z odzyskiwaniem przez Polaków niepodległości w latach 1914–1918. Każdego roku gra odbywa się według nowego scenariusza i ma swój własny motyw przewodni. Jej ważną część stanowi przygotowanie przez uczestników elementów stroju, które podkreślają patriotyczny charakter zabawy. Gra jest organizowane we współpracy z Zespołem Szkół Ogólnokształcących im. Juliusza Słowackiego STO w Krakowie.

AKADEMIA DYDAKTYCZNA

▸ **Oferta dla nauczycielek i nauczycieli**

Z myślą o kadrze pedagogicznej Muzeum Krakowa realizuje program *Akademia dydaktyczna*. Program ma na celu wzmocnienie kompetencji dydaktycznych nauczycieli, stworzenie przestrzeni do uczenia się oraz inspirowanie do korzystania z nowych, twórczych rozwiązań edukacyjnych. *Akademia dydaktyczna* to:

- warsztaty metodyczne (stacjonarne i zdalne) koncentrujące się na metodach edukacyjnych i środkach dydaktycznych możliwych do zaadaptowania na gruncie edukacji szkolnej;
- spotkania na wystawach muzealnych, rozmowy z edukatorami oraz działania mające na celu wykorzystanie możliwości, jakie w edukacji szkolnej daje muzeum ze swoimi zasobami;
- wykłady online sieciujące nauczycieli z całej Polski oraz stwarzające przestrzeń do dyskusji, wymiany doświadczeń i inspiracji.

Program *Akademii dydaktycznej* dostępny jest na stronie www.muzeumkrakowa.pl/nauczyciele. Udział w naszych zajęciach poświadczamy stosownym certyfikatem.

Wierzymy, że skuteczna edukacja muzealna jest możliwa tylko we współpracy i w partnerstwie ze szkołami, dlatego zachęcamy do kontaktu:

Dział Edukacji
Kamienica Hipolitów
Plac Mariacki 3, 31-042 Kraków
tel. 12 422 21 73
edukacja@muzeumkrakowa.pl

Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa
(Dom pod Krzyżem)
fot. Marcin Gulis

ODDZIAŁY MUZEUM KRAKOWA

Pałac Krzysztofory

- **Rynek Główny 35, tel. 12 619 23 35**
- **krzysztofory@muzeumkrakowa.pl**

Pałac Krzysztofory – główna siedziba Muzeum Krakowa – należy do najpiękniejszych i najokazalszych rezydencji miasta. Dzięki gruntownej restauracji i modernizacji (lata 2005–2021) gmach odzyskał dawną świetność. W gotyckich piwnicach i w amfiladowych pomieszczeniach I piętra prezentowana jest wystawa stała *Kraków od początku, bez końca*, która prezentuje dziedzictwo i współczesność miasta. W Krzysztoforach udostępniane są również wystawy czasowe. Obiekt posiada nowoczesną salę edukacyjną oraz bogatą w zbiory bibliotekę i czytelnię.

Rynek Podziemny

- **Rynek Główny 1, tel. 12 619 23 48**
- **rynek@muzeumkrakowa.pl**

Rynek Podziemny to pierwsze w Polsce i unikatowe w skali światowej podziemne muzeum. Kilka metrów pod płytą Rynku Głównego rozciąga się zajmujący ponad 3000 m^2 rezerwat archeologiczno-architektoniczny. Urządzono tu wystawę *Śladami europejskiej tożsamości Krakowa*, gdzie prezentowane są obiekty pozyskane podczas prowadzonych w tym miejscu badań archeologicznych. Można tu również zobaczyć relikty osady przedlokacyjnej w ich naturalnym położeniu, fragmenty murów średniowiecznych budowli czy zachowane trakty drożne z XIII i XIV wieku. Wszystko to tworzy obraz wielkiego, tętniącego życiem średniowiecznego miasta. Rynek Podziemny stanowi część muzealnej Trasy Kraków Średniowieczny.

Wieża Ratuszowa

- **Rynek Główny 1, tel. 12 619 23 48**
- **rynek@muzeumkrakowa.pl**

Istniejąca od około 700 lat wieża Ratuszowa jest symbolem potęgi politycznej i gospodarczej miasta oraz jego tradycji samorządowych. To również jedyna pozostałość po wyburzonym w 1820 roku ratuszu miejskim. W jego murach urzędował burmistrz, spotykali się rajcy, tutaj także działały instytucje miejskie, takie jak sąd ławniczy, kancelaria, archiwum i skarbiec. Obecnie wieża to jeden z najbardziej znanych motywów architektonicznych, a zarazem atrakcja turystyczna Krakowa. Wraz z Barbakanem, Murami Obronnymi i Rynkiem Podziemnym składa się na muzealną Trasę Kraków Średniowieczny.

Barbakan

- **ul. Basztowa, tel. 12 619 23 48**
- **rynek@muzeumkrakowa.pl**

Barbakan to fragment zabytkowych średniowiecznych fortyfikacji miejskich wzniesiony w latach 1498–1499. Należał do najwybitniejszych budowli obronnych ówczesnej Europy, charakteryzując się zarówno doskonałością konstrukcji, jak i pięknem rozwiązań architektonicznych. W swej historii pełnił jednak nie tylko funkcję obronną, ale również reprezentacyjną i był świadkiem wielu ważnych wydarzeń w dziejach państwa. Obecnie jest jedną z nielicznych budowli tego typu zachowanych w Europie. Wraz z Murami Obronnymi, Rynkiem Podziemnym i Wieżą Ratuszową tworzy muzealną Trasę Kraków Średniowieczny.

Mury Obronne

- **ul. Pijarska, tel. 12 619 23 48**
- **rynek@muzeumkrakowa.pl**

Mury Obronne wraz z Bramą Floriańską i trzema basztami (Cieśli, Stolarzy i Pasamoników) oraz Barbakanem tworzą bezcenny zespół architektoniczny – największy zachowany fragment średniowiecznych obwarowań Krakowa. Na szczególną uwagę zasługuje Brama Floriańska, która w czasach nowożytnych nabrała symbolicznego znaczenia reprezentacyjnej bramy wjazdowej do miasta na Drodze Królewskiej (Via Regia). Zwiedzanie Murów Obronnych oraz Barbakanu pozwala poznać historię miejskich fortyfikacji obronnych oraz przyjrzeć się z bliska wszelkim detalom architektonicznym zabytkowych umocnień. Mury Obronne stanowią część muzealnej Trasy Kraków Średniowieczny.

Apteka pod Orłem
fot. Marcin Gulis

Kossakówka
fot. Bogdan Krężel

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

- **ul. Lipowa 4, tel. 12 257 10 17, wew. 263 i 265**
- **fabrykaschindlera@muzeumkrakowa.pl**

Oddział mieści się w budynku administracyjnym dawnej fabryki naczyń emaliowanych Deutsche Emailwarenfabrik prowadzonej w czasie II wojny światowej przez Oskara Schindlera. W 1944 roku zakład wraz z zatrudnionymi w nim więźniami KL Plaszow ewakuowano do Czech, dzięki czemu uratowane zostało ponad 1000 osób. Prezentowana tutaj wystawa *Kraków – czas okupacji 1939–1945* opowiada o wojennych losach polskich i żydowskich mieszkańców miasta. Historia II wojny światowej krzyżuje się tu z życiem codziennym, a losy poszczególnych osób – z globalną tragedią. Fabryka Emalia Oskara Schindlera wraz z filiami – Apteką pod Orłem oraz Ulicą Pomorską – tworzy Trasę Pamięci. Te trzy punkty na mapie Krakowa to trzy dopełniające się opowieści o wojnie i czasie, który po niej nastał.

Apteka pod Orłem

- **Plac Bohaterów Getta 18, tel. 12 656 56 25**
- **apteka@muzeumkrakowa.pl**

Wystawa *Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim* mieści się w zrekonstruowanych wnętrzach Apteki pod Orłem, w której podczas II wojny światowej znajdowali pomoc mieszkańcy getta. Ekspozycja przedstawia historię „żydowskiej dzielnicy mieszkaniowej" funkcjonującej w latach 1941–1943 i opowieść o Tadeuszu Pankiewiczu – właścicielu apteki odznaczonym po wojnie medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata.

Ulica Pomorska

- **ul. Pomorska 2, tel. 12 633 14 14**
- **pomorska@muzeumkrakowa.pl**

Podstawowym zadaniem oddziału – mieszczącego się w Domu Śląskim – jest opieka nad miejscem kaźni tysięcy więźniów przetrzymywanych tutaj podczas II wojny światowej w celach aresztu Gestapo. Na ulicy Pomorskiej można również zobaczyć wystawę stałą *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956* ukazującą, przy wykorzystaniu unikatowych eksponatów oraz nowoczesnych technik multimedialnych, tragiczne losy ofiar niemieckiego, sowieckiego i PRL-owskiego aparatu represji.

Muzeum Nowej Huty

- **Os. Centrum E1, tel. 12 446 78 21**
- **nowahuta@muzeumkrakowa.pl**

Muzeum Nowej Huty mieści się w historycznym budynku dawnego Kina Światowid. Dzięki dotacji unijnej jest ono obecnie w trakcie modernizacji i rozbudowy, a placówka prowadzi działalność edukacyjną w przestrzeni dzielnicy oraz w siedzibie filii na Osiedlu Szkolnym 22. Oferta oddziału przybliża historię oraz dziedzictwo kulturowe Nowej Huty – najmłodszej i jednocześnie największej dzielnicy Krakowa.

Podziemna Nowa Huta

- **Os. Szkolne 22, tel. 12 446 78 21**
- **Os. Szkolne 37, tel. 12 446 78 21**
- **nowahuta@muzeumkrakowa.pl**
- **schrony@muzeumkrakowa.pl**

Podziemna Nowa Huta to dwa adresy na mapie Krakowa. Główna, nowo otwarta wystawa stała *Schrony w Nowej Hucie – dziedzictwo zimnej wojny* jest zlokalizowana na Osiedlu Szkolnym 22. Ekspozycja opowiada o budowie schronów Nowej Huty, wprowadzając także konteksty zimnej wojny oraz historii i konstrukcji schronów w okresie PRL. Narracja nawiązuje również do współczesnych zagrożeń. Wystawa obejmuje oryginalną przestrzeń schronu przeciwlotniczego, zbudowanego tu w latach 50. XX wieku. Ekspozycja zawiera ponadto ścieżkę zwiedzania przeznaczoną dla dzieci i dotyczącą bezpieczeństwa w codziennych sytuacjach. Tuż obok, w Zespole Szkół Mechanicznych nr 3 na Osiedlu Szkolnym 37, muzeum udostępnia kolejny schron, w którym prezentowana jest wystawa *Stan zagrożenia*. Opowiada ona o instynktownej potrzebie ukrycia się przed niebezpieczeństwem i o najciekawszych budowlach schronowych na świecie.

Muzeum Podgórza

- **ul. Limanowskiego 51, tel. 12 396 81 03**
- **podgorze@muzeumkrakowa.pl**

Muzeum Podgórza ma swoją siedzibę w budynku zwanym Zajazdem pod św. Benedyktem. Prezentowana tu wystawa stała *Miasto pod kopcem Kraka* opowiada o historii i fenomenie powstałego w 1784 roku Podgórza oraz terenu, na którym ukształtowało się miasto, od czasów najdawniejszych, legendarnych, aż po współczesność.

Przystań Muzeum

- **Bulwar Rodła, tel. 453 023 934**
- **przystan@muzeumkrakowa.pl**

Przystań Muzeum, a wkrótce Muzeum Rzek Krakowskich, to oddział zajmujący się historią i dziedzictwem rzek w Krakowie. Zacumowany przy wiślanym bulwarze muzealny galar Szwajcarka jest miejscem opowieści o rzece, jej historii i znaczeniu dla miasta, a także o flisakach i ich ciągle żywych zwyczajach.

Kamienica Hipolitów

- **Plac Mariacki 3, tel. 12 422 21 18**
- **hipolitow@muzeumkrakowa.pl**

Kamienica Hipolitów jest zlokalizowana w sercu starego Krakowa. Zajęcia organizowane w jej wnętrzu przybliżają kulturę materialną, historię mody, a także obyczajowość i życie codzienne krakowskiego patrycjatu od XVII do XIX wieku. Ze względu na planowaną modernizację budynku oraz prace koncepcyjne nad nową wystawą stałą zajęcia są realizowane w oddziałowej sali edukacyjnej. W czasie warsztatów wykorzystujemy bogate zasoby materiałów pomocniczych pochodzące z minionych wieków.

Kossakówka

- **Plac Juliusza Kossaka 4, tel. 512 648 022**
- **kossakowka@muzeumkrakowa.pl**

Kossakówka, dawna podmiejska willa dziś położona w sercu Krakowa, to dom kilku pokoleń artystów z rodziny Kossaków, tworzących w dziedzinach sztuk pięknych i literatury. Po wielu latach opuszczenia została odrestaurowana, by niebawem stać się przestrzenią wystawy stałej *Dom Kossaków*. Muzeum Krakowa, przygotowując ekspozycję o historii tego miejsca i kreatywnym życiu jego mieszkańców, chce zachęcić odwiedzających do odkrywania własnych talentów.

Stara Synagoga

- **ul. Szeroka 24, tel. 12 422 09 62**
- **starasynagoga@muzeumkrakowa.pl**

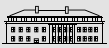
Stara Synagoga, wzniesiona w XV wieku, jest najstarszym żydowskim domem modlitwy w Polsce. Przez stulecia pełniła funkcję głównej modlitewni krakowskich Żydów, była ośrodkiem władzy rabinów i seniorów żydowskiego miasta oraz miejscem odwiedzanym przez znakomite osobistości. Wystawa stała *Dzieje i kultura Żydów krakowskich* układa się w opowieść o żydowskich świętach i obrzędach dorocznych, a także o życiu prywatnym i rodzinnym krakowskich i małopolskich Żydów. Ekspozycje czasowe przybliżają natomiast wydarzenia historyczne, żydowską kulturę i sztukę, a także naukę i myśl filozoficzną.

Rydlówka

- **ul. Włodzimierza Tetmajera 28, tel. 12 265 10 15**
- **rydlowka@muzeumkrakowa.pl**

Rydlówka – zabytkowy dworek ulokowany w Bronowicach Małych, dawnej podkrakowskiej wsi – została udostępniona publiczności w 2018 roku. Ideą twórców prezentowanej tutaj wystawy było utrzymanie charakteru miejsca, którego istotą są prawda i legenda autentycznego wydarzenia (wesela Lucjana Rydla i Jadwigi Mikołajczykówny) oraz dramatu Stanisława Wyspiańskiego *Wesele*. *Genius loci* sprawia, że Rydlówka jest miejscem jedynym w swoim rodzaju, naznaczonym młodopolską sztuką, malarstwem, literaturą, dramatem i teatrem.

Thesaurus Cracoviensis

- **ul. Księcia Józefa 337, tel. 12 422 51 47**
- **thesaurus@muzeumkrakowa.pl**

Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów to jeden z nielicznych na świecie otwarty magazyn zbiorów muzealnych. Dzięki odpowiedniej aranżacji wnętrz i wytyczeniu trasy zwiedzania można tu zobaczyć muzealia nieodstępne dotąd dla publiczności. Są wśród nich kolekcje militariów, numizmatów, malarstwa i grafiki, rzemiosła artystycznego, mebli, szopek krakowskich i wiele innych. W oddziale znajdują się również pracownie konserwatorskie zaprojektowane tak, by zwiedzający mogli z bliska obserwować pracę konserwatorów.

Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa

- **Dom pod Krzyżem, ul. Szpitalna 21**
- **folklor@muzeumkrakowa.pl**

Budynek dawnego szpitala scholarów od 2020 roku jest siedzibą Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa. Centrum prowadzi badania nad niematerialnym dziedzictwem miasta, organizuje doroczny pochód Lajkonika oraz sprawuje opiekę nad środowiskami depozytariuszy tego dziedzictwa, m.in. szopkarzami i koronczarkami. Dom pod Krzyżem przygotowuje się do planowanej modernizacji, która rozpocznie się pod koniec 2026 r. i pozwoli zyskać nowoczesną przestrzeń do działań edukacyjnych i wystawienniczych. Podczas modernizacji działania edukacyjne będą prowadzone w innych lokalizacjach.

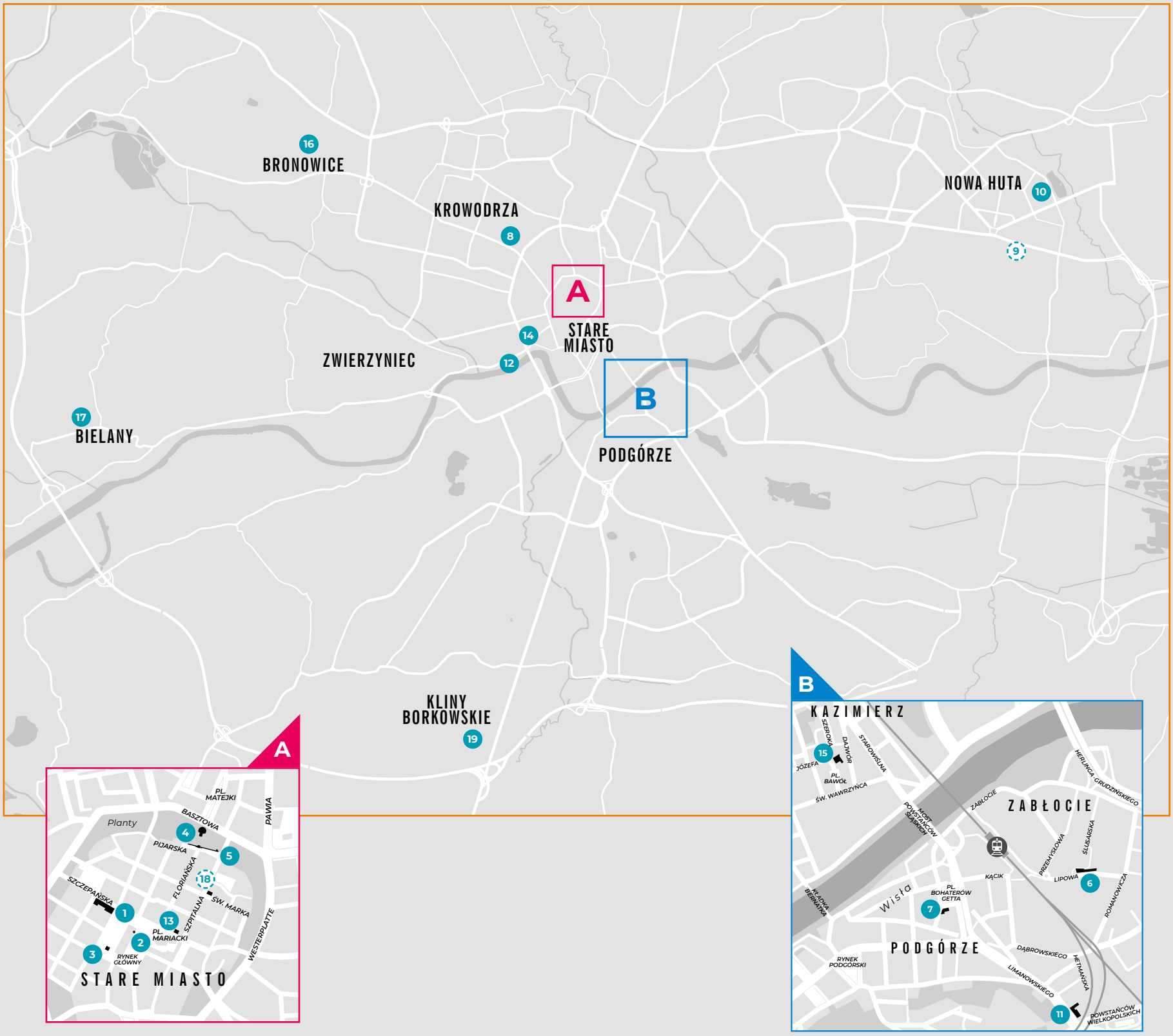
Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

- **ul. Forteczna 28, tel. 12 61 92 414**
- **harcerstwo@muzeumkrakowa.pl**

Po gruntownej, zakrojonej na szeroką skalę renowacji Fortu nr 52a Jugowice, jednego z fortów Twierdzy Kraków, prezentujemy dwie wystawy stałe: *Fort Jugowice. Dziedzictwo miejsca* oraz *Harcerskie ścieżki*. Odział dysponuje również kilkuhektarową przestrzenią zieloną z miejscem na ognisko oraz zapleczem noclegowo-gastronomicznym, dzięki któremu może gościć wycieczki spoza Krakowa.

ODDZIAŁY MUZEUM KRAKOWA

	1	Pałac Krzysztofory
Trasa Kraków Średniowieczny	2	Rynek Podziemny
	3	Wieża Ratuszowa
	4	Barbakan
	5	Mury Obronne
Trasa Pamięci	6	Fabryka Emalia Oskara Schindlera
	7	Apteka pod Orłem
	8	Ulica Pomorska
w przebudowie	9	Muzeum Nowej Huty
	10	Podziemna Nowa Huta
	11	Muzeum Podgórza
	12	Przystań Muzeum
	13	Kamienica Hipolitów
	14	Kossakówka
	15	Stara Synagoga
	16	Rydlówka
	17	Thesaurus Cracoviensis
w przebudowie	18	Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa (Dom pod Krzyżem)
	19	Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

16
BRONOWICE
KROWODRZA
8
NOWA HUTA
10
9
A
STARE MIASTO
14
ZWIERZYNIEC
12
B
17
BIELANY
PODGÓRZE
KLINY BORKOWSKIE
19
A
PL. MATEJKI
Planty
BASZTOWA
PAWIA
4
PIJARSKA
5
FLORIAŃSKA
18
ŚW. MARKA
SZCZEPAŃSKA
1
13
PL. MARIACKI
SZPITALNA
2
3
RYNEK GŁÓWNY
WESTERPLATTE
STARE MIASTO
B
KAZIMIERZ
SZEROKA
15
DAJWÓR
STAROWIŚLNA
JÓZEFA
PL. BAWÓŁ
ŚW. WAWRZYŃCA
MOST POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH
ZABŁOCIE
HERLINGA GRUDZIŃSKIEGO
PRZEMYSŁOWA
ŚLUSARSKA
KĄCIK
LIPOWA
6
ROMANOWICZA
AKADEMIA BERNATKA
Wisła
PL. BOHATERÓW GETTA
7
PODGÓRZE
DĄBROWSKIEGO
HETMAŃSKA
RYNEK PODGÓRSKI
LIMANOWSKIEGO
11
POWSTAŃCÓW WIELKOPOLSKICH

Przygotowanie
Anna Surma

Współpraca
Anna Magiera

Teksty
Anna Cieplińska–Jaglarz, Piotr Figiela, Wojciech Górny, Michał Hankus, Szymon Jarosiński, Jakub Jastrzębski, Anna Jodłowiec–Dziedzic, Karina Janik, Klaudia Kaczmarczyk, Piotr Kapusta, Tomasz Karżewicz, Justyna Kasińska, Iwona Kawalla–Lulewicz, Agata Klimek–Zdeb, Katarzyna Kocik, Katarzyna Kucharska, Małgorzata Kuciel, Natalia Lisowska, Anna Magiera, Mikołaj Niedojadło, Izabela Okręglicka, Dominik Oleksy, Alicja Ososińska, Karolina Ożóg, Ewelina Radecka, Joanna Rościszewska, Bartosz Rzońca, Zbigniew Semik, Anna Skokan, Agata Skrzoska–Fijał, Tomasz Stachów, Anna Stankowiak, Anna Surma, Wacław Szczepanik, Michał Szczerba, Andrzej Iwo Szoka, Anna Warzecha, Mateusz Zdeb, Joanna Zdebska–Schmidt

Redakcja
Izabela Suchojad

Opracowanie graficzne i skład
Dawid Karamon

Wydawca
Muzeum Krakowa
Rynek Główny 35
31-011 Kraków

Dział Edukacji
Kamienica Hipolitów
Plac Mariacki 3, 31-042 Kraków
tel. 12 422 21 73
edukacja@muzeumkrakowa.pl

Druk
Drukarnia Sil-Veg-Druk s.c.

© Muzeum Historyczne Miasta Krakowa
Kraków 2026

Kraków
Instytucja Kultury Miasta Krakowa

Partner

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW HISTORII I ZABYTKÓW KRAKOWA

Patroni medialni

65 TVP 3 KRAKÓW

Kraków.pl

Kraków Culture KARNET

WWW.MUZEUMKRAKOWA.PL
FACEBOOK.COM/MUZEUMKRAKOWA